

Vandovy dopisy do vlasti

Po skončení 2. světové války psal Vand rodičům a příbuzným velké množství dopisů. Tato korespondence obsahuje Vandovy životní osudy, názorně líčí jeho vědeckou dráhu, zážitky s Antonínem Svobodou, situaci v Československu po únoru 1948 aj. Výstižně tak charakterizuje atmosféru tehdejší doby. Z celkového počtu přes 200 Vandových dopisů, které jsou uloženy v rodinném archivu Michala Křížka, vybíráme následující:

1 9 4 5

4. 7. 1945

Dr. Vladimír Vand, F.R.A.S., F. Inst. P.,
30, Briardale Road
Lower Bebington
Cheshire, England

Drazí,

Jsem nesmírně rozradostněn Vaším telegramem: PARENTS ARE WELL! Přežili jste šťastně ta léta války a utrpení! Nyní se pouze těším na podrobný dopis, popisující Vaše dobrodružství, a na naše shledání. Já jsem přežil válku ve zdraví a s mnoha dobrodružstvími. Toto je stručný popis mých událostí:

Jak víte, ve Francii jsem pracoval s Tondou Svobodou v továrně SAGEM na našich vynálezech (jako konstruktér protiletadlových zbraní). Milunka vařila, peněz jsme neměli nadbytek a den ze dne jsme pořád doufali, že se nám konečně dostane uznání, že firma podepíše s námi smlouvu a že bude konec nedostatku. Ale to víte, Francouzi měli čas, a tak my jsme se dřeli a nosili plány do fabriky a čekali. Jednu výhodu to mělo — bydleli jsme ve vile s překrásným rozhledem na Paříž — to jméno samo to říká — Petit Chemin du Bel Air — v překrásné zahradě a měli jsme holuby, slepice a vlastní zahrádku se zeleninou. Milunce se narodila dvojčata, Tomáš a Jaroslav, z nichž Jaroslav zemřel. To bylo na Sv. Mikuláše. Tomášek prospíval, a tak jsme tvořili malou rodinu. Všechno by bývalo krásné, jenom že jsme byli nervově přepracováni až k prasknutí. Vtom přišla rána. Němci se blíží k Paříži a firma evakuuje do Montluconu. Narychlo pakujeme a přijíždíme do hotelu v Montluconu se slepicí sedící na husích vejcích v papírové krabici! Najímáme si tam stavení a zařizujeme se tam jako na trvalo! Stavení je plné štěnic, a tak spíme u susedů, desinfikujeme a bílíme zdi. Francouzi na jihu jsou zlatí lidé — úplný kontrast, porovnáme-li je s Pařížany. Hostí nás a slibují, že se budou o nás starat. Vtom se politická situace úplně zhroutila, a Němci že jsou pryč v Moulins.

A nyní začal opravdový útěk. Koupili jsme si kola a jedeme na jih. Tonda s Tomášem v košíčku a já s Milunkou na tandemu. Němci za námi, ale nikdo neví jak

daleko. Italská letadla nás bombardují na silnici, ale my šlapeme. Tonda je úplně nervově vyčerpán, až konečně jsme dosáhli španělskou hranici. Ale ta je zavřená, a tak co teď? Tonda trvá na tom, že situace je pro nás tak nebezpečná, že bude lépe, když nás Němci chytnou každého zvlášť, a že je nutno se rozloučiti. A tak 24. června Tonda s Milunkou na tandemu a s Tomáškem v košíku mávají mi na rozloučenou a směřují do vnitrozemí k Marseilles za velkým dobrodružstvím. Já zůstávám na pláži v Biskajském zálivu. Pomalu jedu podél pobřeží a hle, veliký konvoj kotví v St. Jean de Luz. Potkávám české vojáky a připojuji se ke krajanům. Stojíme na molu tři dny a tři noci ve frontě jak sardinky a obáváme se útoku, ale nic se nestalo. Konečně jsem naloděn!

Měl jsem Vám mořskou nemoc, že si to ani nedovedete představit. A k tomu na hladový žaludek! Brzo jsem se však zotavil. Krmen námořnickou stravou, cornbeef a lodní suchary, cornbeef a další lodní suchary, se zase začínám radovat ze života. Byli jsme to napakováni na té lodi! Spali jsme na palubě jeden vedle druhého, a jak jsme to byli špinaví!

Konečně země! Přistáváme v Liverpoolu a po krátkém pobytu v barácích jsme odšívováni do Londýna a tam třídění, vyslýchání atd., vykoupání a ubytování v rodinách. Opouštím Empress Hall s 10 £ v kapse a jen se šaty, co mám na sobě, a s několika málo věcmi v ruksáčku narychlo ušitém z prostěradla. V Londýně byl jsem ubytován v chudé dělnické rodině, otec zedník u Diamondů. Ale jako všude, chudí lidé mají zlaté srdce, a tak se o mne starají jako táta a máma. První den jdu a kupuji si kružítko a pouštím se do rýsování. Pokouším se bezúspěšně uplatnit naše patenty, na ministerstvech jsou však strašně konzervativní a tak byrokratičtí, že ani nejsou schopni mi nalézt vhodné zaměstnání v oboru. Zkousím založit firmu na pokovování zrcadel, ale marně. Neznalost angličtiny se zdá být velikou překážkou. Když jsem viděl, že se s patenty v Anglii neuživím, vyhrnul jsem si rukávy, koupil modrou košili a našel jsem si práci jako dělník, soustružník ve fabrice. To víte, když se pustí do práce našinec se zájmem, jak to jde, a já si vždycky přál mít soustruh, pamatujete se? Brzy jsem všechny ostatní přesoustruhoval, pak jsem šel na frézu, na brusku, stal jsem se formanem, asistentem, a než jsem se nadál, závodním ředitelem té firmy. Firma se rozmohla, začala vyrábět precizní součástky a brzo měla přes sto dělníků. Precista Engineering Company se jmenovala.

Konečně jsem se zotavil z Francie, naučil anglicky, přestěhoval do nóbl čtvrti Golders Green a ušetřil pár liber. Ale dobré věci netrvaly dlouho. My jsme udělali chybu, že jsme se specializovali na jeden artikl. Bombardování Londýna začalo. Firmy dodávající nám materiál přestaly dodávat, naše firma musela zastavit výrobu, a tak nakonec došlo k rozpuštění firmy a já si začal hledat jiné místo. Snažil jsem se dostat do svého oboru, ale marně, jelikož přes všechno spojenectví mají zde nedůvěru k cizinci v laboratoři. Tak jsem měl skoro tři měsíce prázdnin, za kterouž dobu jsem napsal dvě publikace.

Snažil jsem se založit samostatnou továrnu pro sebe, přišel jsem do kontaktu s lidmi, kteří ji chtěli financovat, ale jelikož tito nebyli na sto procent spolehliví, v poslední chvíli jsem se rozhodl proti. A jelikož byl nejvyšší čas, abych už zase pracoval, vzal jsem místo konstruktéra v továrně na precizní nástroje, Geometric Tool and Gauge Co. Dnes mohu říci, že znám ze všech stran tovární výrobu, od

konstruktéra a soustružníka až po ředitele, což je myslím neocenitelná zkušenost.

Zatím jsem se dostal k vědě, začal publikovat v astronomických a fyzikálních žurnálech, stal jsem se známým v astronomických kruzích a dostalo se mi cti býti přijat jako *Fellow of the Royal Astronomical Society* (což mi dává právo na titul F.R.A.S. za mým podpisem). Mezitím jsem hledal místo ve výzkumu a trvalo mně to rok, než jsem si je našel. Četl jsem inzerát v *Nature*, že se hledá fyzik X-ray spectroscopist. Odepsal jsem na inzerát, byl jsem pozván na pohovor, na nějž jsem si vzal nejlepší štráfkované šaty a ejhle, z firmy se vyklubala Lever Brothers & Unilever, Port Sunlight, velký koncern na výrobu margarínu, mýdla, potravin atd. U nás jim patřil Schicht, mýdlo s jelenem. Nevím, zda jste to věděli. Byl jsem pozván na prohlídku laboratoří, a hle, byl jsem přijat!

Rozloučil jsem se s Londýnem (chcete-li mistrný popis Londýna a Anglie vůbec, přečtěte si Čapkovy Listy z Anglie), s Hampstead Heath, což je veliký park v Londýně, kam jsem chodil na procházky, na lískové oříšky a na hříbky (Angličané hříby neznají, takže hříby rostou v parcích). Sedl jsem do vlaku a přijel do Port Sunlight. Poprvé po letech jsem zase viděl opravdové hory, až jsem pohnutím plakal. Opět jsem viděl moře s jeho krásou. V Port Sunlight jsem byl přijat vlídně a žiji si nyní pohodlný mírový život. Pracuji jako Research Physicist a jsem vedoucí fyzikálního oddělení zdejších rozsáhlých laboratoří. Po odečtení daní můj příjem je nyní 35 £ měsíčně, z čehož platím 10 £ měsíčně za malý pokojík se stravou, jelikož je zde velká bytová nouze po tom všem bombardování. A tak Vám budu moci posílat nějakou sumu na přilepšenou.

Krajina je zde krásná, zvláště odsud na jih v horách waleských, jež jsou skutečně jedinečné, spojující strmé srázy s mořem. Času mám dost, chodím na časté procházky, sem tam jdu na koncert do Liverpoolu. Firma se o mne dobře stará. Občas mě posílají na přednášky do Oxfordu, Cambridge, kdež jsem byl na univerzitě po 14 dní, do Manchesteru, Leedsu atd. A tak počínám poznávat Anglii lépe než mnohý Angličan. Byl jsem 14 dní na Univerzitě v Cambridge na speciálním kurzu o interpretaci fotografií struktury pomocí paprsků X. Potkal jsem tam znamenité osobnosti, jako např. Bragga, Ewelde, Woostera. Metody určení struktury pozic atomů udělaly veliký pokrok. Poznal jsem metody vyhodnocení Weissenbergových fotografií atd. Když jsem byl v Leedsu na univerzitě, seznámil jsem se tam s prací na elektronovém mikroskopu a s infračerveným spektrografem. A tak si nemohu stěžovat na Lever Brothers, když mne tak všude posílají.

Loni jsem měl 14 dní prázdnin, jež jsem strávil na trampu v Lake District. Spát pod stanem se v Anglii dost dobře nedá pro přílišné vlhko. Je zde ale řada prvotřídních nocleháren s dobrou stravou, které dávají oběd v balíčku k snědení na cestě. V Lake District to vypadá jako v Krkonoších, hory jsou tam velmi srázné. První týden bylo krásně, druhý týden bylo obvyklé britské počasí a promokl jsem na kůži přes všechna protideštná opatření. Když tam totiž prší, je to jako vodopád. U sedláků jsem dostal hojnost másla, mléka a vajíček, a tak jsem skutečně pookřál. Provandroval jsem celým distriktem pěšky z jedné studentské noclehárny do druhé. Byl to dokonalý tramp. Viděl jsem tolik ovcí, že mi to vystačí na celý život, vařil na opravdovém ohníčku a vzpomínal, jak jsem tábořil na Vltavě.

Každý kus země někomu patří a je obehnan kamennou zdí. Kdo by chtěl mer-

momocí tábořit, musí psát žádosti o povolení majitelům půdy. Tyto prázdniny se mi tak líbily, že jsem letos opět zajel na 14 dní na podobný tramp do hor waleských. Vyšplhal jsem se na vrchol Snowdonu třikrát v jednom týdnu. Hory jsou zde opuštěny od turistů. Můžete po dny vandrovat, aniž potkáte človíčka, jen ovce. Studentské noclehárny jsou zde prvotřídní, se studenou a teplou vodou, vydatnou snídaní a večeří. Jsou rozmístěny pohodlnou denní cestu od sebe. Jejich organizace je bezvadná, jako ve všem v Anglii. To Angličané dovedou, což se musí říci. Krajina je plna různých historických památek, prehistorických pevností a hrobů, pohřebišť, monolitů, kamenných kruhů a chrámů, druidických památníků a obětních kamenů, římských cest, schodišť, táborů, pevností atd., jednoduše ráj pro archeologa. Obyvatelé ve Walesu mluví svým vlastním jazykem a děti se učí anglicky až v posledních třídách školy. Jména měst a vesnic jsou však opravdové hlavolamy. Tak například jedno místo u Menaiského mostu se nazývá:

Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlllantysiliogogoch,

což znamená Kostel svaté Marie bílé lísky v díře blízko vodopádu Tysilio kostela červené jeskyně. A pak se doptejte na cestu! Byla to krásná dovolená a dlouho na ni budu vzpomínat. Ostatně přečtěte si Čapkovy Listy z Anglie.

V laboratoři mám mnoho přátel, velkou laboratoř pro sebe, kancelář a dva asistenty, kteří dělají veškerou práci. Stal jsem se *Fellow of the Institute of Physics* (F. Inst. P. za svým jménem), a tak jsem nyní nejen řádný a schválený astronom, ale též i fyzik. Je to velká pocta pro cizince, státi se Fellow zdejších organizací. Dále jsem se stal členem Sdružení československých badatelů v Londýně. A tak, kdybych si přál, mohl bych zůstat v Port Sunlight až do penze, dožítí se vysokého věku a býti zabezpečen. Jenomže to má tyto nevýhody:

Předně počasí je zde hrozná. Není rozdílu mezi zimou a létem. Je pořád asi tak jako u nás v dubnu a stále prší. Žádné koupání, žádná kanoistika, žádné lyžaření. Za druhé strava, jelikož zde neumějí vařit. Ovšem za války je to jiné než za míru. Ačkoli mnozí lidé si stěžují na nedostatek potravin, zvláště brambor, já si nemohu stěžovat na nedostatek kvantity. Je tudíž těžké se rozhodnout, jak dlouho v Anglii zůstanu. Bude to záležet na naší situaci doma. Hrozně rád bych se chtěl dostat na naši univerzitu, jelikož očekávám, že bude nedostatek vědců a profesorů. Z druhé strany, bude-li u nás nedostatek potravin a míst, mám zde místo zabezpečené v pohodlí a dožitelně. A kdybyste sem přijeli, byli bychom zde šťastni, netrpíte-li dnou, revmatismem atd. V každém případě, přejete-li si strávit zotavenou v Anglii, máte jedinečnou příležitost sem přijet, buď letos, bude-li to možno, neb napřesrok. Nepřijedete-li, mám letos ještě týden dovolené, a pokusil bych se přijet do Prahy. Musíte mi proto podrobně vylíčit, jaké poměry u nás jsou s potravou, se zaměstnáním, s Vaším zdravím, financemi a já se pak podle toho zařídím. Též mi napište, co je s Dolejškem a s ostatními přáteli a příbuznými.

S firmou mám čtvrtletní výpověď. Jsem ještě svoboděn. Řekl jsem si, že si raději počkám na českou holku. Utrpěla Praha hodně okupací? S Tondou Svobodou si píšu asi tak jednou ročně. Jeho adresa je 89 Larch Road, Cambridge, Massachusetts, U.S.A. Hrozně se těším na domov, na Prahu a vlast. Vidím, že bydlíte na staré adrese. Co je s domkem v Mokropsích? A s Vaší kozou nebo prasátkem? Byli jste schopni udržeti dům? Jak se daří paní Honzákové? To mně musíte všechno napsat.

Co je s Lidovou hvězdárnou Štefánikovou? Vydávají ještě Říši hvězd? Co je s rodiči Svobodovými, s Bačkovským atd.? Máme ještě piano? Moc se mi po něm stýská. Tady mají takové břinkačky, každá druhá klapka nefunguje. Přesto hrát na piano jsem nezapomněl. Jak se daří Klímovi?

Musím Vám napsat, jak zde probíhá život den ze dne. K snídani mám obyčejné topinky s dehydrovanými vejci a čaj, chleba s tukem a marmeládou. Angličané si potrpí na velikou snídani. Do laboratoře mám půl hodiny procházky po hezké cestičce, částečně vilovou čtvrtí, částečně parkem. Začíná se v půl deváté. Od dvanácti do jedné máme oběd v tovární kantýně, to jest polévku, maso neb rybu s hrachem, fazolemi nebo vařenou kapustou, na červeno obarvený želatinový pudink a kávu. Vše hrozně levně za 1 s 6 d. V restauraci oběd stojí 5 s. V pět končíme, jdu domů, mám večeři a jdu na procházku do polí. Je zde hezký kopeček s lesíčkem a vřesem, s výhledem na hory. Tam si sedávám a vzpomínám. Pak přijdu domu, něco si čtu nebo pracuji, dám si šálek kakaa a jdu spát.

Práce v laboratoři mně jde dobře. Šéfové jsou spokojeni a jinak ponechávají mně úplně na vůli, co neb jak to během toho měsíce se svými asistenty dělám. V tomto ohledu je to ideální. Moji asistenti jsou hoši z univerzity, velmi čilí a chápaví, a tak mně zbývá dosti času na sledování literatury a další studium. Příště Vám pošlu seznam svých publikací a separáty v případě, že se o ně u nás někdo zajímá.

Co se týče bydlení, domy jsou zde stavěny hrozně fórově, tenké zdi a je slyšet rozhovor z pokoje do pokoje, jakoby zdi nebylo. Vodovodní trubky jdou zvenčí a pravidelně praskají jednou za zimu, jakmile přijde nejmenší mrazík. Pak je celý dům po týdny bez vody. Topí se zde pomocí krbů, jež spálí tuny uhlí, aniž by vydaly sebemenší teplo. Zato kouře vydávají, až hrůza. Teplá voda je získávána pomocí trubky, jež vede komínem krbu. A proto chce-li se člověk vykoupat, krb se zapálí i v létě, aby ohřál vodu. A tak prožít zimu v Anglii je velmi nepohodlné. Venku je sychravé počasí, plno čmoudu, a doma si člověk peče nohy a mrazí záda neb naopak. Dělati nějakou práci doma je nemyslitelné, neboť je příliš zima dva metry od krbu. A tak Angličané tráví zimu v lenoškách, předstírajíce, že čtou noviny. Ty však pouze drží, aby se chránili před sáláním krbu. Běda, je-li v místnosti více osob než lenošek. Proto se nedivte, že se mi tak chce domů!

Líbá Vás Váš

Vláďa

• • •

22. 7. 1945

Drazí,

právě jsem obdržel Váš telegram: **LETTERS NOT RECEIVED, NO LACKING MONEY, VISTING STILL IMPOSSIBLE, LOVE PARENTS**. Já jsem též dosud neobdržel Vaše dopisy. Posílal jsem Vám dopis leteckou poštou 14. t.m., jakmile jsem se dozvěděl, že je otevřena. Proto trpělivost. Snad se poměry poněkud zlepší. Předně však mám hroznou radost, že jsme všichni ve zdraví tu válku přečkali. Došla mně zpráva, že prof. Dolejšek a Ulrich zemřeli, Závaška je dosud nezvěstný. Byl jsem tím velmi

dotčen a dychtivě očekávám zprávy, jak se daří mým ostatním známým, Bačkovskému, Svobodovým rodičům, známým na Lidové hvězdárně atd. Obávám se, že mnohé neuvidím. Mně se daří dobře. Jsem zdravý, pilně pracuji a mohu říci, že mám ideální zaměstnání. Nelituji, že jsem studoval fyziku a že jsem se dostal do Anglie. V posledním dopise jsem Vám vylíčil své příhody během cesty do Anglie. Nyní Vám mohu říci něco více o svém zaměstnání.

Naše laboratoř je velká tříkřídlová budova, velmi moderně zařízená. Jedna zeď je tvořena velkými okny, a tak máme sluníčka až nadbytek (svítí-li). Vnitřek je krásně vybaven, všude plno místa, a tak je zde radost pracovat. Ostatní laboratoře zde jsou chemické, bakteriologické, biologické a organické, kde pracuji na vitamínech. Stojí to za podívanou. Pracoval jsem na fluorescenci organických sloučenin, pro něž jsem postavil zkřížený fluorescenční spektrograf, dále na viskozitě a rheologii koloidních suspenzí, pro něž jsem zkonstruoval několik viskozimetrů. Právě jsme obdrželi novou Röntgenovu trubici a já jsem byl pověřen vypracováním programu výzkumu. Je to nejmodernější přístroj tohoto druhu, všechno automatické, s červenými a zelenými žárovkami, které se rozsvítí, když je trubice v běhu, a ne jako jsme měli u Dolejšků, všechno na špagátech a spleené z pečetního vosku. Tak mám příležitost pracovat s nejmodernějším zařízením. Byl jsem pozván do Manchesteru prohlédnout si továrnu Metropolitan Vickers, kteří nám tu trubici dodali, a pojedu tam pravděpodobně příští měsíc se svými asistenty na několik dní. Mimo to mám tři práce připraveny k tisku, a tak mohu říci, že snad vyjma práce na univerzitě nemohu si přát lepší pozici.

Plat mně byl právě zvýšen na 840 liber ročně, což je jistě velká suma na naše poměry. Polovička je však stržena na daních, a jelikož živobytí je zde jistě dražší než u nás, není to tolik, jak se na prvý pohled zdá.

...

Právě jsem dostal Svobodův dopis. Má se dobře a chudák se po mně sháněl. Všechno to zavinila shoda okolností, že oba manželé, kde jsme bydleli, odešli do nemocnice a dopisy byly doručovány zpět.

Mnoho a mnoho pus a pozdravů

Vláďa

• • •

28. 7. 1945

Drazí,

konečně po dlouhém čekání jsem obdržel Váš první dopis přes pana Hrubého, U.S.A., ze dne 12 t.m. Já Vám už píšu též alespoň desátý dopis, nepočítaje dopisnice, jichž mám už pěknou sbírku, to je těch, jež mi pošta poslala zpět. Naprosto jsem netušil, že budu muset čekat skoro tři měsíce po skončení války na poštovní spojení. Po celý ten čas jsem denně čekal na listonoše za dveřmi, a ačkoli se mi v tomto bytě nelíbí a rozhodl jsem se přestěhovat, odkládal jsem stěhování, abych nezmeškal Váš dopis, až přijde.

...

Mám radost, že na hvězdárně stále pracují a že mi odebíráte Říši hvězd! Pozdravujte Vlčka a vyřídte mu, že jsem se astronomii nezpronevěřil a že vbrzku napíši nějaký článek do Říše hvězd. Jsem skutečně rád, že máte ještě naše krásné piano. Velmi se mně po něm stýská. Tam, kde bydlím, nemáme ani gramofon, ani rádio, ani piano. Jen občas si chodím zahrát na piano k sousedům. Je to ale taková bříňkačka, až hrůza. Piano je zde užíváno pouze jako podstavec na všeliké ozdoby a sošky.

Nyní se vrátím k historii:

Následuje opakovaní příběhů z Francie.

...

Od Svobodů jsem dostal dopis, sháněli mou adresu. Lever Brothers mně telegrafovali z Ameriky: PROFESSOR SVOBODA INTERESTED IN WHEREABOUT DR VAND, atd., a tak jsem se domníval, že Tonda je už profesorem na Massachusetts Institute of Technology. Radoval jsem se ale předčasně. Doufám však, že se tím profesorem vbrzku stane. Tonda píše knihu *Linkage Computers* o pákových mechanismech, jež řeší různé matematické rovnice. Tak aspoň něco z práce, kterou jsme podnikli ve Francii, přijde k užítku. Musím říci, že jsem byl překvapen, že Vláda Křížek je na univerzitě. Stále si jej představuji jako malého chlapce. Je to veliká mezera, tolik let uplynulo, kdy jsme se posledně viděli. Musíte mi podrobně vypsát, co je s našimi známými a příbuznými. Vám se to možná zdá jako samozřejmá věc, když mí bratrance vyrostli, ale pro mne je to jakési překvapení.

Líbá Vás a pozdravuje

Vláda

P.S. Prosím pište mi na firmu, neboť se hodlám stěhovat. Pro telegramy stačí V. Vand, Levers CTD Department, Port Sunlight, Cheshire, England.

• • •

15. 8. 1945

Drazí,

konečně mám od Vás několik dopisů. Dopisy ze dne 1., 12. a 15. července, z nichž jeden přišel přes USA, a dva dopisy ze dne 25. července, jež přišly via air mail! To víte, jakou jsem měl z nich radost. Dopis ze dne 1. července šel měsíc! Tak konečně se zdá, že spojení je navázáno.

Dozvěděl jsem se, že jeden úředník od Levers se stěhuje do Londýna, a tak hurá za jeho bytem. Byt jsem naštěstí dostal, a tak tady jsem. Na adrese: 16, Woodburn Boulevard, Bebington, Cheshire. A musím říci, že jsem měl štěstí. Bytná je taková hodná paní, všechno pro mě udělá. A umí vařit! Nevím, kde ty potraviny béře. Včera mně dala takovou porci, že jsem ani na svou obvyklou procházku nešel a zůstal jsem sedět doma. Mimoto mám zde k dispozici piano, jež se vyznačuje tím na rozdíl od jiných pian, se kterými jsem zde přišel do styku, že všechny, to je i černé klávesy, fungují! Je sice trochu rozladěné, ale až se naladí, bude lze naň hrát. Bytná má malou zahrádku, hezounké štěně, pokojíčky jsou sice poněkud menší než v jiných domech, ale zato se zdá, že budou v zimě o to teplejší. Voda v koupelně je

vyhřívána elektricky, takže není třeba zatopit v krbu ráno, chci-li mít večer koupel. Jednoduše pravý ráj na anglické poměry. A za to vše platím 2 £ týdně i s prádlem. Tak nyní nemusíte mít o mě nejmenší starost. Jsem v dobrých rukou.

...

Mimoto jsem napsal Tondovi Svobodovi do Ameriky, aby Vám něco poslal (a též svým rodičům), bude-li moci. Doufám, že on bude moci mnohem snáze něco sehnat, než já zde v Anglii. Tak nemusíte mít strach. Napište mi, kdy a v jakém stavu balíček obdržíte.

...

Dozvídám se, že Japonsko pravděpodobně kapituluje, a tak je všude slavnostní nálada. Kluci sbírají dříví na táboráky a kupují rachejtle. Bude se tancovat v ulicích, je to snad jediná příležitost, kdy je toto dovoleno bez pohoršení obyvatelstva, vyvěšují se prapory a budeme mít dva dny prázdnin. To se mi zrovna hodí. Budu konečně moci v klidu dodělat publikaci o viskozitě suspenzí, již zamýšlím podat jako habilitační práci. Pracuji na ní od Vánoc! Spadne mi kámen ze srdce. Je to přes dvacet stránek plné matematiky. Navazuje přímo, kde Einstein přestal. On se totiž taky zabýval viskozitou suspenzí a od jeho publikace z roku 1911 téměř žádný pokrok na tomto poli nebyl.

...

Líbá Vás všechny

Vláda Vand

• • •

Krátce po svržení atomové bomby na japonská města Hirošimu a Nagasaki Vand píše také svému bratrancu Milanovi.

9. 9. 1945

Dr. V. Vand
16 Woodburn Boulevard
Bebington
Cheshire

Milý Miláne,

srdečně Ti děkuji za Tvé milé dopisy č. 1, 2, 3 a 4, za přiložené pohlednice, výstřižky a fotografie. Též za Mladou frontu. Měl jsem koncem tohoto měsíce více práce se sepisováním měsíčního reportu pro firmu, a tak jsem neměl možnost Ti dříve odpovědět. S velikým zájmem jsem četl Tvé líčení událostí. O některých jsem byl již informován jednak ze zpráv od mých přátel, jednak z časopisu *Čechoslovák v cizině*, jenž vychází týdně v Londýně a jenž podává nestranné zprávy i výtažky z pražských novin. Mnohé z Tvých dopisů mi bylo však novinkou. Právě v posledním čísle *Čechoslováka* byl dlouhý referát o postátnění filmového průmyslu, o pohraničí atd.

V novém bytě, kde nyní jsem, máme rádio, ale je slabé. Potřebuje vyměnit lampy, ale ty zde ovšem nejsou k dostání. Píšeš, že si studenti již vymohli studentský plat. Je to velmi vítaná změna.

Jak vidím, zajímáš se o nejnovější pokroky v atomové fyzice. Je zcela správné, že tlaky rozpad atomu neovlivní a teploty pod několik milionů stupňů taky ne. Podle nejnovějších představ jádro prvku si lze představit jako kapku kapaliny, jež jednak je držena v kulovém tvaru blankou povrchového napětí, a jež mimoto rotuje, což jí dává zploštění. Ovšem jen diskrétní rychlosti rotace jsou dovoleny. Jádra těžších prvků se chovají jako kapalina proto, že mezi skládajícími se částicemi působí podobné síly jako v kapalině, ale ovšem v daleko jiném měřítku. Tyto síly se nazývají “short-range forces”, to jsou síly ubývající velmi rychle se vzdáleností jako v kapalině, na rozdíl od “long-range forces”, jež ubývají zvolna (se čtvercem vzdálenosti), jako gravitace nebo Coulombovy síly. Následkem toho je-li částiceka uvnitř kapky, síly na ni působí souměrně ze všech stran, a výsledek je, že se vyruší, částiceka se pohybuje jako v kapalině volně. Je-li však částiceka na povrchu kapky, je mohutnou silou tažena dovnitř. Výsledkem je povrchová blána, jež drží kapku dohromady. A tak je též i jádro prvku (ovšem mluvím o těžších prvcích) drženo pohromadě. Jádro je složeno z protonů a neutronů. Přitažlivé síly mezi nimi o krátkém dosahu pocházejí od rezonance mezi protonem a neutronem. Kdyby protony byly elektricky neutrální, jádro o libovolné velikosti by bylo možné, zrovna tak jako kapka vody. Protony jsou však elektricky nabitě, tj. odpuzují se, a to silami působícími na dlouhé vzdálenosti, jež se tudíž neruší, nýbrž rostou více a více, čím je jádro větší a větší. Konečně u uranu odpudivé síly elektrické jsou skoro rovny síle povrchového napětí. Nejbližší kritické velikosti jsou u uranu o atomové hmotě 235, jež však není nejrozšířenějším izotopem, jak mi píšeš, nýbrž je přítomen v obyčejném uranu 238 v množství okolo půl procenta. Nyní byl objeven zcela jiný druh rozpadu, než jaký byl znám před válkou. Je to dělení těžkého jádra (fission) zachycením pomalých neutronů.

Věc se má takto. Hmota je sice příliš řídká pro bombardování rychlými projektily, jak bylo dříve zvykem, a malé projektily neměly účinku, poněvadž byly elektricky nabitě a jádro je odpuzovalo. Jinak je tomu s neutrony, jež jsou elektricky neutrální. Ty jsou jádry tím snáze zachyceny, čím jsou pomalejší, neboť když jsou pomalé, stráví dlouhou dobu v sousedství jádra. Proto je možno provést tento pokus:

Předně je nutno si připravit neutrony. Nejsilnější zdroj je berylium bombardované deuterony (z těžké vody) neb jinými rychlými částicemi. Tyto neutrony jsou však rychlé, a je nutno je zpomalit. Nejúčinnějším pro zpomalení je vodík. Nejkoncentrovanější vodík je v parafínu, a tak se berylium obklopí parafínovým obalem. Neutrony pak vycházejí z parafínu jako pomalé částiceky o rychlostech stejných, jako jsou rychlosti molekul v obyčejném plynu, tj. řádu km/sec. Přiblížíme-li k takovému zdroji kus uranu, pak neutrony jsou chytány jeho jádry. Chytne-li uran 238 jeden neutron, nic se nestane, ale chytne-li uran 235 neutron, pak se stane velmi mnoho. Stabilita je porušena a coulombovské síly rozprsknou kapku na dva nebo tři menší díly, přibližně stejně velké, takže vzniknou prvky jako železo, nebo cín, nebo kterákoliv jiná dvojice prvků, jejichž součet by dal uran. Tyto prvky mají však přebytek neutronů, jež se postupně uvolňují. A tak při rozpadu jednoho jádra uranu jeden neutron byl sice pohlcen, ale průměrně tři nové uvolněny, jež pak bombardují další tři jádra, z nichž každé uvolní další tři neutrony atd. atd., až celé množství uranu vyletí do povětří. Tolik je známo.

Jak je však berylium bombardováno, nebo jak je 235 izolován od 238, je ovšem tajemství, a jen domněnky kolují. Pravděpodobně je uran sloučen s chlorem na sloučeninu,¹ již je možno destilovat, a na oddělení se pravděpodobně používá metoda difuze plynů. Na to je asi třeba tak ohromné továrny. Celý úspěch pravděpodobně spočívá v tom, jak připravit izotop poměrně čistý, neboť i malé přímíšeniny těžšího uranu by velmi zpomalily reakci tím, že soutěží v zachycení uvolněných elektronů.

Velmi mne zajímá, jaké jsou u nás poměry na universitě, zvláště ve fyzice. Můžeš-li, napiš mi, kdo co přednáší, kolik je posluchačů a kolik asi bude posluchačů v budoucnosti. Prostě jak to u nás na universitě vypadá. Pozdravuj Tvého tatínka, že na něj často vzpomínám, Lidušku a Jirku. Stěží jsem Vás na fotografii poznal!

Zdraví Tě Tvůj

Vláda Vand

• • •

29. 10. 1945

Drazí,

děkuji Vám za Váš milý dopis č. 13. Ani nevíte, jakou mám radost, že je zde naděje, že Vás možná už tak brzo uvidím, jenom ten transport sehnat. Už jsem psal tři dopisy na naše velvyslanectví, ale dosud mně ani na jeden neodpověděli. Příští týden si zajedu do Londýna a doufám, že si to osobně vyřídím. Zatím mám hodně dopisování ohledně sjezdu v Praze. Dne 27. t.m. jsem psal doc. Hamplovi obšírnější dopis o zdejší situaci. Z pozvaných se zúčastní madam Nora Wooster. Dále se zajímají Dr. W. Wood a Prof. Randall. Z dalších, jež jsem vyrozuměl o sjezdu, Dr. Brindley slíbil poslat příspěvek, ale osobně se účastniti nemůže. Všichni se dotazují, do jaké míry jim budou pobyt a cesta hrazeny. Je to velice těžký úkol vybrat z nějakých 400 anglických vědeckých pracovníků v röntgenu ty, kteří by byli pro sjezd nejvhodnější.

• • •

Koupil jsem časopisy jak pro hvězdárnu, tak pro Jednotu, a doufám, že ještě nějaké seženu. Pojedu domů asi pěkně napakovaný.

Moc se těším na brzkou shledanou.

Váš Vláš

• • •

9. 11. 1945

Drazí,

píši Vám tento dopis z Londýna, kde jsem na sjezdu röntgenologů pořádaném na oslavu 50. výročí objevu paprsků X. Současně jsem si zajel vyříditi svou cestu do Československa. Už ji mám vyřízenou! Mám zaručen přílet do Prahy nejpozději 27. t.m. Cena lístku je 19 £ a dovoleno asi 30 kg zavazadel. Zbývá mi jen si vyříditi

¹V současnosti je nejčastější difuze UF₆.

anglické visum pro návrat do Anglie. Cestu z Prahy zpět do Londýna si však musím vyřídit v Praze a platit také v Praze. Nepřijímají totiž zpáteční lístky splatné zde v Anglii. Tak Vás prosím, abyste se poptali, kde se lístky vyřizují a jak se za ně platí.

...

Na sjezdu přednáší prof. Bragg, Mlle Cauchis z Paříže, Max Born, Astbury, Randall, Lipson, slavný V. M. Goldschmidt, Robertson, Paterson atd. Je to velká čest býti účasten tak slavnostní konference. A k tomu všemu jízdné, pobyt a úhrady mně platí firma!

Váš Vláška

• • •

12. 11. 1945

Drazí,

zdá se, že mám vše vyřízeno. Právě posílám pas pro vystavení anglického zpátečního visa. Budu si moci vzít 5 £ v britských bankovkách, 10 £ v čs. měně a neomezený počet šeků (traveller's cheque), takže se zdá, že starost s měnou odpadá! Zpáteční lístek si budu muset koupit v Praze. Platit mohu traveller's cheque. Posílám svým bratrancům články o atomové pumě a o radaru.

...

Zdraví Vás Váš Vláška

• • •

31. 12. 1945

Drazí,

šťastně jsem přiletěl do Anglie! V 8⁴⁵ nás vzal autobus a dal jsem sbohem tatickovi. Jeli jsme za modré oblohy a překrásného počasí, jakoby mně dávala Praha sbohem, a Hradčany byly překrásně osvětleny sluníčkem. Vyjeli jsme Chotkovou ulicí okolo domu Svobodových, okolo Hvězdy a Šárky do Ruzyně. Tam prohlídka šla velmi rychle, jelikož jsme už byli prohlédnuti den předtím, a byli jsme utěšováni, že určitě poletíme, ačkoli prý je silný protivítr. Konečně dali schůdky na naši Dakotu, a tak jsme se v ní ulebedili. Já s p. Opočenským u zadního dvousedadla, tento letoun měl totiž 20 sedadel příčně, já u okénka. Hřejeme motory, popojíždíme, nejdřív jeden motor, pak druhý jde na plné obrátky, zde je všechno v pořádku; upínáme si pásy, brzdy povolí, a už si to šupajdíme proti větru a do vzduchu. Rozhled nádherný, pod námi se rýsuje rozeklaná Šárka se svými černými skalami. Polykáme, abychom uvolnili tlak v uších, a už jsme nad Kladnem s jeho pecemi a haldami. Hlína má červenou barvu a na obzoru se rýsuje České středohoří pokryté sněhem. Letíme nad kopci a kopečky, ve sněhu je vidět každý potůček, každá pěšinka, ale už jsou okolo nás mraky.

...

Konečně jednotvárné vzorce ulic Londýna. Jako bychom byli na jiné planetě, vše neutrálně šedivé, nikde ani známka barvy.

...

Otvíráme dvířka, přistavujeme schůdky, vylézáme, trochu unaveni nízkým letem nad Londýnem, zpestřeným stálým kodrcáním. A už nás vítá anglické děvče v ATS uniformě, že nás čeká teplý čaj. Ovšem, Angličané mají čaj na prvním místě. V Ruzyni bylo první české slovo: *Pasy a lístky, prosím*. V Anglii: *This way, please, let us have a cup of tea*. A tak nasedáme do nákladního auta a kodrcáme se blátem po letišti k budovám, kde nás hned vedou do kantýny, a proléváme se čajem. Pak teprve jdeme ke stolkům s pasovými úředníky a celníky malujícími klikyháky na naše zavazadla.

...

Konečně v půl páté nasedáme do autokaru a v pět přijíždíme do středu Londýna, kde nás vyklopili u nádraží Victoria. Loučím se se spolucestujícími, chytám taxíka a v půl šesté ještě stíhám vlak do Liperpoolu. V Liverpoolu jsem v deset, беру si opět taxíka a v půl jedenácté jsem doma. Mrs. Rees mě čeká s večerí, neboť jsem jí z nádraží telegrafoval, a nějakým zázrakem telegram přišel dřív, než přijel vlak! Už se blížíme mírovým poměrům!

...

V kanceláři si mysleli, že mne Rusové sebrali a nechtějí pustit. A tak místo jakýchkoliv poznámek jsem srdečně vítán a dostávám obálku, že můj plat byl zvýšen na 950 £ ročně!

Tak to všechno dobře dopadlo, chodím po laboratořích a každému vyprávím, jak to u nás vypadá; paní Grünhutové dávám balíček od manžela, a ona říká, že brzy pojede do Prahy; je zde 2.5 kg balíček od Svobody pro Vás, káva, tuk a vitaminy, tak mně paní Grünhutová slibuje, že mi ho k Vám vezme na revanš.

Mnoho pus a pozdravů

Váš Voloda

1 9 4 6

21. 1. 1946

Drazí,

...

Tu práci doc. Hampla, již mi s sebou dal, přijali v časopise *The Engineer's Digest*. Je to časopis vysoké úrovně, otiskující právě takovéto matematické práce z „ciziny“.

Vzpomínám na všechny na hvězdárně, hlavně na Vlčka, koupil jsem jim *Nautical Almanac*, jež vbrzku pošlu. Jinak jsem dostal dopis od doc. Linka z Ondřejova, abych se mu podíval na nějaké staré ročníky časopisu *British Advancement of Science*; byl jsem se podívat v Liverpoolu v ústřední knihovně, ale neměl jsem štěstí; zrovna ta část knihovny za náletů vyhořela.

Čtu právě Čapkovu *Cestu na sever*; je to krásná kniha. Na tom česko-anglickém slovníčku pěkně pokračuji. Dále mně přijali do tisku teorii viskozity, ale poslali mi rukopis zpátky, abych jej podle jejich rad doplnil. Píší mi však, že je to „*a considerable achievement*“, tak mám radost.

Vzpomíná a pozdravuje Vás srdečně

Volodá Vand

• • •

22. 2. 1946

Drazí,

měl jsem poslední dobou hodně práce, a tak jsem se zase se svým dopisem opozdil. Předně jsem napsal do *Nature* popis konference CPX, jež přijali, a měl jsem už korektury. Dále jsem napsal dva články do *Nature* o prof. Dolejškovi a Závíškovi, jež byly též přijaty. Také jsem napsal článek o infračerveném záření z materiálu, co mi poslal Vladimír, a chystám se jej poslat do *Electronic Review* nebo do *Discovery*. Dostal jsem dopis od Dr. Hampla, za nějž děkuji, dále od Milána Křížka a od Vladimíra² ze dne 7. února, . . .

Mám radost, že jste dostali balíčky od Svobody a že už si žijete „mírově“. Prof. Hostinskému jsem už dávno v lednu psal a poslal curriculum a separáty, ale ještě jsem nedostal odpověď.

...

Mrzí mne zprávy, že rozpouštějí Fyzikální výzkum atd. Zdá se, že to bude dlouho trvat, než se vědátor u nás uplatní. A tak myslím, že by stálo za to uvažovat o eventualitě, že bych zde ještě přes léto zůstal.

...

Vaš Volodá Vand

• • •

10. 3. 1946

²Vandovi bratřenci.

Drazí,

...

Svobodovi jsem napsal v lednu, tak asi můj dopis dostal. Nyní na mně zdejší úřady žádají licenci jeho patentů jako doklad k placení poplatků v librách. Jelikož mně Svoboda žádnou licenci ještě neposlal, nemohu za patenty platit poplatky. Píšu Svobodovi jeden dopis do USA a pro jistotu, kdyby už přijel do Prahy, posílám Vám kopii tohoto dopisu s prosbou, abyste ji Svobodovi předali v případě, je-li již v Praze. (Urgentní!)

...

Od Klepešty jsem dostal krásný výtisk „Fotografie hvězdné oblohy“ a fotografie orloje pro časopis J. British Astronom. Assoc. k uveřejnění.

Článek o infračervených fotocelách, jež mi poslal Vláda, jsem již odeslal do *Discovery* k uveřejnění, ale ještě jsem od nich nedostal odpověď, zda článek přijali či nikoli. Vladimírovi řekněte, že mne velmi zajímala informace o poměrech v průmyslu a na vysokých školách. Myslím, že zde zůstanu až do té doby, než si najdu u nás doma nějaké místo. Psal mi, že se zajímá o užití röntgenové mikrostruktury jako diagnostické metody v lékařství. Neslyšel jsem dosud, že by někdo tuto metodu v praktickém lékařství používal pro diagnózu. Metoda je ovšem hojně užívaná v biologii a v oboru výroby léčiv na identifikování a určení struktury léčiv a biologických produktů. Tak např. určení struktury penicilinu bylo úspěšně dosaženo pomocí paprsků X. Tento obor má ovšem jedny z nejlepších vyhlídek v budoucnosti. Ale ať Vladimír nezapomíná, že k tomu bude třeba dosti matematiky (hlavně z oboru harmonické analýzy). Nevím však, zda je možno se naučiti röntgenové analýze z knížek.

Pracuji dále na vitaminu A a jeho prekursorech. Přípravujeme o tom s Dr. Hunterem publikaci. Objevili jsme přitom novou sloučeninu — *dihydroxylyaroten*. Já sám se nyní pouštím do studia proteinů a zkouším rozřešit strukturu *lactoglobulinu*. Podaří-li se mi to, bude to prvá struktura proteinu vůbec!

Vláda Vand

• • •

17. 3. 1946

Drazí,

děkuji za Váš milý dopis č. 7. Nic si z toho nedělejte, že si tady sedím v Anglii, ono se to zde též zlepšuje, je více zboží v obchodech, dokonce jsme měli příděl citrónů a pomerančů, a děti dostaly prvé banány od konce války. Mnohé předtím banány ve svém životě neviděly.

...

Váš Vláda Vand

• • •

30. 3. 1946

Drazí,

děkuji Vám za Váš dopis č. 8, jež jsem v pořádku obdržel. Dostal jsem od Tonička [Svobody] telegram, že navštívil Sagem v Paříži, tak už je na cestě. S licencemi není naspěch, neboť Bank of England placení potvrdila. Prosím vyřídte to Toničkovi, až přijede. Děkuji Vám za podrobnosti o habilitaci; budu asi muset počkat, až mě práci o viskozitě vytisknou zde v Anglii.

...

Ten článek, co mi poslal Vladimír, přijali ve stručné formě do *Discovery*. Dostali jsme za něj tři libry; tak polovina z nich je Vladimírových. Napsal jsem mu dopis o tom na ústav.

Z Jednoty českých matematiků a fyziků jsem dostal první číslo *Fysika v technice*, roční předplatné 180 Kčs; je to hezký časopis a rád bych ho odebíral. Připojuji tudíž vplatní lístek poštovní spořitelny. Můžete zaň zaplatit a napsat, aby mi další čísla posílali sem do Anglie? Byl bych též rád, kdyby mi posílali *Říši hvězd* do Anglie, abych byl informován, co se u nás v astronomii děje. Můžete mi poslat už vyšlá čísla sem? Je to pro mne velký požitek si přečíst novinky v češtině.

Pozdravujte doc. Hampla a vyřídte mu, že The Institute of Physics pořádá *Conference on X-ray Analysis* v Londýně od 9. do 11. července.

...

Vláda Vand

• • •

7. 4. 1946

Drazí,

...

Ptáte se, proč se náš podnik zajímá o proteiny a vitaminy. Proteiny jsou vedlejším produktem po vylisování oleje z podzemnice olejné a vitaminy firma přidává do margarínu, aby měl tutéž strukturu jako máslo. Byl jsem nedávno na přednášce, na níž ukazovali, jak přišli na strukturu penicilinu. Znají nyní jeho chemickou formuli. Odvodili ji röntgenovými paprsky; trvalo to tři roky.

...

Vláda

• • •

23. 4. 1946

Drazí,

...

Mám radost, že Milunka s Tomášem, a patrně teď už i Tonda, se šťastně vrátili. Jsem rád, že zachránili má zavazadla; je to jako zázrak. Prosím poděkujte jim za to, až je uvidíte.

Tu práci o viskozitě prosím ještě neposílejte nikam. Jeden paragraf se tam musí trochu změnit. Právě na tom pracuji a budu to mít brzo hotové, tak Vám to pošlu

ve správném znění. Činiti tyto změny po odeslání by rozhodně dělalo špatný dojem. Tak jen se neukvapujte. Vědecká práce se nesmí honit.

To je dobrý nápad, napsat nějaký odborný článek do lékařského časopisu, např. jak byla stanovena formule penicilinu pomocí röntgenových paprsků.

...

Voloda

• • •

6. 5. 1946

Drazí,

...

mám radost, že Tonda přijel ve zdraví z Ameriky a že dobře vypadá. Zatím jsem dostal dopis od Bačkovského, v němž mi píše, že od 1. IV. je Fyzikální výzkum převeden do Škodovky, . . . a v němž mi nabízí místo!

Tak vidíte, přece jsem se dočkal. Myslím, že to bude to nejlepší pro mne, co se vůbec u nás naskytne. A tak mu právě píši, že místo přijímám. Slíbil jsem též, že co nejdříve mu napíši, kdy místo budu moci nastoupiti. Jak víte, nashromáždil jsem zde hodně materiálu o struktuře organických molekul, a kdybych to nechal ležet a odejel hned, tak by to zde jistě neplodně leželo. Tak poslední dobou nepracuji na ničem jiném, než na zpracování tohoto materiálu pro publikaci. Počítám, že to bude trvat nejméně čtyři měsíce.

...

Váš Voloda

• • •

20. 5. 1946

Drazí,

...

Dostal jsem separáty z konference, jež mně otiskli v Nature. Tak už jsem je sám rozeslal mnoha lidem; Kunzlovi, Hamplovi, Petržílkovi, Žáčkovi, Trkalovi, Trousilovi, Kochanovské, Bačkovskému a Šimonovi. Byl to celý balík dopisů, kromě dopisů různým lidem v Anglii. Můžete mi zjistit adresy Dolejškových a Závěškových příbuzných, abych jim poslal na památku separáty? Z časopisů, jež jste mi zaslali, jsem v pořádku obdržel Říši hvězd č. 1–4, Rozhledy č. 3, Fyzika v technice č. 1–3.

...

Tak mi prosím napište co nejdříve detaily, zda si potřebuji sám podat žádost o přijetí do Škodovky, či zda mi to Bačkovský zařídí, jaký bude asi plat a též zda laboratoře zůstanou při Škodovce či zda se Fyzikální výzkum bude stěhovat. Pozdravujte Svobodu, Bačkovského a ostatní a vyřídte jim, že se velice těším na brzkou shledanou.

Váš Vláš Vand

• • •

1. 7. 1946

Drazí,

děkuji Vám za Váš milý dopis č. 17. Překvapilo mě, že Svoboda ještě nemá místo. Vždyť jsem se domníval, že jede najisto; že to má vše pevně slíbeno. Tak ono to asi bez veliké protekce nejde.

...

Váš Vláš Vand

• • •

15. 7. 1946

Drazí,

konečně mám chvíli času Vám napsat dopis — po tom všem shonu v Londýně, kde jsem měl mnoho běhání a neměl jsem ani chvíli času pro sebe. Právě sedím u okna svého pokoje s pohádkovým výhledem na útesy a daleko na moře — modré jako na pohlednici. V Londýně jsme se sešel s prof. Petržílkou a Dr. Kochanovskou; provedl jsem je po městě a důkladně jsem se jich vyptal na poměry. Mluvili však o poměrech všeobecně, jak je každý otrávený, jak na vysoká místa jsou dosazováni lidé podle politické legitimace a ne podle zásluh, a jak všechna lepší místa jsou už obsazena méněcennými lidmi, ale ani slovem se nezmínili o poměrech ve Škodovce a Fyzikálním výzkumu, a nepokoušeli se mě přemluvit, abych vzal místo jinde. Kochanovská mně říkala, že by se mohla habilitovat na univerzitě, ale že poměry tam jsou takové, že se prozatím habilitovat nechce. Jinak však prof. Petržílka i Kochanovská byli velmi milí a přátelští a velmi dobře jsme se pobavili. Konference byla nesmírně zajímavá, potkal jsem mnoho významných lidí, a hlavně jsem se seznámil s lidmi z Ameriky.

...

Právě jsem obdržel Váš milý dopis č. 19. Tu mou práci dejte do tisku. Budu se informovat, zda bych se mohl habilitovat na zdejší univerzitě. Než to zjistím, prosím nepodávejte zatím mou práci jako habilitační na děkanátu.

Dr. Kochanovská taky říkala, že bych měl počáteční plat asi 7000 Kč. Kolik se z toho platí daní?

...

Vláš Vand

• • •

10. 8. 1946

Drazí,

...

Rád bych věděl, než skutečně dám výpověď, a tím si zde za sebou zavřu vrata, co mně upřímně radíte; mám — nemám? Oni Bača a Svoboda jistě budou bručet, ale to na věci nic nemění, že se mně odsud příliš nechce. Možná, že si to za chvíli přece jenom rozmyslím, že všude dobře, doma nejlépe. Nesmíte však zapomenout,

že jsem si zde nadělal též mnoho věrných přátel. Tak skutečně nevím, co by bylo nejlepší.

...

Váš Vláška

• • •

25. 8. 1946

Drazí,

pravděpodobně jsem Vás velice zarmoutil svým posledním dopisem, který jsem psal pod čerstvým dojmem překrásných prázdnin, že se mně odtud nechce.

...

V dopise se omlouvám, že možná budu muset svůj příjezd odložit o pár měsíců, jelikož dokončování mých prací zde pokračuje pomaleji, než jsem si představoval, což je pravda. V žádosti jsem uvedl, že nastoupiti mohu nejdříve tři měsíce po vyrozumění o příznivém vyřízení žádosti, což pokládám za opatření v případě, že by mne nechtěli, abych se neocitl bez místa. Aspoň tak mi to radila Kochanovská, když byla v Londýně. Říkala, že je docela možné, že v brzké době bude možná změna v ředitelství Fyzikálního výzkumu, a že tudíž je moudré zde dávat výpověď, jen když mám v ruce doklad, že jsem přijat.

...

Váš Vláška

• • •

20. 9. 1946

Drazí,

napsal jsem na Liverpoolskou univerzitu. Mají tam místa pro „lecturers“. Plat asi 600 £, ale jelikož semestr začal 14. t.m., přišlo by to v úvahu až příští semestr. Ale současně jsem se dozvěděl, že jsou místa asistentů na Londýnské polytechnice s platem až do 800 £, která by se mně možná lépe hodila. Tak jim právě píši dopis pro informace. Myslím, že by bylo ideální řešení, kdybych šel v Anglii na vysokou školu na rok nebo dva, neboť pak bych se jistě spíš dostal u nás na univerzitu než z Fyzikálního výzkumu.

...

Pokud se týče mých publikací, předložil jsem svoji hlavní práci De Boerovi, jenž ji schválil, ale radí ji rozdělit na kratší části, neboť žurnály publikují při dnešním nedostatku papíru raději kratší články. A tak připravuji do tisku:

- 1) Methods of investigating long chain compounds by X-rays.
- 2) Crystallography of silver salts of fatty acids.
- 3) Crystallography of potassium and lithium soaps.
- 4) Investigation of gamma form of sodium soaps.
- 5) Investigation of carotenoids and vitamin A by X-rays.
- 6) An apparatus for transforming Weissenberg photographs.

7) A simple focusing X-ray camera.

8) Sulphothiazoles and related compounds.

Z tohoto seznamu vidíte, co jsem zde byl schopen udělat během jednoho roku. A to jsem žádnou novou práci nezačal, poněvadž jsem se snažil vše dodělat. Jinak mám už materiál na další řadu prací, kdybych chtěl.

...

Srdečně Vás zdraví a líbá Volodě

• • •

6. 10. 1946

Drazí,

musím Vám sdělit, že jsem měl velikánský úspěch posledních 14 dní, pokud se týče mé práce s mýdlem. Abych Vám to vylíčil postupně: pro röntgenografickou analýzu látky je nutno ji mít ve formě krystalků. Zatím se nikomu nepodařilo vykrytalizovat mýdlo, takže určení jeho struktury bylo dosud hádankou. Mně se podařilo obdržet krystalky, ale ty byly sotva pouhým okem viditelné, tak jsem si myslel, že to s nimi nepůjde. Ale právě před 14 dny publikoval Bunn práci, jak lze užít nedokonalých krystalů k určení struktury. To mi leželo v hlavě, a tak když jsem se v neděli procházel po lesíčku, špekuloval jsem o tom tak dlouho, až jsem přišel na nápad, jak na to vyžrát. A skutečně jsem na to vyžrál. Přišel jsem na metodu, jak je možno užít tak nepatrných krystalků, jaké my máme, k úplné analýze. (Mohou vážit míň než desetitisícinu miligramu!) A ono to funguje! A tak dnes už mám dokonale určenou strukturu mýdel draselných a lithiových. Když o tom nyní přemýšlím, vidím, že to bude mít tyto důsledky:

1) Předně, jak víte, jsem se zajímal zde jít na univerzitu na rok nebo na dva. Když se mi však podařila taková věc, bude lépe u Lever Brothers zůstat, dokud pole nevyčerpám.

2) Metoda jde tak rychle, že dejme tomu za půl roku budu mít všechny problémy, o něž se Lever Brothers zajímají, vyřešeny, a pak bude lépe aplikovat metody tak získané na jiné pole. Takže si myslím, že pak bude nejlépe se přece vrátit do Prahy a zde v aplikaci na jiné obory zatím pokračovat. Myslím, že se na jaře vrátím, ale nic určitého neslibuji.

Současně jsem dostal od Bačkovského dopis, v němž mně sděluje, že má žádost do Fyzikálního výzkumu byla vyřízena kladně, plat dostanu 8000 Kč měsíčně. Tak se mu chystám napsat a vylíčit celou situaci.

S potravinovou situací to zde vypadá bídně. Příděly se zmenšují, a tak si budeme muset utáhnout opasek. Je zde dost hrušek, jablek a dost ostružin, jichž jsem se minulou nedělí (byl jsem zase na výletě v Llangollenu) skoro přejeđl.

...

Líbá Vás a zdraví Volodě

• • •

4. 11. 1946

Drazí,

mám radost, že se potravinová situace v Praze zlepšuje. Děkuji za cukr (ještě jsem jej nedostal), ale nemuseli jste s ním mít starosti. Má bytná vyjde s cukrem dobře. Chcete-li mi poslat dáreček, tak mi pošlete nějakou českou knížku.

Uvidíte-li Vladimíra, tak mu vyřídte, že ten náš článek otiskli v *Electronic Engineering* a že mu pošlu separáty, až je dostanu . . . Vláda Křížek má nyní u mne 3 \mathcal{L} 17 s 6 d \doteq 775 Kč jako honorář za náš článek. Nabral jsem tolik energie, že jsem odpověděl na 8 (slovy osm) dopisů najednou, což je rekord. Napsal jsem Vladimírovi a Milánovi, Věře, Vlčkovi, Kochanovské atd., jen Bačkovskému jsem ještě neodpověděl.

. . .

Líbá Vás Váš Voloda

• • •

4. 11. 1946

V. Vand

16, Woodburn Boulevard
Bebington, Cheshire

Milý Miláne,

děkuji Ti srdečně za Tvůj milý dopis z 1. 4. 46. Je to ostuda, že jsem Ti dříve neodpověděl, ale měl jsem tolik práce, že jsem se nemohl k psaní dostat.

Detaily o situaci doma z Tvého dopisu mě velmi zajímají. Vidím, že se poměry rychle zlepšují. Zde je situace též lepší. V obchodech se počíná objevovat zboží, ale potravin je nedostatek, neboť bylo strašně mnoho dešťů, jež zničily úrodu, a tak si musíme utahovat opasky, zatímco Vy v Praze si je začínáte povolovat.

Zde je klid a mír, lidé pracují na přebudování průmyslu, a hlavně na zvýšení vědecké úrovně. Plánuje se během deseti let zdvojnásobení kapacity univerzit, neboť poptávka po vědeckých pracovnících tak rychle stoupá, že za deset let jich bude potřeba dvojnásob. Staví se nové laboratoře.

Nedávno jsem byl na Liverpoolské univerzitě si prohlédnout veliký cyklotron na rozbíjení atomů. Je to překrásný přístroj. Veškerá kontrola se děje ze vzdálené místnosti, jež je zařízena jako kontrola nějaké elektrárny; samé ampérmetry, oscilografy a knoflíky. To by Tě určitě zajímalo. Prosím pozdravuj strýčka, tetičku a Jirku.

Zdraví Tě srdečně

Vláda Vand

• • •

Prosinec 1946

Drazí,

odjíždím na vánoční svátky do waleských hor, budu od 24. do 26. prosince v Llanrwstu, . . . Posílám Vám na ukázkou slavný anglický „Christmas Pudding“ a „Christmas Cake“. To světlejší je „Cake“ a jí se studený. Ta tmavší neurčitá hmota, to je

„Christmas Pudding“, jenž byl vařen po 12 hodin. Ten se jí teplý a vydrží léta po uvaření. Servíruje se takto:

- 1) Ulož pudding do hluboké misky a přikryj plátýnkem.
- 2) Ponoř misku do páry a pař po 1/2 hodiny.
- 3) Servíruj horký na talíři, pocukruj a polej polevou (vaječný krém). Nalej na něj sklenku ginu neb jiného alkoholu a zapal alkohol (to zapálení není skutečně zapotřebí).
- 4) Jez.

Bohužel nemohu ho poslat více, ale myslím, že Vás to bude zajímat, jak chutná. Doufám, že Vaši zvědavost tím kouskem ukojím, abyste věděli, jak se v té daleké Anglii mám.

Plat mi byl právě zvýšen na 1000 £, tak to oslavuji. Jinak vymyslím veliký počítací stroj na počítání těch mých krystalků; už mám mnohé detaily promyšleny a začnu rýsovat plány. Výpočet struktury takového krystalku vyžaduje totiž několika milionů čísel, jež se musí vynásobit a sečíst. Vymyslel jsem si stroj, který to udělá během několika dní, zatímco jinak by výpočet trval přes rok. To bude Tonda Svoboda čubrnět, až mu o tom napíše!

Přeji Vám ještě jednou všechno nejkrásnější.

Váš Vláš Vand

1 9 4 7

5. 1. 1947

Drazí,

...

Velice lituji, že Tonda Svobodů je chudák tak nervově vyčerpan. Já tady teď konstruji počítačí stroj. Totiž počítání krystalků vyžaduje strašně mnoho času. Počítáme jenom dvourozměrné projekce a ty jen na dvě desetinná místa, a jeden výpočet nám trvá dva dny. Mělo by se to ale počítat třírozměrně a na tři desetinná místa. To by však trvalo několik let (obyčejnými počítačími stroji), neboť se jedná o mnoho milionů cifer. Dostal jsem nápad, že by se to dalo počítat jako „sčoty“ pomocí ocelových kuliček. A tak během Vánoc jsem si vymyslel veliký počítačí stroj obsahující okolo milionů kuliček, které se kutálejí současně po mnoha lištách jako korunky v těch automatech „Forbes“, a tak vykonají výpočet, který by jinak trval několik let, během několika dní. Už jsem narýsoval výkresy součástí, a celkem by to nebylo příliš složité.

Tak až ty plány budu mít okopírované, pošlu je Toníkovi. Byl bych rád, kdyby Toník měl prostředky, čas a hlavně zdraví k postavení takového stroje. Jinak bych ho začal stavět sám tady v Anglii, ale to by mne zdržovalo. Takový stroj by se brzo zaplatil, neboť mnohé firmy zde v Anglii platí za takové výpočty velké peníze. Dosud je zde provádí Dr. Comrie na automatických Hollerith strojích s dírkovanými kartami, a počítá 300 £ za měsíční nájem stroje, a to jenom těm, kteří mají vysokou prioritu. Už dnes je dlouhá fronta a v budoucnu se bude dělat takových výpočtů pořád víc a víc. Vždyť chemických sloučenin jsou miliony, a tak by nebylo obav, že by stroj v dohledné době zahálel.

Prosím, upřímně mně poraďte: je to s Toníkovým zdravím tak špatné, že kdybych ho požádal o vybudování takového stroje u nás, nebyl by schopen práci v dohledné době dodělat? Totiž je to tak: plány Toníkovi stejně v každém případě pošlu a o spolupráci na tomto projektu ho požádám. Jedná se mně o to, zda mám současně zahájit jednání zde v Anglii s příslušnými zájemci, anebo raději být zticha, a až by byl stroj postaven, teprve s tím jít na veřejnost.

Výdaje se stavbou spojené odhaduji na půl milionu Kč, ale stroj by se vyplatil už jen tím, že bychom předhlonili jiné v chemii a dostali se tak na přední místo ve světové vědě. Takový stroj by mohl rozřešit mnohá tajemství, dosud nepřístupná z pouhých důvodů obtížnosti výpočtu. Co je platné vykrytalizovat krásné krystalky proteinu, když výpočet s nimi spojený by trval pomocí dosavadních početních prostředků desítky milionů let? Ona totiž obtížnost výpočtu roste se čtvrtou mocninou rozměru molekuly.

Jinak v laboratořích se mi práce daří velice dobře. Máme či lépe řečeno měli jsme vypěstovány krásné krystalky jednoho mýdla draselného. Pořídili jsme všechny fotografie, pak přišlo mokré počasí a krystalky se nám rozplynuly. Ale fotografie naštěstí máme kompletní, už jsme vypočítali jednu projekci a začínáme druhou. K našemu velikému překvapení řetězcy nejsou uloženy paralelně, nýbrž se kříží.

To je první případ toho druhu a vysvětluje mnohé vlastnosti mýdel, které dosud nebyly vysvětleny, jako například, proč tvoří dlouhá vlákna.

Teď už končím. Srdečný pozdrav

Váš Vláďa Vand

• • •

19. 1. 1947

Drazí,

...

Svobodovi i Bačkovskému jsem zaslal plány počítačícího stroje. Už to asi dostali. Jsem zvědav, jak dlouho to bude Tondovi trvat, než té mašině bude rozumět. Stroj si však patentovat nechci, protože jsem jej vymyslel v pracovní době a též v rámci svých povinností na vypracování struktury mýdla, za což jsem zde placen. Je to vědecký stroj, a tak mně nevádí, postaví-li si jej někdo v cizině. Bylo by to jen ve prospěch vědy. Proto myslím, že bude lépe, když princip patentován nebude, ale popis bude uveřejněn ve vědeckém časopise. Proto jsem popis napsal anglicky a rozhodne-li se Bača a Tonda stroj postavit v Praze, pak bude nejlépe, když dají popis prof. Valouchovi k uveřejnění buď v Akademii nebo v Rozhledech. Ovšem vymyslí-li ve Fyzikálním výzkumu detaily toho stroje dokonaleji, než jsem je navrhl, samozřejmě je mohou sami patentovat. Myšlenka užívat kuličky k počítání byla známa už i starým Římanům, a tak to patentovat nejde. Ono je tolik možností, jak vypracovat detaily, že i kdyby si je člověk patentoval, někdo jiný to vymyslí jinak a patent obejde. Není potřeba se obávat, že by někdo byl z té mašiny moudrý, kdyby otevřel dopis. Vždyť většina lidí ani neví, co je to Fourierova synthesa elektronové hustoty.

Cena ocelových kuliček je zde 4 \mathcal{L} za 10 000 kuliček, to je 800 Kč. To není tak moc. Jinak všechny součásti jsou strašně jednoduché, takže počítám, že by cena stroje byla tak 1/2 milionu, kdyby byly ceny úměrné cenám zdejšími.

...

Srdečně Vás zdraví a líbá

Váš Vladimír

• • •

2. 2. 1947

Drazí,

...

Koupil jsem si k narozeninám náramkové hodinky za 12 \mathcal{L} a jak pozoruji, zpoždují se pouze o minutu za týden. Je vidět, že mají dobrý stroj. Měli jsme zde po několik dní pod nulou — to byla kalamita! Vlaky zmrzlé a zpožděné, autobusy nejezdí, elektrika vypnutá, vodovodní potrubí zamrzlé a popraskané. Jsou toho plné noviny. A uhlí je nedostatek. Píší v novinách, že je to přechodné, že za pět let si Anglie vybuduje atomové elektrárny a že bude elektřiny dostatek a uhlí se pak použije na výrobu chemikálií. První stanici staví na milion kilowattů. Spotřebuje jen tři tuny uranu ročně. Už si nashromáždili tisíc tun uranu, to vystačí na několik set let. Ovšem v Kanadě jsou bohatá ložiska ještě nedotčená. Mimo to Američané objevili

možnost použití thoria místo uranu, a thoria je k dispozici daleko více. První stanice bude mít uranové pece chlazené těžkou vodou a parní turbíny. Další stanice budou pravděpodobně vybaveny plynovými turbínami, jež jsou ekonomičtější.

Jsem velmi rád, že Toník a Bača mají takový zájem o ten počítačový stroj. Můžete jim říci, že je mi to ovšem jedno, zda stroj bude postaven podle mých plánů nebo Toníkových. O jejich plánech se budu moci vyjádřit, až je uvidím. Pochybuji, že by bylo něco lacinějšího než mé mechanické řešení.

Už jsme definitivně rozřešili strukturu draselného mýdla. Výsledek byl překvapující. Předně tyčinkové molekuly nejsou v mýdle uspořádány rovnoběžně, ale kříží se, což je novinka, jak už jsem Vám psal. Za druhé jsou molekuly delší, než se myslelo. Jelikož jejich délka je důležitou konstantou, má tento nález značný význam.

Tak myslím, že jsem rozhodně udělal dobře, že jsem zde ještě zůstal. Kdybych odjel minulého roku, propásl bych tyto výsledky a pochybuji, že bych dospěl k něčemu v Praze během dvou neb tří let. Nyní posílám do tisku dopis do *Nature*, což je první věc týkající se těchto prací, jež bude publikována.

Minulý týden jsem poslal Dr. Šternberkovi na hvězdárnu práci „Teorie vzniku planetární soustavy“ napsanou anglicky, aby ji buď uveřejnili v *Mémoires* nebo přeložili do ruštiny. Vlček se mně nabídl, že by to případně obstaral.

...

Srdečně Vás zdraví a líbá

Váš Vladimír

• • •

17. 2. 1947

Drazí,

tento týden jsme v laboratoři oslavovali odeslání první práce o krystalografii mýdla do tisku. Kopii příkládám. Pokud se pamatuji, Tonda se nabízel, že by mohl o mé práci zde dát noticku někam do Rozhledů. Až ho uvidíte, zeptejte se ho, zda by o tom mohl něco napsat. Doufám, že po této práci nyní budou rychle následovat práce další. Ale ono to vyžaduje tolik počítání, že člověk musí s tím mít doslova čínskou trpělivost.

...

Pokud se týče počítačového stroje, jsem velmi zvědav, co Svoboda vymyslel. Je jeho stroj taky založen na desetinném principu? Pokud ne, obávám se, že nebude tak přesný. Jak Svoboda uchovává data pro mezivýpočty? Musí-li je ručně zaznamenávat, jeho stroj bude asi příliš pomalý. Pokud se týče mého stroje, není v něm žádná jemná mechanika a lisování je nejlacinější proces. Za 1 vteřinu se kuličky dokutálí na sklonu 1:5 do vzdálenosti 1 metru, což je dostačující rychlost. Když ne, stačí stroj víc naklonit. Zkoušel jsem, zda je nebezpečí tvoření shluků, ale naopak: kuličky mají tendenci shluky rozptylovat, takže třesadýlko není potřeba. Takové námitky jsem ovšem předem promyslel.

...

Srdečně Vás zdraví Váš Vláš

• • •

28. 2. 1947

Drazí,

...

Dostal jsem dopis od Bačkovského, v němž mi píše, co je nového. Bača myslí, že by nebylo možno postavit velký počítačový stroj, ale pro začátek možná jen malý.

Jedna zajímavá novinka však bude tatínka zajímat. Angličané přišli na to, jak rychle odstraňovat závěje z železničních tratí a cest. Používají na to turbínu z letounu (jet engine), kterou namontovali na obyčejný vůz a tlačí jej před lokomotivou. Turbína fouká proud vzduchu do vzdálenosti nějakých 30 metrů, který odfoukne nejhlubší závěj během několika minut. Podařilo se jim tak uvolnit tratě za nynější krize pro uvolnění dopravy pro uhlí. Vyčistit jednu trať z jednoho konce Anglie na druhý se podařilo během jediného dne! Teď dělají zdokonalení. Turbína je namontována na kývavou platformu, aby byl její účinek zvýšen do stran. Jsem si jist, že u nás doma máme dost turbín z německých stíhaček, které by se daly použít místo sněžných pluhů. Mohl by to snad tatínek na patričních místech doporučit. Tady to zachránilo situaci.

...

Ty turbíny asi Anglii zachránily. Elektrárny už mají 14denní zásobu uhlí, ale proud je ještě vypínán od 10 do 12 a od 2 do 4. Moje byt náštěstí má uhlí, tak doma nemrznu.

Líbá Vás mnohokrát

Váš Volodě

• • •

16. 3. 1947

Drazí,

děkuji za Váš dopis ze dne 2. března. Tak Svoboda je už konečně docentem! To mu to ale dlouho trvalo.

...

Dopis od Svobody jsem ještě nedostal. Zdá se mi, že Svoboda můj popis ještě neprostudoval, když říká, že můj počítačový stroj potřebuje k umístění ohromné budovy. Vždyť celý stroj má rozměr nějakých 3 m × 1 m. Na to není zapotřebí žádná ohromná budova. Zdá se, že Tonda vůbec nemá představu, kolik práce by postavení mého stroje vyžadovalo.

V minulém dopise jsem tatínkovi psal, jak Angličané čistí sníh z tratí pomocí turbíny. Nyní to uspořádali tak, že místo jedné turbíny na výkyvné plošině je lepší namontovat na vagón fixně dvě turbíny, každou směřující na jednu kolej. Je to mnohem jednodušší a výkonnější. Letecké turbíny nahrazují však též topení pod uhelnými kotli. Někdo přišel na to, že turbína namontovaná do topeniště vydává tak krásný a stejnoměrný plamen, že bez jakýchkoliv velkých změn lze topit petrolejem místo uhlím a z hřídele turbíny lze ještě něco pohánět, např. dynamo.

Pracuji zase trochu na teorii bílkovin. Měl jsem problém, který je velmi zajímavý: co způsobuje síly mezi molekulami bílkovin, jež působí na poměrně velké vzdálenosti. Ve volném čase dodělávám teorii sluneční korony.

...

Bača mi píše, že Tonda pojedje do Londýna v dubnu. Nemohl by to Tonda uspořádat tak, aby byl v Londýně v rozmezí 18.–27. dubna? To by se mně ohromně hodilo, neboť bych nemusel jezdit do Londýna dvakrát a Tonda by konference jistě velice zajímala. Na programu 22. dubna je „Training of X-ray Crystallographers for Science and Industry“ a 23. dubna „New X-ray Techniques and Results“. Ať mi Tonda ihned napíše, kdy přijede, abych pro něj našel přístřeší. Je zde hrozná bída o ubytování. Chce-li Tonda navštívit konferenci, ať ihned napíše na adresu: F. A. Bannister, Honorary Secretary, Institute of Physics, 47 Belgrave Square, London, S.W.I., England. Ať se též přihlásí za člena do Society of Visiting Scientists, jež má adresu: Miss E. Simpson, Society for Visiting Scientists, 5 Old Burlington Street, London, W.I. Tato společnost by nejspíše opatřila Tondovi nocleh. Dále ať se Tonda určitě obrátí na British Council v Praze, neboť ti vše nejlépe zařídí, napíše doporučující dopisy atd.

Časopisy a Říši hvězd jsem v pořádku obdržel. Cukru mám ještě dostatek, ale kdybyste mi chtěli poslat sýr, jenž vydrží transport, byl bych velice rád.

Srdečně Vás zdraví

Váš Voloda

• • •

14. 4. 1947

Drazí,

máme zde pěkné počasí, teď je to zde všechno nejkrásnější. Měl jsem nádherné Velikonoce, jedny z nejhezčích, co se pamatuji. Snad proto že jsem si konečně našel děvče, které mě má doopravdy rádo. Jeden den jsme jeli parníkem po moři do Llandudno. To byla krása, jenom byl moc vítr, a tak to trochu lodí houpalo. To víte, že všichni měli mořskou nemoc, jenom my a kapitán ne. Druhý den jsme byli v Chesteru. Tak drahá matičko, se asi budeš muset přece jenom začít učit anglicky. To děvče se jmenuje Molly Lavery. Je jí 32, je velmi pořádná, metodická, inteligentní a zajímá se o mou práci. Povahou mně trochu připomíná Věru Boreckou.³ Prohlásila, že až se budu chtít vrátit do Prahy, ráda půjde se mnou. Tak co si mohu přát více?

...

Ani nevíte, jak se mi zde nyní krásně pracuje. Asistenty mám tak zacvičené, že pro mne udělají, co mně na očích vidí, a tak se mohu věnovat čisté vědě, oborům, které se mně nejvíc líbí. Dnes jsem to počítal, mám právě 7 prací v tisku a několik připravených. Je to pro mne rekord. Dnes vyšla práce o mýdle v *Nature*, jejíž kopii jsem Vám zaslal. Velice se těším na konferenci. Uvidím tam mnoho známých, též Jendu Hudce.

Líbá Vás Váš Voloda

• • •

³Vandova sestřenice.

22. 4. 1947

Drahý tatíčku!

Předně mi odpusť, že Ti tak opožděně píši k Tvému svátku.⁴ Přeji Ti všechno nejlepší a mnoho štěstí a zdraví.

Píši Ti z Londýna z konference. Vyhledal jsem Jendu Hudce v jeho hotelu. Jenda je zde šťasten a spokojen. Tvrdí, že se zde v Anglii (kromě cukru) dostane všeho více než v Praze, a těší se, až sem dostane svou rodinu. Vypravoval mi o poměrech v Praze. To víš, jeho líčení je jistě zabarveno hodně jednostranně, ale je to velice smutné, že jsou u nás takové poměry.

V posledním dopise jsem Vám psal, že konečně mám známost. Minulou neděli mě Molly pozvala ke svým rodičům na návštěvu. Tak jsme měli překrásnou neděli. Zahrál jsem si u nich na piano a moc dobře jsme se bavili. Její bratr je policajtem. Je legrace bavit se se strážníkem, když je v civilu.

Bohužel už musím pospíchat na konferenci, tak mnoho pus a pozdravů a ještě jednou všechno nejlepší.

Tvůj Vláša

• • •

30. 4. 1947

Drazí,

děkuji Vám co nejsrdečněji za Váš milý dopis č. 9. Jsem rád, že nemáte nic proti mé Molly. Věřím, že jste nedočkaví na další podrobnosti. Tak abych začal od začátku:

Molly je sekretářkou mého šéfa, Dr. de Boera. Zním ji už dlouho, celou dobu, co jsem tady. Když Dr. de Boer odjel na přednášky do Holandska, Molly se přišla ke mně do laboratoře otázat, zda nemám pro ni nějakou práci, že nemá co dělat, že jí šéf žádnou práci nenechal a že nechce mařit čas a jen tak sedět a nic nedělat. To jsem ovšem velmi uvítal, protože jsem měl haldu rukopisů k opsání na stroji a typistky zdola se s tím patlaly a obyčejně nadělaly spoustu chyb. Byl jsem velmi mile překvapen, když mi to Molly vše oklepala bez jediné chybičky, se všemi řeckými symboly správně vyplněnými ve formulkách. Jednoduše byla to jedna radost se na její práci podívat. Tak jsem milé Molly začal dávat rukopisy k opsání na stroji. Pak jsem si řekl: *Takové děvče musím za její práci nějak odměnit, vždyť to pro mne dělá, aniž by to byla její povinnost.* Tak jsem ji pozval do divadla. Ani si nedovedete představit, jakou z toho měla radost. Pozval jsem ji podruhé, pak mne ona pozvala k nim, a tak jsme se konečně do sebe zamilovali. A nelituji toho. Teprve teď vidím, co je to pravá láska. Víte, že jsem dlouho chodil v Praze s Jarmilkou, ale teď vidím, že mě vlastně nikdy neměla ani trochu ráda. Molly by za mnou do ohně skočila.

Když jsem byl v Londýně, koupil jsem jí českou učebnici vydanou v Americe s pěknými obrázky a články. Články jsou tam tak krásné, že jsem ani nevěděl, jaký my Češi jsme schopný národ. Molly byla celá nadšená a už se učí česky. Je u třetího cvičení a už umí říci „Já tě miluji“, „Ten strom je krásný“ a „Viděli jsme červené

⁴Rudolfa je 17. dubna.

květy“ a podobné větičky. Musel jsem jí číst Váš dopis a řekla, že Vám chce napsat taky něco česky, až bude umět. A abyste věděli, jak vypadá, dala mně pro Vás fotografii, již Vám přikládám.

A teď o její rodině. Molly má bratra, jenž je už asi 3 měsíce policajtem poté, co se vrátil z armády, a starší sestru, jež je pryč a je zasnoubená s jedním inženýrem. Tatínek Molly pracuje ve velkoobchodě s nějakými olejnatými semeny nebo krmivem. Její maminka je bohužel už 7 let nemocná a v nemocnici.

...

Srdečně Vás zdraví a líbá

Váš Volodka

• • •

16. 5. 1947

Drazí,

za poslední dobu se mně toho tolik seběhlo, že jsem si jist, že jistě přes polovičku důležitých věcí Vám zapomenu napsat. Děkuji za mamčin krásný dopis. Jsem nesmírně šťasten, že proti Molince nic nemáte, a jsem přesvědčen, že mé štěstí bude nyní trvalé. Angličanky jsou velmi chladné a rezervované (jen navenek), ale jsou-li všechny jako Molly, dovedou učinit člověka dokonale šťastným.

...

Přijedete na svatbu? Nebo máme přiletět na týden do Prahy? Kdybychom se letos neviděli, máme s Molly tyto plány: předně se chce Molly pořádně naučit česky. To jí bude trvat jistě asi rok. Musím říci, že čeština jí jde velmi dobře. Ovšem zbývá otevřená eventualita, že bych přece jen dostal místo v Čechách, a pak bychom se vrátili podle potřeby. V tomto ohledu je situace takováto:

1) Od prof. Petržílky jsem dostal dopis ze dne 20. dubna, že Rosický jede do Anglie, kde se prý se mnou spojí ohledně místa v chemickém průmyslu. Rosický se se mnou dosud nespojil.

2) Od prof. Hostýnského z Brna jsem dostal dopis, že se na brněnské technice uvolnilo místo po prof. Velískovi (atomová fyzika a paprsky X, zkoumání materiálů) a zda se o místo zajímám. Odpověděl jsem mu, že ano, a poslal jsem mu curriculum vitae. Mohl by se tatíček někde informovat a) jaké je to místo, plat atd., b) zda se v Brně dostanou byty.

3) Od Dr. K. Katze (repres. Lever Brothers & Unilever), Praha XII, Bělehradská 39, jsem dostal dopis, že tyto dny (před 13. květnem) četl ve Svobodných novinách článek „Věda bez vzorců“ o výsledku mého bádání v oboru mýdla. Dále mně píše (to je ten Katz, o němž jsem Vám vyprávěl, jaká měl dobrodružství v Africe s hady atd.), že udělal chybu, že se vrátil. Je velmi zklamaný poměry. Ty tam jsou jeho sny o vybudování moderního průmyslu u nás. Cítí se opuštěn a zklamán. Byl bych moc rád, kdybyste Dr. Katze vyhledali a trochu potěšili. Má mne rád a je to výborný společník.

4) Dále jsem dostal dopis od Kochanovské asi v témže tónu, samé zklamání. Tu byste také měli poznat a promluvit si s ní. Adresa: Dr. Adéla Kochanovská, Praha XII, Rejskova 2.

5) Jenda Hudec⁵ naříká nad poměry v Čechách a říká, jak je šťasten, že je v Anglii.

6) Od Tondy jsem dostal dopis, že odjel do Ameriky a že se mnou spojí. Nemohu mu psát, protože mi nedal adresu.

7) V Říši hvězd vyšel můj článek Sir James Jeans.

...

14) Počítací stroj u Bačkovského, jak je vidět, usnul. Asi si ho udělám tady v Anglii. Byl to ostatně stejně do jisté míry pokusný balónek, který jsem vypustil, abych věděl, jak u nás věje vítr.

Když všechno shrnu dohromady, nevím, co mě čeká. Ale přece jsem rád, že jsem se neukvapil a zůstal zde v Anglii. Takových děvčat jako Molly člověk mnoho nepotká.

...

Molinka Vás srdečně pozdravuje a těší se, až Vás uvidí. Říká, že je na mne velice hrdá.

Srdečně Vás líbá

Volodka

• • •

2. 6. 1947

Drazí,

předně Vám oznamuji, že jsem se s Molly zasnoubil v sobotu 31. května a dal jí diamantový prstýnek. Měla velikou radost. Minulý víkend (24. května) jsme byli spolu na velikém výletě ve Walesu. Navštívili jsme Ffestiniog, šplhali jsme se na hory a brodili potůčky. Jednoznačně jsme se měli skvěle.

...

Volodka

• • •

2. 6. 1947

Drazí,

jsem stále ohromně šťasten, jako nikdy předtím, protože se máme s Molinkou stále více a více rádi. Molinka je také šťastná, že ze samého štěstí dělá v dopisech chyby a stala se i zapomnětlivou. Předtím to byla tak pečlivá sekretářka! Úplně se změnila, zrudly jí tvářičky, je ohromné, co dokáže láska. Nikdy jsem si to tak nepředstavoval. Myslím si, že se k sobě ohromně hodíme, a jen litujeme, že jsme se nesetkali už dřív. Nemusíte mít o mne starost; jsem v dobrých rukou.

...

Molinka je evangelička. Chce mít svatbu v kostele, tak 3 neděle máme na ohlášky. Protože Vy jste tak daleko a její maminka je těžce nemocná, rozhodli jsem se, že budeme mít svatbu velmi tichou. Už jsem také napsal na konzulát, co si musíme

⁵Jan Hudec (1895–1968), bratranec Vandovy matky.

vyřídít. Bohužel do Prahy na svatební cestu nebudeme tak hned moci jet, protože bude chvíli trvat, než Molince vyřídí pas.

Pokračujeme v nákupech. Molinka mně koupila krásné nejmodernější rádio za 6000 Kč. Má krátké vlny a vestavěné hodiny, jež zapnou program v předem určený čas. To rádio tedy funguje i jako budíček. Nařídí se na ranní program a vzbudí ze spánku hudbou místo zvoněním. To bylo vždycky moje přání, mít takové automatické rádio. Teď ho mám.

...

Co se týče úspor, mám 150 000 Kč a Molly má 50 000 Kč. Dohromady máme asi tolik jako si Tonda našetřil v Americe.

O věčném peru jsem slyšel. Dívám se po obchodech, a až jej uvidím, přivezu Vám je.

...

Voloda

• • •

4. 7. 1947

Drazí,

...

Máme ohromnou novinku: máme byt! Adresa je Dr. Vladimír Vand, Fairholme, 275 Chester Road, Little Sutton, Cheshire, England. Stěhujeme se tam až po svatbě, tedy výše uvedená adresa je platná od 1. září 1947. Už jsem Vám psal, že jsme se rozhodli mít svatbu v sobotu 30. srpna v 11 h. ráno společně s Molinčinou sestrou. Pak pojedeme na týden na svatební cestu.

...

Váš Voloda. Mnoho pus též od Molinky!

• • •

6. 8. 1947

Drazí,

...

Máme hrozně mnoho novinek, a tak nevím, kterou Vám napsat nejdřív. Dostal jsem nové dva asistenty a jednoho na výpomoc. Mám jich už 5 a práce jde rychleji. Dále jsem dostal dopisy od Tondy, že přijede z Ameriky na naši svatbu. Svoboda odjíždí z New Yorku 9. srpna na lodi S. S. Marine Flaher a přijede 17. srpna do Southamptonu, tak jsem se pustil do plánování jeho pobytu v Anglii. Zamluvil jsem mu pokoj v hotelu v Londýně od 17. do 22. srpna. Po prohlídce Londýna a Cambridge očekávám, že Tonda přijede 22. srpna do Liverpoolu a že ho zde budeme mít týden do naší svatby jako hosta. Tonda se pak buď 30. srpna po svatbě vrátí do Londýna a do Prahy, anebo ho zlákáme s námi na další týden do hor, kam jedeme na líbánky. Můžete vyřídít Toníkovým rodičům, že v uvedené době mohou Toníkovi posílat dopisy na mou adresu a já mu je pak předám.

Obzvlášť Molinka je nesmírně šťastná, že tu budeme mít někoho z mých známých a Vy budete mít zprávy o mé svatbě z první ruky od Toníka. Pozvali jsme též Jendu Hudce.

Váš Voloda + Molinka

• • •

19. 8. 1947

Drazí,

odpusťte, že píši jen krátce, ale jsem v jednom letu. Dnes jsme obdrželi oba svatební dárky od Vás. Mnoho a mnoho díky za ně. Ta dečka je překrásná a náhrdelník též. Za dečku jsem platil 18 s clo a 19 s 6 d purchase tax, za náhrdelník 10 s clo a 1 £ 13 s 4 d purchase tax, celkem 4 £ 2 s 10 d. Balíčky byly otevřeny celníky.

Největší novinkou je, že jsem se už v sobotu přestěhoval do Little Suttonu, že si sám vařím snídaně a večere a že se hrozně raduji ze života. Je tam překrásně. Jsem konečně ve svém a žádná bytná mně už nemá co poroučet. Molinka vše překrásně uspořádala. Je to byteček jedna radost se podívat. Tonda přijíždí v pátek. Vyřídíte jeho rodičům, aby adresovali dopisy jemu na: Svoboda c/o Dr. V. Vand, Fairholme, 275 . . . , neboť Svoboda bude bydlet týden u mne. Ihned po svatbě odjíždí do Prahy. Musím končit, mnoho, mnoho pus od Molinky.

Váš Voloda

• • •

1. 9. 1947

Můj nejdražší tatíčku a mamičko,

toto je první dopis od novomanželů Vandových. Drazí, prožíváme nejkrásnější dny našich životů. Teprve nyní poznáváme, jak se k sobě výborně povahově, tělesně i duševně hodíme a jak je žití ve dvou krásné. To, že jsme měli Toníka na svatbě, dalo nám na chvíli zapomenouti, že jsme daleko od vlasti, a naplnilo nás pocitem, že tam máme prostředníka, jenž Vás ještě tento týden uvidí a vylicí Vám, jak to bylo krásné od začátku až do konce.

Kvůli Toníkovi jsem se nastěhoval do Little Suttonu 14 dní před svatbou a nelituji toho. Dal jsem Toníkovi domov a dal jsem mu, unavenému z Ameriky, zapomenouti, že je v cizině. Povídali jsme si dlouho do noci. Den svatby se rychle blížil. Ani jsem neměl čas být nervózní.

Molinka dostala krásný dar od Lever Brothers na rozloučenou — vysavač prachu. Já dostal jako svatební dar od svých kolegů velikou lampu s dřevěným stojanem. Dr. de Boer měl dojemnou řeč, že vstupuji do nové fáze života jako ty mé fáze krystalků mýdla. Budeme se prý lišit od těch mých krystalků jen tím, že v nich jsou molekuly zkřížené, zatímco my budeme v životě paralelně vedle sebe. Máme velikou kupu svatebních dárků. Trvalo by dlouho je vyjmenovat. Řekli jsem si, že je vyfotografujeme a pošleme Vám fotografii. Toník fotografoval jako blázen. Jsem zvědav, jak dlouho mu bude trvat, než to všechno vyvolá a Vám ukáže.

V den svatby jsme se probudili časně. Když se přiblížila desátá hodina, měl jsem spakovaný kufr (zapomněl jsem vše důležité: boty, ponožky, kartáč na šaty atd.), nasedli jsme do auta a jeli do Wallesey. Tam, abych nevěstu neviděl před svatbou, jsem na rohu jedné ulice vystoupil a Tonda doručil Molince granátový náhrdelník od Vás, aby jej v den svatby vzala na sebe ve Vašem jménu a byla tak objata a políbena kameny českých hor, jak jste krásně řekli. Pak jsem si na nádraží uložil kufr na svatební cestu a šel do kostela, kde jsme vyhledali faráře, jenž nám dal instrukce, kde stát a co povídat (po něm opakovat). To jsem si však prostudoval předem. Varhany začaly hrát, a pomalu jsem vkročili do kostela. Vedle mě bylo místo pro Molinku, za mnou stál Toník. Když zazněl svatební pochod, tak už jsem věděl, že Molinka vkročila do kostela. Ovšem že jsem se neohlížel, až když stála vedle mne, v nejkrásnějším modrém obleku jako obloha, s bílou blůzkou, s krásným modrým kloboučkem a bílým závojem. Vedle mě po pravici pak byla Molinčina sestřička a její ženich. Během obřadu jsme oba byli hluboce dojatí, ale vše jsme statečně vydrželi, nic jsme nepopletli, a tak jsme svoji, zpečetění nekrásnějším poutem. Když jsme vyšli z kostela, byli jsme fotografováni profesionálem i mnohými amatéry. Pak jsme nasedli do auta a byli zasypáni konfetami, růžovými květy a nevím čím ještě. Našel jsem aspoň půl kila konfet za košilí.

Přijeli jsme do Kelly's Café. Tam už bylo prostřeno — dvě velikánské wedding cakes. Bylo to velmi dojemné. Každý byl k nám pozorný a vzpomínka na naši svatbu skutečně zůstane nám oběma na celý život. Byly přípitky, četly se Vaše dopisy a telegramy, a zvláště Toník měl krásnou řeč, co jsme ve Francii vykonali a že mé myšlenky pomohly zkrátit válku a zachránily mnoho životů. Vždyť ani sám jsem nevěděl, jaký měly v Americe úspěch.

Po přípitcích se přiblížil čas chytit vlak do Betws-y-Coed. Dali jsme všem sborhem. S Tondou jsem se naposled obejmul, nasedli jsme do auta a jeli na stanici.

...

Mnoho, mnoho hubiček a políbení od obou novomanželů

Volodě Vand a Molinka Vandová.

P.S. Drazí, Volodě Vám napsal mnoho stran, ale já Vám musím také napsati a poděkovati za krásnou dečku a za nádherné granáty, které jste poslali. Odpusťte prosím, že jsem Vám dlouho nenapsala, ale měla jsem tolik práce, že jsem nenalezla čas. Neustále jsem však na Vás myslela. Mým sňatkem jste neztratili syna, ale nabyli jste dceru.

Oba jsme měli krásný čas s Toníkem. Naladil nám piano a povídal o Praze. Byl na svatbě a jistě Vám všechno o ní poví. Měli jsme radost, že na svatbě byl, takže až přijede do Prahy, bude Vám moci všechno povědět.

Milujeme se více než kdy jindy.

Líbá Vás Vaše

Molinka Vandová

• • •

15. 9. 1947

Drazí,

...

Molinka dobře vaří, vše už máme v pořádku a uklizeno, ale mám hrozně práce, co se mně nahromadila za čas líbánek, a tak Vám o všem napíši podrobněji, až se trochu více usadíme. Ani jsme nešli ven, jen v bytě uklízíme a šroubujeme a věšíme a čistíme a zapojujeme elektriku a natíráme a přenášíme z místa na místo. Ale je to naše, tak nás to oba hrozně těší. Včera jsme měli k obědu ohromný ostružinový koláč. Nic po něm nezbylo, ani drobečky.

Toník Vám už jistě psal, jak svatba dopadla. Bylo to krásné, a tak vzpomínáme na Vás a Molinka Vám posílá mnoho hubiček.

Váš Voloda

• • •

5. 10. 1947

Drazí,

...

V úterý 2. prosince jsem měl přednášku v Manchesteru o nových metodách používaných při analýze krystalů. Týden před přednáškou jsem se připravoval a řekl jsem si, že Vám napíši až po ní. Přednáška měla úspěch. Je to také velikou zásluhou mé drahé Molinky, která mně velmi pomohla při přípravě přednášky, napsala ji na stroji, přezkoušela mě a jela se mnou do Manchesteru si ji poslechnout. O tom, že přednáška byla úspěšná, jsem mohl soudit z živé diskuse po přednášce. Jsme asi první, kdo použili matematické metody na výpočet krystalků, a všichni měli veliký zájem.

Dne 20. a 21. listopadu jsem byl v Birminghamu na konferenci. Už mám 5 asistentů a po Vánocích převezmu ještě jedno oddělení s 5 asistenty. Tak budu mít 10 pomocníků a práce půjde rychleji. Dne 18. listopadu jsme konečně slavnostně dodělali poslední výpočty našeho krystalku mýdla a oslavili jsme to tím, že jsem si všechny své asistenty i s jejich manželkami pozval do bytu a měli jsme překrásnou party, mísy sandwichů, čaj a pak jsme si v krbu pekli kaštany.

Teď zbývá jen o tom dopsat pojednání. Tak to je jedna z rozdělaných prací, kterou jsem konečně dodělal, a musím říci, že výsledek rozhodně stojí za námahu. A zdá se mně, že moje jméno začíná být známo v anglických odborných kruzích.

Ve Vašem poslední dopise se nás ptáte, jaké máme plány. Bezprostřední plán je vybavit naši domácnost. Další bod je navštívit Vás napřesrok. Budeme se snažit přijet na Velikonoce na 3 neděle. Molinka si už zažádala o čs. občanství, ale nemá to ještě vyřízeno.

...

Mnoho pus a pozdravů ode mne a Molinky,

Váš Voloda

1 9 4 8

4. 1. 1948

Drazí,

já a Molinka Vám srdečně děkujeme za Váš krásný dopis a zvláště za Vaše nejkrásnější dárky pod stromeček.

V pátek 24. prosince jsme pracovali v laboratoři. Udělali jsme si tam originální vánoční stromeček z chemických stojanů, zkumavek, křivulí, trychtýřů, kelímků, červeného papíru z fotografických filmů a místo svíček jsme dali plynové kahany. Celá laboratoř se na něj přišla podívat.

Náš malý byteček je nyní úplně zařízen a je velmi útulný. Zvláště vánoční dekorace jej značně zlepšily. Často posloucháme rádio nebo hrajeme čtyřručně na piano s Molinkou.

Molinka ještě nemá vyřízeno československé státní občanství, o které si zažádala. Budu to muset v Londýně urgovat. Sháníme už informace, jaké formality je potřeba splnit k návštěvě Československa. Zprávy se liší a zdá se, že nelze vzít s sebou více než 5 £ každý. Od Tondy jsme nedostali ještě žádné svatební fotografie a jsme velmi zvědaví, jak dopadly.

...

Mnoho štěstí do nového roku a na brzkou shledanou. Tisíce hubiček od Molinky a Vládi.

• • •

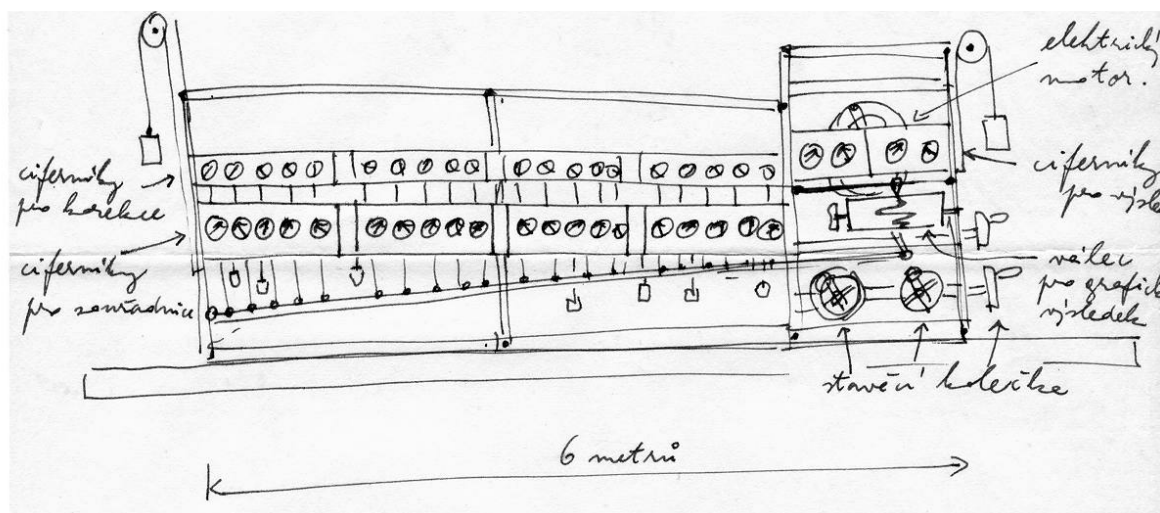
17. 2. 1948

Drazí,

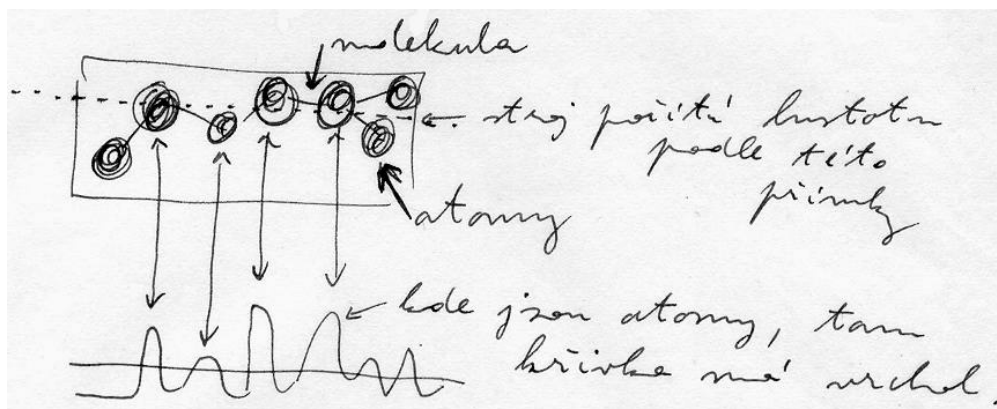
velice nás zarmoutilo, že se náš poslední dopis ztratil.

...

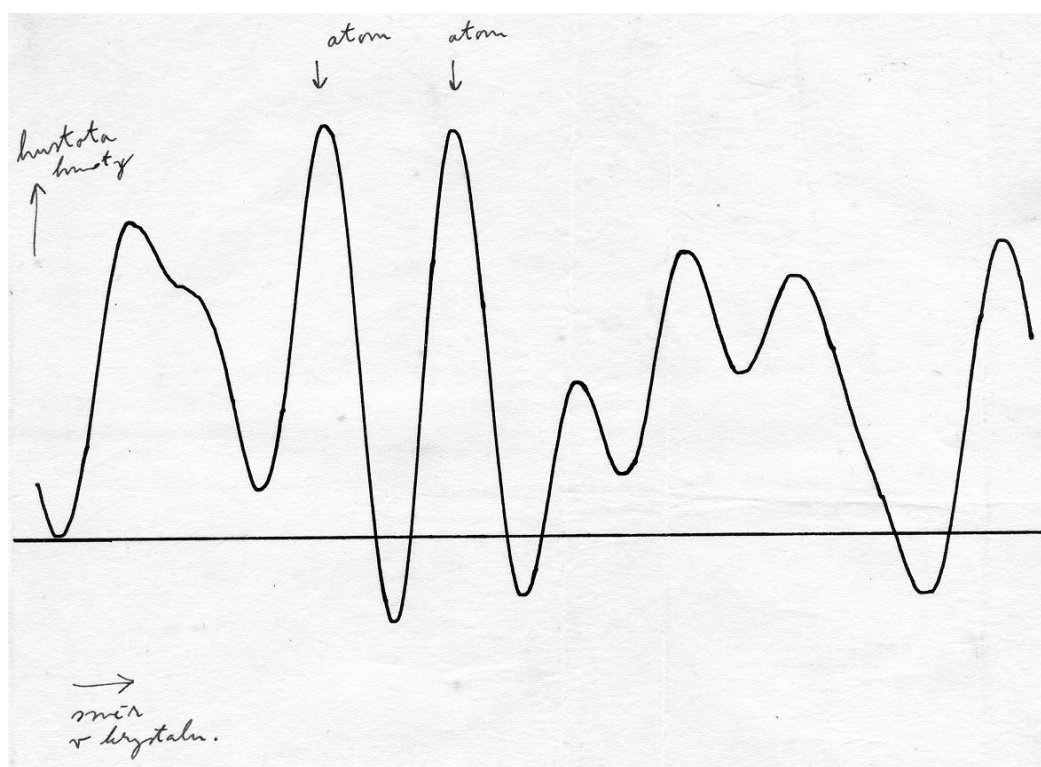
Má mašinka moc pěkně funguje. Abyste viděli, jak vypadá, přikládám náčrt:



Teď právě dokončuji ciferníky pro korekce. Ostatní část už bezvadně funguje. Posílám Vám také na ukázkou první grafickou křivku, kterou moje mašinka nakreslila. Ta křivka ukazuje hustotu hmoty jedním směrem v krystalu; např.



Z řady takových křivek lze pak zkonstruovat model. Jednu křivku lze obdržet ze stroje během dvou až tří minut. Výpočet pomocí tabulek trvá přes hodinu. Prozatím ještě nikomu o těchto výsledcích neříkejte.



První křivka hustoty v krystalu nakreslená mým počítačem.

...

Máme se s Molinkou velice rádi a vzpomínáme na Vás!

Mnoho pozdravů a políbení

Váš Volod'a

• • •

15. 3. 1948

Drazí,

odpusťte, že se opožďuji s dopisem, ale Molinčin tatínek těžce onemocněl. Dnes jsme za ním byli v nemocnici. Měl ošklivý srdeční záchvat, a tak situace vypadá velmi povážlivě.

K tomu všemu máme starosti o Vás. Joe nabízí, abyste sem přijeli, že v jeho domku je dost místa a že s o Vás bude starat. Je to velmi smutné, takové převraty. Jak víte, hranice jsou zavřeny a turistické cestování zaraženo. Velmi pochybujeme, že Vás letos uvidíme. Všichni mně zde radí, abych si zažádal o naturalizaci.

Tak drazí, mně a Molince je velmi smutno, ale jak věci vypadají, tak počítejte s tím, že tady zůstaneme. Zajisté uznáte, že by pro mne bylo nyní velmi těžko najít u vás zaměstnání. Možná, že bylo dobře, že jsem Bačův návrh nepřijal. Nemusíte to však ještě všem oznamovat. Nemyslím však, že by bylo moudré pomýšlet nyní na návrat.

Jak se daří Toníkovi? A kteří z profesorů, které znám, byli posláni do penze? Litujeme, že Vás tady u sebe nemáme, abychom se o Vás na stará kolena mohli starat. Je to smutné, že jsme tak daleko od sebe a že poměry jsou neurovnané.

Mnoho pus a políbení od nás obou

Váš Voloda

• • •

18. 3. 1948

Drazí,

máme velkou obavu o maminičino zdraví. Poslední události se musely chudáčka velmi dotknout. My máme pro Vás také smutnou zprávu. Molinčin tatínek operaci nepřežil. Molinka byla velmi dojatá, ale drží se statečně. Musím se činit, abych Molinku povzbuzoval, chudáčka.

Teď k tomu ke všemu stojíme před problémem: přijet nebo nepřijet? Molinka plakala, že Vás letos neuvidí. Ale oba jsme názoru, že kdybych Bačovo místo teď přijal, vypadalo by to, jako kdybychom plně souhlasili se vším, co se u Vás stalo. Vy však dobře víte, že jsem byl proti použití násilí, ačkoli jsem byl a ještě jsem socialista. A tak myslíme, že kdybychom přijeli, zradili bychom své přesvědčení a to by Vás sotva učinilo šťastnějšími. Je to veliká tragedie. Celý život bylo mým ideálem stát se profesorem, ale za těchto okolností cítím, že nabídku nemohu přijmout. Ačkoli dobře vím, jak to pro Vás musí být bolestné, doufám, že se mnou souhlasíte. Nesouhlasíte-li, bez prodlení přijedeme.

Molinka na Vás stále myslí a vzpomíná. Je nám oběma hrozně líto, že věci takto dopadly. Na obzoru jsou mraky, zrovna jako byly v roce 1938. Věřte, že bychom byli nejraději, kdybyste zde byli s námi. Ale jak nám píšete, bylo by Vám to velmi zatěžko. Snad Vám tedy bude útěchou, že máte dcerušku, která na Vás stále myslí a Vás oba miluje.

Mnoho a mnoho pus a pozdravů ode mne a od Molinky

Váš milující Voloda

• • •

12. 4. 1948

Drazí,

...

Minulý týden jsem byl dva dny v Londýně na konferenci o elektronovém mikroskopu, který zvětšuje $100\,000\times$. Bylo to velmi zajímavé. Dozvěděl jsem se tam dokonce, jak se dojí myši pro výzkum rakoviny, která je přenášena mlékem na potomstvo. Naše firma zakoupila elektronový mikroskop. Brzo jej dostaneme, tak budu mít o jednu hračku víc. Příští týden budu na konferenci paprsků X (13. a 14. dubna). Mimo to jsem byl na výstavě fyzikálních přístrojů v Londýně. Nohy jsem měl ušoupané, jak je ta výstava veliká, více než 200 stánků a každý velice rozsáhlý. Přes 3/4 výstavy zaujímaly rádio, radar a podobné věci. Výstava byla však nesmírně zajímavá. Mne nejvíc zaujaly počítačí stroje. Viděl jsem tam alespoň 10 velikých strojů, některé elektrické, některé elektromechanické, některé na principu televize, které ukazují funkce 3-dimenzionálně na katodové trubici.

Líbá Vás Váš

Volodě

• • •

28. 4 1948

Drazí,

...

Právě jsem dostal Říši hvězd. Je tam plno nadšení pro novou vládu. Ptáte se, jak pokračuje má práce. Je velmi úspěšná, jenomže poslední dobou jsem měl tolik starostí, že jsem se z těch úspěchů neměl kdy radovat. Mám teď 8 asistentů. Podařilo se nám obdržet dokonalé krystalky čistého tuku, což se dosud nikomu nepodařilo. Máme nový mineralogický mikroskop a příští měsíc obdržíme elektronový mikroskop. Dále jsem si sám zkonstruoval mechanický počítačí stroj na Fourierovu syntézu. Když Bača ani Tonda podle výkresů, které jsem jim poslal, nic neudělali, postavil jsem si úplný stroj během tří měsíců a mohu teď počítat ty nejkomplicovanější struktury. Jeden výpočet intenzity na něm trvá 8 vteřin! A rozsah stroje je 24 atomů v molekule. (To ale prozatím nemusíte Tondovi říkat.) Právě na tom stroji počítáme jednu mastnou kyselinu s 12 uhlíkovými atomy. Přesnost je půl procenta, což je dostatečné.

Pokud se týče publikací, vyšla mi rozsáhlá práce o viskozitě v Americe. Zřejmě vzbudila velký zájem, protože už jsem dostal 20 poptávek a dopisů žádajících separáty! Jsou to části I - III. Část IV jsem poslal prof. Valouchovi. Nedostal jsem však od něj ani potvrzení příjmu! Dále v Nature vyšla má teoretická práce a v Americe mně přijali popis kamery, který vyjde na podzim. V laboratoři jde všechno jako po másle. Můj počítačí stroj vzbudil rozruch, a tak se mnoho návštěvníků na něj chodí dívat. Má několik tuctů ciferníků, které se pořád točí, a to lidi fascinuje. Měli jsme tady i starostu města Bebingtonu a Liverpoolu. Je ale marné jim něco vysvětlovat, oni tomu stejně nerozumí. Celý stroj stál 12 £ (materiál), nepočítám-li čas na něm strávený. A Tonda počítal s miliony!

To jsem Vám už psal, že nám každý radí, abychom se naturalizovali. Kdybych byl zde a zastihla nás válka, tak bych na tom byl bídě. Informoval jsem se o podmínkách a vyplnil přihlášku. Myslím, že je to jediný správný krok, chceme-li zde zůstat. Jste-li však proti tomu, prosím napište mi co nejdříve. Je to velmi smutné, ale jak situace vypadá, je to to nejlepší, co za daných okolností lze učinit. Formality s tím spojené trvají přibližně rok, a tak máme ještě dost času na rozmyšlenou.

Líbá Vás oba

Váš Volodě

• • •

14. 6. 1948

Drazí,

• • •

Od akčního výboru jsem dopis nedostal. Myslím, že ohledně prof. Žáčka jim raději nepsat, vyjma v případě, vyzvou-li mě. Při svém pražském pobytu jsem se u prof. Žáčka o místo asistenta ani o habilitaci neucházel, a tudíž jsem nemohl být odmítnut. Žáček se ke mně choval přátelsky. Radil mi však, abych se nevracel, že pro mne nejsou vyhlídky a že se lépe uplatním v cizině. Nemohu z toho však vyvozovat, zda a do jaké míry měl se mnou postranní úmysly. Z toho, co mi poradil, bych mu nemohl nic dokázat. Je ovšem pravděpodobné, že Žáček si pamatoval, že jsem Dolejškovec a že mne tudíž v lásce neměl. Zdá se mi však, že se asi Bačkovský exponoval a skoro jsem rád, že v Praze nejsem, protože z takových obvinění může být pěkný skandál.

Líbá Vás Váš

Volodě

P.S. Byla jsem v laboratořích na návštěvě a viděla jsem Voloděův počítačový stroj. Je velmi fascinující a přála bych si, abyste jej mohli také vidět. Mezitím Volodě přidal červené, zelené a bílé lampy na kontrolním panelu, aby se mohli návštěvníci dívat. Tak musím jít ještě jednou se na stroj podívat.

Líbá Vás Vaše Molinka

• • •

18. 7. 1948

Drahý tatíčku a mamičko,

• • •

Kdyby se poměry uklidnily, pak budeme pomýšlet o nějaké změně, ale teď se nám to nezdá moudré! Ovšem nikdo nikdy neví, co jiného se nám může naskytnout. Jsem zde ale šťastný a to je nejdůležitější. Od Bači jsem dostal dosti trpký dopis, v němž mě žádá, abych mu oficiálně napsal, že jsem se rozhodl zde zůstat, protože se pro mě exponoval. Tak mu brzo napíšu.

S Molinkou často vzpomínáme na Vás, na Prahu a na Sokolský slet. Molinka je hrozně smutná, že na slet nemůže. Snad uvidíme příště, ale situace je ze dne na den horší.

Srdečně Vás zdraví a líbá

Váš Voloda

• • •

19. 8. 1948

Drazí,

jsme teď celí zaujatí naším domečkem. Je náš! Dali jsme za něj zálohu 600 £ a celkovou sumu jsme usmlouvali z 2000 £ na 1900 £. Domek je oceněn na 1600 £ a nábytek na 300 £. Dostaneme hypotéku 1050 £ na $3\frac{3}{4}$ % na 20 let a dalších 400 £ na 3 % na 16 let. Kolky a poplatky budou činit asi 60 £. Tak budeme mít laciné bydlení. Nyní platíme za 2 pokoje a kuchyňku £ 3.10.0 týdně, za celý domek budeme splácet jen asi £ 1.10.0 neb 2.0.0 týdně! Domek je s pozemkem. Cena pozemku je asi £ 200. Ovšem cena domku s pozemkem byla před válkou jen asi £ 400. Ceny stouply asi 3×, tak domek stojí asi £ 1200 a £ 400 (činící celkovou cenu £ 1600) je cena za to, že v domku nejsou nájemníci a že se lze do něj nastěhovat. Vypočítali jsme si, že jsme nebyli nijak napáleni a že je to skutečně výhodná koupě.

Do domku se nastěhujeme 27. srpna. Budete-li psát, pište na novou adresu

Dr. Vladimír Vand

Vironda, 18 Thornleigh Drive

Overpool near Ellsmere Port

Cheshire, England

Líbá Vás a zdraví

Váš Voloda

• • •

6. 12. 1948

Drazí,

tohle bude smutný dopis, protože Molinka je nemocná. Odkládal jsem jej trochu, až budu vědět, jak to dopadne. Před týdnem jsme se chystali Vám napsat velmi radostný dopis, totiž že budete dědečkem a babičkou. Molinka je totiž ve třetím měsíci, ale chudák se nějak namohla a začala krvácet. Tak jsem ji dal do postýlky a zavolal doktora. Ten řekl, že bude lepší, když bude v nemocnici, že tam bude mít klid a lepší ošetření. Minulou neděli jsem ji tedy odvezl do nemocnice Port Sunlight Hospital, kde má to nejlepší ošetření. Návštěvy jsou dovoleny jen ve středu a v neděli. Tak jsem včera byl s Molinkou, a jak to vypadá, asi děfátko ztratí.

Tolik jsme se těšili, že Vám napíšeme radostný dopis, a teď jsme oba hrozně zklamání. No, když to nebude nyní, může to být zase napřesrok. Však Vy se toho miminka přece jenom jednou dočkáte. Molinka se tolik chudáček na miminko těšila. Doktor říká, že se asi Molinka přepracovala s tím naším novým domečkem.

Líbá Vás

Váš Voloda

• • •

8. 12. 1948

Drazí,
tak to máme za sebou. Molince se daří dobře a v pátek ji propustí z nemocnice.
Děťátko ale chudáček ztratila.

...

Líbá Vás Váš milující

Voloda

• • •

21. 12. 1948

Drazí,

Vánoce se blíží a já Vám přeji ty nejšťastnější a nejveselejší Vánoce a nový rok. Doufám, že jste obdrželi naše dárky. Včera jsem měl v laboratoři velikou návštěvu z univerzity z Manchesteru. Prof. Lipson je slavný krystalograf a odborník na paprsky X. Já k němu chodím na univerzitu na kolokvia, a jak se pamatujete, měl jsem tam přednášku. Lipsona ohromně zajímala zpráva o mém počítačím stroji, a tak když jsem tam posledně (asi před 14 dny) byl, požádal mne, zda by mne mohl v Port Sunlight navštívit. Samozřejmě jsem to uvítal, zpravil jsem o tom svého šéfa a ona sem přišla skoro celá univerzita! Bylo jich deset, všelijací docenti a doktorandi, co s Lipsonem pracují. Byli celí nadšení a div že všichni do té mašiny nevlezli! Pak jsem je pozval na oběd do Bridge Inn a svého šéfa Dr. Thomase taky.

Měli jsme výborný oběd. Dr. Thomas pronesl řeč, že vítá spolupráci průmyslu a univerzity. Pak měl projev Dr. Lipson, že viděl mnoho pokusů na rozřešení problému struktury krystalů a že tohle je doopravdy první počítačící stroj na světě, který skutečně funguje. Tak jsme to oslavovali a Dr. Lipson mě požádal, zda mu dovlím provádět výpočty na mém stroji, že mně za to budou v Manchesteru s mými problémy nápomocni. Navázali jsme velmi úzkou spolupráci.

Zajímá mne zpráva, že Tonda jede do Anglie. Ovšemže Milunku pozveme, i Tomáše, bude-li moci přijet. Máme v bytě dost místa pro návštěvníky!

Ještě jednou šťastné a veselé Vánoce a nový rok od

Volodi a Molinky



1 9 4 9

7. 2. 1949

Drazí,

...

Molinka mně upekla ohromný koláč k narozeninám. My totiž slavíme každý svátek a narozeniny po 3 dny! Dále k mému svátku konečně vyšla v *Nature* zpráva o mém počítačím stroji. Posílám Vám výstřížek.

...

Myslím, že už jsem Vám psal, že jsem napsal Tondovi dopis, v němž jej a jeho rodinu uvítám v Anglii a bude-li chtít, může s námi bydlet.

Srdečně Vás zdraví a mnohokrát líbá

Váš Voloda a Molinka

• • •

24. 2. 1949

Drazí,

...

Máme velikou novinu: jeden z mých hochů se před rokem dostal do Cambridge, kde je na univerzitě. Nedávno jsem mu napsal o nové metodě počítání krystalové struktury, kterou jsem před časem vypracoval, a on ukázal můj dopis Lawrence Braggovi,⁶ jenž je „nejvyšší“ krystalograf. Ten byl velice zaujat a napsal mně dopis, zda bych mohl do Cambridge přijet a přednášet o své metodě na kolokviu. To je ohromná příležitost, protože budu-li mít v Cambridge úspěch, měl bych naději se tam dostat! Datum ještě není stanoveno. Musím totiž získat povolení od Levers k přednášce.

Jinak zpráva o mém počítačím stroji má velký úspěch. Včera jsem zde měl dva návštěvníky z Imperial Chemical Industries, kteří se rozmýšlejí, zda si mají něco podobného postavit. On totiž Booth v Londýně pro ně staví elektronkový počítač stroj, ale ten bude stát £ 10 000 a bude to trvat několik let, než bude v provozu. Ten elektronkový stroj prý bude připojen na telefon a z různých laboratoří bude lze na něm počítat pomocí telefonních psacích strojů. Ovšem to jsou všechno ještě jen plány a otázka je, kolik to bude stát peněz, kdežto můj stroj je laciný.

Dále jsem mluvil s Lipsonem v Manchesteru a on mně nabídl, že mohu pracovat v jejich laboratořích na Manchesterské univerzitě, kdybych chtěl. Neví ještě, jaké stipendium bych mohl dostat, nejvyšší jsou okolo £ 850 ročně, ale já raději počkám, jak mně to dopadne v Cambridge, než se rozhodnu. Manchesterská univerzita má velmi dobré jméno, ale Cambridge je ta nejvyšší autorita.

...

Mnohokrát Vás líbá a vzpomíná

Váš Voloda

• • •

⁶William Lawrence Bragg (1890–1971) získal Nobelovu cenu za fyziku již v roce 1915 společně se svým otcem W. H. Braggem.

14. 3. 1949

Drazí,

odpusťte nám, že jsme Vám tak dlouho neodpovídali. Jedeme do Cambridge tento týden ve čtvrtek a přednáším tam v pátek! Firma mně přednášku povolila, a tak jsme poslední dny s Molinkou strávili na pilování přednášky. Molinka mě zkoušela a opravovala výslovnost. Sama přednášku na stroji mi napsala. Tak jsem dobře natrénovaný.

Program je následující: Ve čtvrtek ráno jedeme do Londýna. Tam budeme nakupovat. Považte, právě skončily lístky na šaty a šaty jsou volné! V pátek ráno jedeme do Cambridge. Nejdřív navštívím Langa, svého bývalého spolupracovníka, který nyní pracuje v Cavendish Laboratory pod Woostrem. Na oběd jsem pozvaný od Dr. Perutze, který je autorita na proteiny. Má přednáška je v 16 h 45 m. Je nazvána

Nové metody určování komplikovaných molekul.

Nejprve tam vysvětlím tenzorový počet, jenž je matematický těsnopis, pak uvedu metodu, jak lze rozřešit komplikovanou strukturu po částech (princip „Rozděl a panuj“) a konečně uvedu jako příklad náš poslední výsledek. To je určení struktury trilaurinu, což je typická molekula tuku. Obsahuje 39 atomů uhlíku a 6 atomů kyslíku. To je 45 atomů (vyjma asi 73 atomů vodíku). Je to snad největší molekula, kterou se dosud podařilo rozřešit. Tak držíme „rekord“. V neděli se vrátíme domů, neboť Molinka očekává návštěvu přítelkyně z Londýna. Tak budu-li mít štěstí, je zde naděje, že dostanu místo v Cambridge! Jsme z toho celí pryč a jen přešlapujeme.

V posledním dopise se ptáte, jaké jsou zde hodnosti. Student na univerzitě je nazýván „undergraduate“, a když po 4 rocích složí zkoušku, je „graduate“ a obdrží titul. Nejnižší je B.Sc. (Bachelor of Science). Vyšší je M.Sc. (Master of Science). Ještě vyšší titul je Ph.D. (Philosophy Doctor) a nejvyšší je D.Sc. (Doctor of Science), jenž je mnohem více než náš doktorát. Na univerzitě místa spojená s přednáškami jsou: Assistant Lecturer, Lecturer, Reader a Professor. Lecturer je asi jako náš docent a Reader jako mimořádný profesor. Professor není doživotní, může změnit místo kdykoliv, ale když tak učiní, pozbude titul profesora. Dále při univerzitách jsou místa nazvaná „Fellowship“, jež jsou jako naše stipendia. Jistá instituce platí plat, jenž vydrží „Fellow“ na univerzitě. Ale o tom všem Vám napíšeme, až přijedeme z Cambridge.

Mnoho pus a políbení

Volodě a Molinka

• • •

20. 3. 1949

Drazí,

právě se vracíme vlakem z Cambridge do Chestru. Tak se nemohu udržet a honem Vám píši výsledek své návštěvy. Měl jsem v Cambridge velký úspěch a ačkoli výsledek své návštěvy nebudu vědět po několik týdnů, mám dojem, že mám naději se do Cambridge dostat a pracovat v Cavendish Laboratory u Bragga!

Do Cambridge jsme přijeli v 10:30 ráno. Molince jsem ukázal, kde jsou slavné koleje, a pak jsme šli do Cavendish Laboratory a našli Langa, jenž se mnou dříve spolupracoval. Lang byl neocenitelný. Vypracoval pro mne detailní program na celý den a všechno šlo jako na drátkách. Molinka mně dala sbohem a šla na prohlídku Cambridge, zatímco já s Langem jsme šli z laboratoře do laboratoře a měli jsme diskuse s různými vědeckými pracovníky. Pak jsme šli s Perutzem na oběd. Tomu jsem předběžně vysvětlil svou práci. Pak jsme pokračovali v túře laboratořemi. Viděl jsem jejich elektronkové počítače atd.

Až v 3:30 přišel velký okamžik, kdy Bragg mě pozval do laboratoře a začal se mě vyptávat, co dělám. Podařilo se mně jej tak zaujmout, že jsme diskutovali celou hodinu. Já jsem pak měl jen 5 minut času vypít koflík čaje a jít do posluchárny na přednášku. Ta měla začít v 4:45 a přesně v 4:45 sám Bragg přišel do posluchárny (bylo tam asi 30 lidí), sedl si do první lavice a já začal. Zvolil jsem si předmět hodně obtížný, ale to schválně, abych jim ukázal, co dovedu. Všechny to tak zaujalo, že na konci přednášky jsem měl veliký potlesk. Bragg vstal první a gratuloval mi. Řekl, jak je krásné vidět, když někdo rozřeší obtížnou strukturu, která představuje vrchol v historii krystalografie a otevírá nové cesty. Pak vstal Perutz a byl jen samá chvála, že posluchačstvo si musí uvědomit, že jen růst krystalků látek, na kterých pracuji, je veliký vědecký výkon, neřku-li rozřešení jejich struktury. Pak vstal Wooster a řekl, jak je osvěžující, když někdo zavede novou matematickou symboliku do starého problému, a že se to dá použít na tu nebo onu úlohu. Jednoduše každý byl samá chvála. Nakonec Bragg přišel ke mně a zeptal se mě, jestli bych nemohl přijít v sobotu, že ti a ti lidé by se mnou rádi měli diskusi.

Pak jsem měl s Langem slavnostní večeři a jel za Molinkou. Měl jsem co povídat. V sobotu ráno jsem jel zase do Cambridge. Tam jsem začal diskusi s Cochranem,⁷ když do laboratoře vešel Bragg a začal mně vykládat, jaké mají plány. Pak se se mnou rozloučil, a když vyšel na chodbu, strčil ještě hlavu do dveří a kývl na mne. Na chodbě se mě zeptal, zda doopravdy chci opustit tak dobré místo u Levers, protože on mně nemůže slíbit prozatím nic trvalého. Já jsem mu řekl, že opustit místo se nebojím, i kdybych se dostal do Cambridge jen na rok, a pak si začal hledat místo jiné. Pak mě Bragg řekl, že ředitel X-laboratoří Dr. Taylor je právě na 14 dní bohužel pryč. Bragg je vrchní šéf přes celou Cavendish sekci, takže až se Dr. Taylor vrátí, že s ním věc prodiskutuje a že mně napíše!

Tak drahouškové, vypadá to, že jsem udělal správný dojem a že jsem skoro v Cambridge. Měl jsem zase oběd s Langem a v sobotu odpoledne jsem se šel podívat do překrásných zahrad podle řeky Cam.

Srdečně Vás zdraví a líbá

Voloda a Molinka

• • •

⁷Později Vand s Williamem Cochranem a též Francisem Crickem publikoval zcela zásadní článek v Acta Cryst. 5 (1952), 581–586, jenž později přispěl k objevu struktury DNA.

30. 3. 1949

Drazí,

my teď žijeme ve stavu jako po maturitě a čekáme dopis z Cambridge zrovna jako „vysvědčení“. Jakmile dostaneme zprávu, tak Vám o tom napíšeme.

Přes weekend jsme zde měli Dr. Schoone z Utrechtu. Přijel se podívat na můj počítačový stroj, jenž se mu velmi líbil. Cestuje 3 týdny po Anglii, a tak bylo velice zajímavé z něj dostat, co všechno viděl. Jediná věc se mu nelíbila, a to je, že můj stroj má kapacitu jen 24 atomů a jejich krystal strychninu má 120 atomů. Bylo by obtížné postavit tak velký stroj mechanický, a tak si Schoone myslí, že by byl lepší nějaký elektrický systém.

...

Tak se, drahý tatíčku, hodně brzy uzdrav.

Zdraví Vás a líbá

Váš Volodě

• • •

5. 4. 1949

Drahý tatíčku a mamičko!

Právě jsem dostal dopis od Bragga, v němž mně píše, že se Taylor vrátil, že s ním diskutoval mou záležitost a že mě srdečně vítají do jejich laboratoře, bude-li možno nalézt vhodné Fellowship. Taylor se prý půjde informovat, jaké Fellowship jsou k dispozici. Pravděpodobně jediné vhodné Fellowship je I.C.I. Fellowship, jež je na 3 roky a s maximálním platem £ 850. Dále mně Bragg píše, abych si to dobře rozmyslil dáti výpověď u firmy, kde jsem dobře placen, a přijmouti Fellowship s menším platem a který navíc končí po 3 letech, jelikož pak možná bude těžko najít podobné místo. Bragg si myslí, že může přijít deprese.

Bragg dále píše, že po mé návštěvě to nemohl vydržet a v neděli odpoledne doma ve své dílně si honem udělal malý počítačový stroj na mém principu. Byl jím tak nadšen, že hned dal udělat větší model v jejich dílně.

Tak, drahouškové, z toho dopisu je vidno, že jsem udělal v Cavendishově laboratoři správný dojem a že to vše nyní záleží jen na tom, zda je nějaké to Fellowship volné. Já myslím, že ten nižší plat je více než kompenzován ohromnou příležitostí práce v Cambridge a překrásným okolím. Tak nyní čekáme, až dostaneme dopis od Taylora, a pak pošleme žádost o I.C.I. Fellowship. I.C.I. je pro Imperial Chemical Industries, které darovaly peníze pro tato Fellowships, jež jsou držitelná po 3 roky. Lze je prodloužit o rok neb výjimečně o 2 roky. Držitel musí podávat čtvrtletně report o pokroku své práce, jež je též placena čtvrtletně. Držitel se zavazuje přednášet (asi 2 hodiny týdně) o svém předmětu a je zapsán na univerzitě jako Research Student. Pracovní doba není omezena žádnými hodinami a během prázdnin (7 týdnů) v létě je laboratoř zavřena. To znamená, že ačkoli je plat nižší, člověk má přiměřeně více volného času a je pravděpodobné, že lze nalézt vedlejší zdroje příjmu.

Imperial Chemical Industries jsou veliké chemické továrny, snad největší v Anglii. Mají mnoho divizí, například alkálie, kyselina sírová, těžké chemikálie, plastické hmoty, barviva, umělá hnojiva, třaskaviny, léky atd.

Líbají Vás Vaše dětičky

Voloda a Molinka

• • •

3. 5. 1949

Drazí,

právě jsem dostal dopis od Schooneho z Holandska. To je ten pán, co mě přišel navštívit a který projel všemi laboratořemi v Anglii, aby napsal report o dnešním stavu počítačích strojů pro krystaly. Překládám doslova z jeho dopisu:

Pro náš případ (molekula strychninu se 120 atomy) jsem našel vhodnou metodu počítání struktur faktorů, neboť všechny používají $\cos(hx + ky + lz)$ a ve většině případů nefungují. Váš stroj se mně zdá skutečně ten nejlepší a já jej doporučím u nás, ale pro 120 atomů, i když Váš je jen do 24 atomů.

Tak vidíte, drahouškové, člověk postaví stroj pro 24 atomů a lidem to není dost. Oni hned chtějí stroj pro 120 atomů. Tak ať si jej rozšíří.

Mám další skvělou novinku: právě jsem dostal pozvání na univerzitu v Leedsu, abych jim uspořádal přednášku (pravděpodobně 12. května) o paprscích X. Tak jsme zase skákali do stropu. Zdá se, že se stávám známý po zdejších univerzitách. Byl to Manchester, Cambridge a teď Leeds! Tak se musím zase na přednášku dobře připravit.

...

Líbá a zdraví Vás tisíckrát

Váš Voloda a Molinka

• • •

16. 5. 1949

Drazí,

...

Ve čtvrtek jsme se rozjeli do Leedsu. Přijeli jsme tam po obědě a já s Molinkou jsme šli na univerzitu. Tam jsme našli Dr. Jeffreyho, který mě pozval. Já mu Molinku představil, a pak šla Molinka do Leedsu se podívat na obchody. Já jsem pak byl pozván na prohlídku laboratoří a představen u prof. Coxe. O počítání struktur jsme diskutovali až do večera.

V pátek jsem šel zase na univerzitu. V 11 hodin jsem měl přednášku. Dr. Jeffrey mě představil auditoriu a řekl, že měl výhodu se mnou diskutovat ty problémy před přednáškou a že auditorium brzo pozná, že jsem odborník v tom oboru. Skončil jsem ve 12, ale diskuse se ještě táhla 1/2 hodiny. Všem se přednáška velice líbila. Pak jsme šli na oběd s prof. Coxem.

...

Tisíce polibků Vám posílá

Váš Voloda a Molinka

• • •

26. 5. 1949

Drazí,

...

V Buxtonu jsem potkal jak Bragga, tak Taylora, a měl jsem mnoho diskusí s různými odborníky. Vaše poslední dopisy jsem dostal, i ten, kde lícíte, co dělá Tonda. Co mám na to odpovědět? Vždyť ho dobře znám, když jsem s ním tak dlouho pracoval, a vím, co od něj očekávat. To nevádí, že si fotografie vypůjčil. Stejně jsem už ten popis v Nature uveřejnil. Tak nemějte starosti.

Líbá Vás

Váš Volodě

• • •

27. 6. 1949

Drazí,

...

Právě jsem dostal vyrozumění od I.C.I., že mne tento rok nemohou přijmout do Fellowship. Tak naše naděje na Cambridge poklesly. Ale podal jsem si žádost na podobné Fellowship do Oxfordu a též do Leedsu. Máme tedy ještě naději, že se někam dostanu. On Bragg mně sám řekl, že mu přidělili 3 Fellowships, která jsou obsazena, a že pochybuje, že mu jich přidělí více.

Dostal jsem další pozvání do Manchesteru na přednášku. Bude 5. července. Také vyjednávám o pozvání do Londýna. Měl jsem zde i návštěvy Beeverse z University Edinburgh a brzo budu mít další dva hosty, kteří se přijdou podívat na můj počítačový stroj.

Líbá Vás

Váš Volodě

• • •

4. 7. 1949

Drazí,

...

Minulý pátek jsem měl 4 hosty, kteří se přišli podívat na můj počítačový stroj. Byli z oceláren ze Sheffieldu, 3 byli matematikové a jeden fyzik. Byli velmi nadšení a pořád spekulovali, zda by si mohli něco podobného postavit pro svoji laboratoř. Jsou zaměstnání na statistických výpočtech, a tak přemýšleli, jak by se jejich problémy daly počítat.

V úterý budu přednášet v Manchesteru. Tak se musím začít připravovat.

Líbá Vás

Váš Volodě

• • •

19. 7. 1949

Má nejdražší mamičko,

hluboce se mě dotkla zpráva o odchodu našeho milovaného tatíčka. Když mně Molinka zavolala do laboratoře, vrátil jsem se domů a nad Tvým psaníčkem jsme plakali.

...

Tvůj milující

Voloda

• • •

17. 8. 1949

Má nejdražší mamičko,

...

Chci Ti napsat trochu o své práci — tak dlouho jsem Ti o ní nepsal. Tak ty žádosti do Cambridge, Oxfordu atd. se neujaly. V každém případě mi oznámili, že Fellowship dostal někdo jiný. Ale když jsem o tom diskutoval s Braggem, tak mi radil, abych si zažádal u firmy o roční dovolenou pro studium v Cambridge, že by mě tam pozval a že bych s ním mohl rok pracovat a pak se vrátit k Levers. To by bylo ovšem nejkrásnější, protože bychom se nemuseli stěhovat a prodávat dům. Nejvíc mne mrzelo, že bych zde musel nechat Molinku samotnou v domě, zatímco já bych byl v Cambridge někde na bytě. Ale kdybys, mamičko, sem přijela, bylo by to rozřešeno, protože bys s Molinkou mohla býti a já bych jezdil na weekeny domů. Jedná se však o to, zda by mně firma takovou (placenou) dovolenou dala. Za zkoušku to však stojí. Např. bych mohl nabídnout firmě, že během toho roku napíši knihu o struktuře tuků a mýdel, protože ještě nikdo takovou knihu nenapsal, a ta by byla firmě velmi užitečná.

Kdyby se to podařilo, zabil bych dvě mouchy jednou ranou: mohl bych prokázat, že jsem studoval v Cambridge s Braggem, napsal bych knihu (a bral bych nynější plat) a s těmito kvalifikacemi bych se později jistě mohl dostat na dobré místo na univerzitě. Tak co Ty si o tom myslíš?

Líbá Tě 1000× Tvůj

Voloda

• • •

19. 9. 1949

Má nejdražší mamičko,

odpusť, že Ti tak dlouho nepíšeme. Jak se dalo očekávat, když jsme přijeli z dovolené, měli jsme tolik práce, v domečku dát všechno do pořádku a v laboratoři práce za 14 dní, že psát mi nebylo možno. Odpoledne jedu do Manchesteru, kde Bevers má přednášku o počítačích strojích.

...

Doufám, že Tě zde do Vánoc budeme mít! Kdybys tady aspoň byla na křtiny! Molinka se pilně připravuje na našeho broučka. Už má pěknou postýlku, bleděmodrou

s obrázky. Molinka se na ni chodí každý den dívat. V Liverpoolu jsem koupil motor a připevnil jej k šicímu stroji. Tak Molinka může nyní šít bez jakékoliv námahy. Jinak by šít nemohla, protože šlapání je namáhavé.

Líbá Tě Tvůj

Voloda

• • •

2. 11. 1949

Má nejdražší mamičko,

právě jsem obdržel Tvůj dopis. Mám strašně mnoho práce. Pomysli si, mamičko, že mé jméno už je tak známé, že prof. Robertson z univerzity v Glasgowě mě požádal, abych napsal do připravovaného svazku *Crystal Structures* stati o publikovaných pracích ohledně mýdel, tuků a vosků. Bohužel to musí být do měsíce hotovo, a tak mám pernou práci přečíst aspoň 40 publikovaných článků a napsat, co v nich je! Je to ale velká čest a trochu práce navíc mně neuškodí. Včera jsem poslal prof. Robertsonovi dokončenou první polovičku a teď pracuji na druhé.

• • •

Líbá Tě Tvůj

Voloda

• • •

17. 12. 1949

Nejdražší nejsladší maminko,

Tvůj poslední dopis nás učinil velmi šťastnými. Já myslím, že děti dělají Vánoce a těším se, až na příští Vánoce budeme kupovati mnoho hraček pro našeho malinkého.

Těšíme se na Tvůj balíček a na políbení od Tvého medvídky, kterého předáme našemu Peter-Ann. Ještě nevíme, jak jej nazvati, jestli to bude děvče. Myslím, že Peter-Ann musí býti dvojčata, protože mě kopou jako nejmíň dva hoši nebo tři děvčata!!!

Před 10 dny jsme šli na návštěvu k Dr. de Boerovi, jehož jsem byla sekretářkou. Po cestě jsem se šla podívat do laboratoře na Volodu a sekretářky. Nevěděli o Peter-Ann a tak byly velmi překvapeny. Já měla na sobě svůj kožík, protože nemohu nositi nic jiného, a on drží malého Voloděnku a mne hezky v teple.

Doufáme, že příští rok budeme moci slaviti Vánoce společně.

S milionem polibků a objetí

Tvoje Molinka a Peter-Ann

1 9 5 0

27. 1. 1950

Má nejdražší mamičko,

odpusť nám, že Ti musíme poslat smutný dopis. Včera večer jsem odvezl Molinku do nemocnice. Molinka je zdráva, ale děťátko asi nežije. Je to velmi smutné pro nás a pro Tebe taky, ale nedá se nic dělat. My jsme se tak těšili, když děťátko tak vesele kopalo, jaká budeš pyšná babička, a zatím máme pro Tebe takovou smutnou novinu.

Děťátko se ještě nenarodilo, ale Molinka začala mít včera bolesti, a tak jsme zavolali doktora, který nás poslal do nemocnice. Tam doktor zjistil, že srdíčko děťátka nebije. Tak doopravdy nevíme, co je toho příčinou.

...

30. 1. 1950

...

měli jsme velmi smutné dny. Děťátko se narodilo živé v sobotu ráno 28. ledna, ale byl to malý brouček. Vážilo jen přes 1 kg. Dvakrát zaplakalo a zesnulo 6 hodin po narození. Molinka mu dala jméno Rudolph na památku tatínkovu. Doktor řekl, že Molinka je zdráva a že má ještě 10 let před sebou, chce-li mít miminko, a že to můžeme zkusit napřesrok, že druhé děťátko bude pro Molinku snazší. Molinka měla lehkou práci a vypadá dobře. Za 8–10 dní bude prý doma.

Šel jsem Molinku navštívit v sobotu a zase včera večer, abych ji utěšil a rozptýlil. Oblékli mě do bílého pláště a dali mně také masku, tak jsem vypadal jako doktor! Na čistotu jsou tam tak přísní.

Tisíce pus od Molinky a ode mne.

Tvůj Voloda

• • •

28. 2. 1950

Má nejdražší mamičko,

Molinka je ještě hodně v postýlce. Já vařím snídane, pak máme pomocnici v domácnosti, která je u nás denně od 9 do 1 h.

Práce se mně daří. Právě stavím počítačí stroj, který bude 4× výkonnější, ale jenom 1/4 rozměru mého starého počítačího stroje. Oni totiž Američané právě postavili stroj elektronický, ale ten obsahuje 10 000 lamp a stál půl milionu dolarů. Tak honem stavím větší stroj, abych je přetrumfl. Měl jsem o tom přednášku v Manchesteru. Prof. Robertson řekl, že nevěří, že můj nový stroj bude fungovat, ale on už funguje. A tak jsem právě psal prof. Robertsonovi, co jsou mé nejnovější výsledky, aby změnil své mínění. Prof. Robertson je velmi hodný a skromný člověk. Jsem rád, že jsem se s ním seznámil.

Mnoho pus o pozdravů ode mne a od Molinky

Tvůj Voloda

• • •

25. 5. 1950

Má nejdražší mamičko,

Minulý týden jsem byl v Glasgowě u prof. Robertsona a včera v Manchesteru u prof. Lipsona ohledně Fellowship. Je velmi pravděpodobné, že tento rok dostanu Fellowship v Glasgowě, a když ne tam, tak v Manchesteru. Tak mám naději, že se přece na univerzitu dostanu. Začátek by byl 1. října. Drž mně palce! Budeme však muset šetřit, protože plat bude jen 800 £ místo 1500 £, které mám nyní.

Glasgow je velmi hezké město, hlavně jeho západní část. Ve východní části jsou samé továrny, ale na západ jsou vilky a hezká krajina s horami. Loch Lomond, kde jsme byli s Molinkou na prvních prázdninách, je nedaleko. Bohužel tam moc prší. Prof. Robertson je profesorem chemie a to má jistou nevýhodu, že po skončení Fellowship budu muset hledat místo jinde, protože v jeho laboratořích může zaměstnat jako docenty jen chemiky a ne fyziky. Nabídli mně však Fellowship na 3 roky s možným prodloužením na další 4 roky.

Začal jsem si stavět televizní přijímač. To bude zajímat strýčka Járu. Jsou vysílány dobré programy z Birminghamu, a tak jsem se rozhodl postavit si přijímač. Nové přijímače jsou od 45 £ do 200 £, ale lze si postavit amatérský přijímač ze starých přebytečných radarových přijímačů za 15 £. To je velmi laciné, protože přijímač obsahuje asi 22 lamp a katodovou trubici. Tak jsem si vyklidil koutek v pokoji a začal tam krámovat. Jsou zapotřebí dvě části: krátkovlnný superhet (5 m) se 13 lampami mě stál 3 £ a indikátor s 9 lampami a trubicí stál 2 £. Nejdražší z toho je transformátor a usměrňovač, které se musí koupit zvlášť; samotný transformátor stojí 4 £. Ty se musí koupit nové, protože všechny přebytečný materiál je dělán na 24 volty. Tak se zase těším na návrat starých dnů, kdy jsme si se strejdou Jaroslavem hráli s rádiem.

...

Stavba mé televize pokračuje. Už jsem dokončil přijímač, a když jsem jej zapnul, chytil jsem místo televize Monte Carlo! Tak musím zjistit, co jsem chybně zapojil. Místo 5 m chytám 25 m vlny. Ptáš se, jak bude velký obrázek. Bude veliký 10 cm × 12 cm. Není příliš malý. Viděl jsem u sousedů program s trubicí 2× tak velkou, ale na ní je obrázek tak neostrý, že je nejlépe sedět na druhé straně pokoje. S obrázkem 10 × 12 cm lze sedět uprostřed pokoje.

Mnohokrát Tě líbá a vzpomíná

Tvůj Volodě

• • •

13. 6. 1950

Má nejdražší mamičko,

konečně jsem dostal dopis, že má žádost do Glasgova byla příznivě vyřízena, a tak se 1. října stěhujeme do Glasgova na univerzitu! Jsem přijat jako fyzikální chemik. Začnou nám teď starosti, prodat náš milý domeček a koupit domeček v Glasgowě. Ale Molinka se na Glasgow velmi těší. Univerzita je v severozápadní části města.

Můj televizní přijímač ještě zcela nefunguje. Chytil jsem na něj Švýcarsy, ale to všechno bylo na 30 metrech a ne na 5 metrech. Musel jsem vzít cívky do laboratoře a tam je naladit na 5 metrů. Nyní chytám už televizní zvuk docela dobře, ale obrázek je úplně zkreslený, vzhůru nohama atd. Musí to být vadná součástka, ale nemohu ji najít. Též obrázek je příliš slabý, ale to asi proto, že ještě nemám anténu na střeše. Mám ji prozatím přivázanou provázkem k plotu, a to je příliš nízko pro vzdálený vysílač. Samotná anténa z aluminiových trubek je veliká 2.5 m × 1.5 m a je spojena s přijímačem speciálním kabelem. Na obyčejnou anténu se nechytne nic.

...

Tisíckrát Tě líbáme a objímáme

Tvůj Voloda a Molinka

• • •

8. 8. 1950

Má nejdražší mamičko,

byli jsme se podívat v Glasgowě, ale domečky, jaké by se nám líbily, jsou drahé, okolo 3000 £, a bungalovy dokonce 4000 £. Starší domy stojí okolo 2000 £, ale jsou bez zahrádky a s tmavou kuchyní. Univerzita nám však půjčí 80% na 3.5% úrok, tak si snad budeme moci koupit lepší domeček.

Zkoušel jsem dokončit tu svoji televizi. Můžeme na ní sice už chytit obraz, ale ten nezůstává klidný a přeskakuje. To znamená, že jeden okruh, který stabilizuje obraz, je vadný, ale vadu jsem ještě nenašel.

...

Líbají Tě Tvoji

Voloda a Molinka

• • •

31. 8. 1950

Má nejdražší mamičko,

děkuji Ti za Tvůj dopis s rodokmenem. Podařilo se nám prodat náš domeček! Tím nám spadl kámen ze srdce. A dokonce jsme na tom trochu vydělali. Tak máme po starostech. V Lever Brother končím 22. září, pak jedu do Glasgowa vymalovat náš nový domeček a 2. a 3. října se stěhujeme. Nový domeček jsme koupili za £ 1600 a starý prodali za £ 1850.

Další novinkou je, že naše televize už funguje! Začal jsem přijímat minulou sobotu a obrázky jsou mnohem lepší kvality, než jsem očekával. Programy jsou velmi zajímavé, chytáme dobré divadelní hry a dokonce jsme včas měli vše k zachycení programu z Francie z Calais. Byl to první program přenášený přes kanál! Včera byl program ze Science Museum ukazující výstavu na paměť století podmořského kabelu. Viděli jsme také, jak poslali telegram okolo světa. Vyslali jej jedním teleprintrem a asi za minutu byl přijat v téže místnosti jiným přístrojem. Bylo to potřetí, kdy byl telegram poslán kolem světa. V pondělí bude legrační film s Laurelem a Hardym, tak na to se těšíme. Bohužel až se přestěhujeme do Glasgowa, nebudeme moci

přijímat nic. Až za rok nebo dva postaví novou vysílací stanici mezi Glasgowem a Edinburghem. Nyní přijímáme programy z Birminghamu, což je 120 km daleko. Glasgow je ale od Birminghamu 400 km a to je hodně.

Oslavovali jsme výročí naší svatby. Molinka přivezla z nemocnice svou maminku a přijela i teta Nellie z Liverpoolu. Společně jsme se dívali na televizní program.

...

Milion pusinek a obejmutí

Tvůj Volodě a Molinka

• • •

23. 10. 1950

Drahá mamičko,

děkujeme Ti za Tvůj drahý dopis. Ptáš se na tolik otázek! Líbí se nám zde v Glasgowě mnohem více než v Port Sunlight. Na zdejší univerzitě je to také moc zajímavé.

...

Okolí je velmi krásné, jako na letním bytě, jezera s labutěmi, kachničkami a mnohými ptáčky. Od našeho příjezdu ale každý den prší.

Líbá Tě a objímá

Tvůj Volodě a Molinka

• • •

21. 11. 1950

Má nejdražší mamičko,

...

Poslali jsme Ti balíček obsahující rýži, kakao, čaj a čokoládu. To je náš dáreček k Vánocům. Právě jsme byli v Londýně. Já na konferenci a Molinka šla navštívit sestru. Měl jsem přednášku o počítačích strojích a na malé výstavě tam pořádané vystavovali dva stroje, jeden postavený Braggem v Cambridge a druhý postavený na univerzitě v Cardiffu, založený na mých myšlenkách. Oba nesou mé jméno, je to moc milé překvapení vidět něco nazvaného po Vandových! Na konci konference sám Bragg ukázal, jak stroj funguje, a pochválil jej! Jsem však rád, že jsem v Glasgowě a ne v Cambridge. Je zde lepší dílna a možnosti. Profesor mně koupil soustruh pro mou osobní potřebu a mám zde volnou ruku.

Tisíckrát Tě líbají

Vladimír a Molinka

1 9 5 1

11. 2. 1951

Naše nejdražší mamičko,

děkuji Ti za dopis k mým 40. narozeninám. Slavili jsme je v sobotu, v neděli, v pondělí a pak hlavně v úterý, aby to stálo za to. Molinka upekla dort a připravila velkou mísu „trifle“, což je směs mnoha věcí, které jsou pak polity vaječnou polevou. Dostal jsem 6 gramofonových desek.

Největší radost jsem však měl z neočekávaného dárku od prof. Lawrence Bragga, který mě pozval jako delegáta na röntgenografickou konferenci do Stockholmu ve Švédsku, a UNESCO mně platí všechna vydání! On v tom můj profesor Robertson měl taky prsty. Doporučil mě, což je veliké uznání, protože na kongres nejede mnoho delegátů speciálně pozvaných. Budu tam mít přednášku před celým tím internacionálním shromážděním, tak se musím připravovat.

Kongres je od 27. června do 3. července. Zamluvil jsem si již kabinu na švédské lodi „Saga“, která jede z Tilbury do Gothenburgu dne 23. června. Vracím se 5. července. Tak si dovedeš představit, jaké to bylo překvapení a co jsem měl obstarávání a chystání. Kdybych zůstal v Lever Brothers, asi bych musel jet na vlastní útraty. Ani na chvíli tedy nelitujeme, že jsem změnil místo. Práce je zde mnohem zajímavější a hlavně zde je člověk ve styku s pracovníky z mého oboru a to mnoho znamená.

Spolupracuji nyní s prof. Robertsonem na velikém díle „Structure Reports“, kde se shrnují výsledky z celé světové literatury týkající se oboru paprsků X. Já zpracovávám sekci týkající se parafínů, vosků, tuků, mýdla atd. Léta 1947 až 1948 jsou už v tisku. Právě dokončuji rok 1949, pro nějž jsem zpracoval 40 publikací. Je to hodně práce, ale stojí to za to, protože se takto hodně naučím a nic mně z literatury neujde.

To jsem Ti snad napsal, že mám pod sebou nyní 2 studenty (čtvrtý rok na univerzitě). Chlapci se velmi činí a z jejich práce mám radost. Dal jsem se sám zapsat na zdejší univerzitu jako student, což mě umožní udělat si za 4 roky nejvyšší anglický doktorát D.Sc., který zde velmi platí. Tak jsem zase „študent“!

...

Objímá a líbá Tě

Tvůj Volodě a Molinka

• • •

2. 5. 1951

Naše nejdražší mamičko,

chystali jsme Ti krásné překvapení, ale ono se nám to nepodařilo. Molinka zase očekávala miminko, ale bohužel to byl potrat, a tak je Molinka v nemocnici v Hellensborough. Odvezl jsem ji tam v neděli a chodím (či jezdím autobusem) ji tam denně navštěvovat. Daří se jí dobře a má tam veškerou lékařskou péči. Tak o Molinku nemusíš mít starost. Nebylo to naší vinou. Byli jsme velmi opatrní, aby se

Molinka nenamáhala. Doktoři řekli, že miminko nebylo schopné života. Tak vážně myslíme, že zanecháme dalších pokusů a raději si miminko adoptujeme.

Nevím, jak se to nyní dělá v Čechách, ale zde je adopce prováděna zvláštní společností, která zaručí, že původní a noví rodičové se neznají a v budoucnu nemají možnost se poznati nebo identifikovati. To v případě, kdyby původní maminka chtěla dítě zpět. Dítě je ale dáno na zkoušku 6 měsíců. Když si to jedna strana rozmyslí, může být miminko předáno zpět. Společnost se též snaží, aby dítě přišlo do podobného prostředí, z jakého pocházelo. Po šesti měsících dostane nový křestní list, z něhož nelze poznati, že bylo adoptované. Hodně se to zde dělá a my si myslíme, že je to velmi humánní a že tím též člověk provede dobrý skutek některému opuštěnému pacholátku. Molinka má stejně veškeré věcičky nachystané, a tak by bylo škoda je nepoužít.

Lékaři jsou toho mínění, že náš případ rozhodně není způsoben tím, že jsem pracoval s röntgenovými paprsky.

...

Tisíckrát Tě líbá a objímá

Tvůj Voloda a Molinka

• • •

5. 7. 1951

Má nejdražší mamičko,

jsem na zpáteční cestě ze Stockholmu a blížím se k anglickému pobřeží. Hrozně se těším, až zase uvidím Molinku. Ve Stockholmu to bylo velmi zajímavé, ale též velmi namáhavé. Měl jsem tři přednášky! Profesor Robertson byl též přítomen a tak jsme vedli mnoho vědeckých hovorů.

V Göteborgu jsme měli dost času, protože loď vyplouvala až v 7 hodin večer. Tak jsme si s prof. Robertsonem sedli na tramvaj a zajeli se podívat na město. Města ve Švédsku jsou velice čistá, protože nemají žádné uhlí, a tak všechny továrny a vlaky jsou elektrické. Göteborg je hezké město a velký přístav. Mají zde mnoho parků.

...

Tisíce pozdravů a obejmutí

od Tvého Volodi

• • •

6. 8. 1951

Naše nejdražší mamičko,

...

Mám teď hodně práce, protože prof. Robertson jede na 3 měsíce do Ameriky a já převezmu jeho přednášky — tak si je musím připravovat. Mimoto máme zde mnoho návštěvníků z celého světa, hodně Američanů, několik z Kanady, ale i Japonce, Indý a Číňany. Jsou to většinou lidé, kteří byli na konferenci ve Stockholmu a nyní se vracejí přes Británii do různých končin světa.

Příští kongres bude za 3 roky v Paříži, tak jsme si řekli, že si musíme zopakovat francouzštinu. Šli jsme tedy na francouzský film s Mauricem Chevalierem. Velmi se nám líbil. Chevalier je již dost starý, ale hrál trampa, který se stal milionářem. Ale ty miliony se mu nelíbily, tak se stal zase trampem.

...

Tak drahá mamičko, nemusíš mít o nás žádnou starost. Jak vidíš, máme se dobře, jsme zase zdraví a radujeme se ze života.

Tisíckrát Tě líbá

Tvůj Vladimír

• • •

16. 10. 1951

Naše nejdražší mamičko,

...

Začal jsem přednášet a jde mi to docela dobře. Posluchači mají veliký zájem. Mám prozatím přednášky jednou týdně. Profesor Robertson přednáší v Americe na Cornellově univerzitě, tak za něj dohlížím na studenty. To mě zabírá skoro všechen volný čas. Máme nyní okolo 10 studentů, kteří pracují na doktorátu v krystalografii.

Byly zde oslavy století přírodovědné společnosti. Šli jsme na několik přednášek se skvělými filmy. Viděli jsme v barvách tygry, lvy, slony, žirafy atd. Rozhodli jsme se, že se oba staneme členy společnosti a jednu sobotu jsme s nimi šli do botanické zahrady. Bylo velice zajímavé vidět, jak rostou banány, ananasy, gumovníky, skořice atd. ve sklenících.

Minulé úterý jsem byl na přednášce o ptácích na ostrově May u Edinburghu. Mají tam pozorovací stanici. Dozvěděli jsme se, jak ptáky chytají a kroužkují.

...

Mnohokrát Tě líbá

Tvůj Volodě

• • •

20. 11. 1951

Naše nejdražší mamičko,

...

Musím Ti napsat o velké události. Vybílil jsem náš sklep, koupil kompost a podhoubí a nyní pěstujeme žampiony! Před týdnem jsme měli první sklizeň — celkem už asi 1/2 kg. Kompost jsem připravil před prázdninami, zasázel podhoubí, a když jsme přijeli z Arranu, podhoubí se ujalo. Přikryl jsem je 2 cm vrstvou sterilizované hlíny vykopané z hloubky z místa, kde nikdy nebylo použito umělého hnojiva, což musí být splněno, když se chce docílit úspěchu. Žampiony pak začnou růst asi po 6–8 týdnech. Začaly jako bílé špendlíkové hlavičky, pak jako hrášek atd.

Není pravda, že houby vyrostou přes noc. Chodili jsme se na ně denně dívat a trvá to asi týden, než z té špendlíkové hlavičky vyrostou houba. Z jednoho velkého pytle kompostu máme záhon asi 1/2 m × 1 metr, z něhož očekáváme 6 kg žampionů

během 3 měsíců. Pak se musí záhon obnovit. Ten kompost je připraven ze slámy, ke které se přidal amonium nitrát. Je černý jako humus a příjemně voní.

Jinak mám hodně práce na univerzitě. Profesor Robertson se nám vrátí v prosinci, tak pak budu mít na sobě méně zodpovědnosti. Právě dnes jsem mu psal dopis. Jinak práce je zde velmi zajímavá a mám hodně úspěchů. S doktorem Goodwinem jsem rozluštil strukturu, s kterou si nevěděli rady po 2 roky. A tak mně publikace přibývají. Nedávno jsem to počítal a víš, že mně právě vyšla 75. publikace a 5 dalších mám v tisku. Měli bychom to oslavit. V tomto roce mi vyšlo 8 publikací. To by byl můj tatínek pyšný.

Za 14 dní zde budeme mít návštěvu prof. Hartree, jenž je odborníkem na počítačící stroje. Přijede se podívat na naše stroje a jsem pozván na slavnostní večeři na jeho počest před jeho přednáškou. Tak se budu mít dobře!

...

Naučili jsme se dělat výtečný čaj na výletech: vezmeme termosky naplněné horkou vodou a čajník se suchým čajem. Voda je dostatečně teplá k přípravě čaje a čaj je úplně čerstvý, ne zatuchlý, jako když se vezme udělaný v termoskách.

Drahá matičko, poslali jsme Ti balíček k ježíšku, který obsahuje $1\frac{1}{2}$ kg rýže, $\frac{1}{4}$ kg kakaa, 2 škatule datlí a $\frac{1}{2}$ kg čokolád. Doufáme, že jej včas dostaneš. Bylo by smutné, kdybys musela zase čekat až po Vánocích.

Prosím pozdravuj ode mne všechny známé a Toníka Svobodu. Jsem rád, že Ti nabídl pomoc, budeš-li potřebovat. Často na všechny vzpomínáme.

Líbají Tě Tvoji

Voloda a Molinka

1 9 5 2

19. 1. 1952

Naše nejdražší mamičko,

odpusť, že jsme Ti nenapsali, ale bylo to mou vinou. Začal jsem přednášet univerzitním posluchačům. A to víš, na prvních přednáškách záleží nejvíce, jaký si udělají studenti dojem. Moje první přednáška byla minulý čtvrtek a jak jsem slyšel od kolegů, studentům se líbila. Tak doufám, že se na univerzitě udržím. Nyní přednáším 3 hodiny týdně, ale věř mi, dá mi 30 hodin práce se na ty 3 hodiny připravit.

...

Jsem rád, že se separáty Toníkovi líbily.

Tisíce pozdravů a pusinek

Tvůj Voloda a Molinka

• • •

3. 2. 1952

Naše nejdražší mamičko,

co nevidět budeš babičkou — vlastně už jsi mohla býti, kdyby nebylo nepředvídaných okolností. Čekali jsme na adoptivní děťátko, ale žádné vhodné nebylo, až minulý týden jsme měli tři pacholátka na vybranou! Jeli jsme se na ně podívat a oba jsme se zamilovali na první pohled do jednoho buclatého chlapečka, narozeného 27. prosince, s hnědými vlásky, modrýma očičkama a červenými tvářičkami. Zařídili jsme, abychom jej měli zde tento týden, a minulou neděli jsme si řekli, že si půjdeme naposledy zalyžářit. Den byl překrásný, sluníčko svítilo, sníh byl výborný a tak jsme lyžářili na okolních kopcích. Když jsme se vraceli domů, Molinka upadla a vymkla si kotník. Z nedalekého statku jsem zatelefonoval pro taxík. Když jsme přišli domů, doktor řekl, že Molinka musí na röntgen. V nemocnici našli, že si Molinka nalomila kotník. Tak má nožičku v sádře a chodí o berličce. To jsme to dopracovali! S miminkem nám však počkají, až bude Molince lépe. Bylo by trochu nešikovné s nohou v sádře miminko koupat a ošetřovat.

Neměj o nás starost. Děťátko je už narozené a vybrané. Hezky se na nás usmívalo a už tady máme kočárek, gumovou vaničku, mnoho plínek a všechny věcičky upletené se větrají. Asi nebudeme mít více času na žádné lyžáření a trampování, ale budeme sedět doma a poslouchat rádio nebo miminko.

Líbá Tě tisíckrát Tvůj

Voloda a Molinka

• • •

23. 2. 1952

Naše nejdražší milovaná mamičko a babičko,

víme, že toužebně čekáš na další detaily. Dne 13. února šla Molinka do nemocnice, kde jí přidělali špalíček na její sádrovou nožičku, takže jsme mohli nechat berle

v nemocnici. Trvalo jí to chvíli, než si zvykla chodit s jednou nohou výše než s druhou. Když jsme vyzkoušeli, že po bytě může chodit, zatelefonovali jsme, že si pro Míšu přijedeme. Přišli jsme si pro něj v pondělí 18. února před obědem, naložili jej do taxíku a přivezli domů. Naobědvali jsme se a pak začalo první krmení. Krmíme ho v 6, 10, 2, 6 a v 10 hodin, to jest 5× denně. Trvalo nám to si zvyknout probudit se v 6 hodin ráno a jít do postele v 11 hodin večer.

Míša je ale drahoušek. Jen občas si zapláče, ale dobře spí, a tak nás v noci nebudí. Zabere však hodně času. Je to zdravý klučina, dobře urostlý a vyvinutý. Zdá se být velmi vnímavý, dívá se na předměty a má hrozně rád, když jej vezmu do náruče a jdu s ním okolo pokoje a ukazuji mu obrázky a jiné předměty.

Když jsme Míšu přivezli domů, měli jsme tolik návštěvníků a hlavně návštěvnic, že jsme ani neměli čas se najíst. Bylo to tak krásné. Kdybys jej také mohla vzít do náruče a pochovat si jej. Chceme jej pojmenovati Michael Joseph. Michael se v angličtině čte Majkl. Míšu jsme vyfotografovali ten samý den, co jsme jej přivezli domů. Doufáme, že fotografie budou podařené. Míša Ti posílá úsměv a hubičku.

Tisíce pozdravů a objetí

Volodě, Molinka a Míša

• • •

22. 3. 1952

Naše nejdražší mamičko,

• • •

14. března otevřeli televizní vysílačku ve Skotsku, bylo to slavnostní zahájení. Já jsem zapojil svoji televizi a měli jsme v pokoji plno známých. Program byl překrásný a všichni byli nadšení. Kvalita obrazů byla mnohem lepší, než jsme měli v Liverpoolu, protože jsme blíže vysílače. Od té doby máme s televizí moc potěšení, zvláště nyní, když jsme s děťátkem celý den doma. Ani nemusíme chodit do divadla nebo do biografu.

Na univerzitě jsem byl zvolen prezidentem studentského chemického spolku — tak jsem se taky dal do spolkaření. To je první případ, kdy si studenti zvolili prezidenta z řad seniorů. Svědčí to o tom, že jsem mezi studenty populární a že ve mne mají důvěru.

Tisíckrát Tě líbají a objímají

Volodě, Molinka a Míšenka

• • •

6. 4. 1952

Naše nejdražší mamičko,

minulý týden od 3. do 5. dubna byla zase konference, tentokrát v Edinburghu, denně jsme tam dojížděli autem. Je to 80 km daleko a jízda nám trvala 2 hodiny. Ve čtvrtek a v sobotu jsem měl přednášku. Obě byly velmi úspěšné. Setkal jsem se tam s mnoha známými i z Paříže a hlavně z Cambridge, s nimiž jsem právě dokončil

zajímavou spoluprací, která dokázala, že Paulingova teorie proteinu je správná. Moje první přednáška se týkala počítačích strojů a druhá zmíněné Paulingovy teorie. Pokaždé jsme autem jeli jinou cestou. Bylo zajímavé poznávat krajinu na východ od Glasgowa.

...

Tak pac a pusu od milující trojice

Voloda, Molinka a Míša

• • •

30. 4. 1952

Naše nejdražší mamičko,

Míša roste jako z vody. Je to veselý klučina, pořád se jen směje. Včera poprvé zůstal sedět, když jsme ho posadili, a také si poprvé začal hrát s nožičkami.

Jedu s prof. Robertsonem do Londýna na konferenci v Royal Society. Setkám se tam s mnoha vynikajícími vědci. Navštívím Hudcovy. Naše televize dobře funguje. Včera jsme měli hosty, protože dávali balet Labutí jezero. Bylo to překrásné — hudba od Čajkovského. Je dobře, že televizní programy jsou jen od 8–10 hodin večer, jinak by člověk doma nic neudělal.

Tisíckrát Tě líbá

Tvůj Voloda

• • •

6. 6. 1952

Naše nejdražší mamičko,

...

Na univerzitě jsou právě zkoušky v plném proudu a já pomáhám opravovat a známkovat písemné práce. Tak si dovedeš představit, že mám práce nad hlavu. Na výzkum nemám čas.

Líbají Tě tisíckrát

Tvůj Voloda, Molinka a Míša

• • •

19. 9. 1952

Naše nejdražší mamičko,

máme smutnou zprávu. Molinčina maminka zemřela včera v nemocnici v Chesteru. Molinka tuto ránu nesla statečně. Drahý Míšenka jí byl útěchou, když dostala telegram. Už má přes 10 kg. Minulý týden byl očkován proti neštovicím. Už povídá hodně slov: táta, máma, gogo, ta atd. a sám se dovede posadit.

...

Tvůj Vláda Vand

• • •

25. 10. 1952

Naše nejdražší mamičko,

...

Začaly mně přednášky a funkce předsedy Alchymistů. Včera jsme tu měli jednoho londýnského profesora, který nám přednášel, a já jsem jej společně s jinými funkcionáři hostil. Měli jsme skvělou večeři s vínem, zmrzlinou atd.

Teď Ti však sdělím zprávu, která Tě velmi překvapí. Z Ameriky mně nabízejí profesuru na technice blízko New Yorku, v Stevens Institute of Technology, Hoboken, New Jersey. Poslali mně svůj prospekt. Je to škola ponejvíce pro inženýry, na břehu řeky Hudson. New York je na protějším břehu. V roce 1948 postavili novou fyzikální budovu, ale ještě ji nevybavili, protože jejich starý profesor, přednosta fyzikálního ústavu, jde letos do penze a oni nechávají vybavení na jeho nástupci. Fyzikální ústav má 2 profesory a 6 docentů (assistant profesorů) a mně nabízejí profesuru z experimentální fyziky. Plat by byl asi 3× větší, než mám nyní, a daně poloviční, což by znamenalo značné finanční zlepšení. Tak se rozmýšlím, zda to mám přijmout. Diskutoval jsem to s profesorem Robertsonem a on mi radí, abych to přijal. Ovšem ještě není nic vyjednáno. Může z toho možná sejít, ale čemu se snad nejvíce podivíš, je, kdo mne doporučil. Byl to Kopal! Snad víš, že Kopal přijel sem do Anglie a je nyní profesorem na univerzitě v Manchesteru. Je to malý svět, v němž nyní žijeme. Rád bych věděl, drahá mamičko, Tvé názory. Ona ta Amerika je od Prahy dále než Skotsko. A co s dopisy? Molinka by šla velmi ráda, zvláště, když uvážila, že jsou tam mnohem pohodlnější domy s pořádným topením, s pořádnými kuchyněmi, že se lze v létě koupat, v zimě pořádně lyžarit, že v zahrádce člověk nemusí bojovat proti studenému počasí. Koupili jsme si mapy okolí a není to daleko od předměstí. Okolní krajina je tam překrásná. V dosahu 300 km jsou prý lesy jako na Podkarpatské Rusi s medvědy atd.

Pokud se mne týče, byl bych přece jen raději někde na univerzitě, ale takové místo by byl krok správným směrem. Tady nemáme dost, abychom si koupili auto, kdežto tam jsou auta mnohem levnější než zde, a tak bychom se mohli vozit, což je velká výhoda, když jsou děti.

Tak, drahá mamičko, budeš mít toho mnoho na přemýšlení. V našem starém atlase si možná budeš moci ten Hoboken najít. Jestli se to uskuteční, bude to znamenat zase stěhování, zase malování, sázení kytiček v zahrádce atd. Vzpomínám, jak naši předkové žili na jednom místě po staletí, a teď člověk vandruje po celém světě z jednoho místa na druhé. Ale přece jen vidím, že jsem dobře udělal, že jsem sem do Glasgowa šel. Profesor Robertson je taková autorita, že ho Američané skoro uctívají. A když jsem byl ve Švédsku, udělal jsem si tam mnoho dobrých známostí, takže bych tam vlastně přijel mezi plno dobrých známých. Mnohé z nich jsem zde hostil, když se zastavili v Anglii a jeli z kongresu domů.

Mnoho pus a pozdravů

od Vládi, Molinky a Míšanky

P.S. Ptáš se, zda Míšovi řekneme, že je adoptovaný. Všichni nám radí mu to říci, až mu budou 4 roky, a pak znovu, až mu bude 7. Jinak však není žádné známky

na jeho křestním listě, že je adoptovaný. Měl křtiny tak pozdě, protože jsme jej nemohli dát pokřtít, když nebyl legálně náš.

• • •

14. 12. 1952

Naše nejdražší mamičko,

Vánoce jsou přede dveřmi. Na tyto krásné svátky se horečně připravujeme, píšeme dopisy a kupujeme dárky.

• • •

Na univerzitě práce dobře pokračuje. Mám přednášky *Matematika pro chemiky*, zdají se mně tak úspěšné, že je možná vydám jako knížku.

Přejeme Ti, nejdražší maminko a babičko, šťastné a veselé Vánoce.

Voloda, Molinka a Míšenska

1 9 5 3

26. 1. 1953

Naše nejdražší mamičko,

...

Pokud se týče mého místa v Americe, tak z té nabídky v New Jersey sešlo. Ale dostal jsem nabídku jiného místa v Pennsylvania State College. Není tak dobře placené ani permanentní, ale zato prostředky k výzkumu jsou daleko lepší. Tak rozmýšlíme, zda bychom to měli přijmout, možná, že ne natrvalo, a mohli bychom se pak zase vrátit do Glasgowa.

Líbá Tě Tvůj

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

9. 2. 1953

Naše nejdražší mamičko,

...

Dostal jsem z Ameriky dopis, kde mě oficiálně zvou do Pennsylvania State College jako Research Associate na rok nebo déle, chci-li. Tak už je to jisté, že pojedeme někdy v létě. Nebude to ještě profesura, ale už je velmi blízko.

Líbá Tě Tvůj

Voloda, Molinka a Míšenska

• • •

12. 3. 1953

Naše nejdražší mamičko,

...

Ohledně Ameriky, přijal jsem místo v State College. Pojedeme asi v září. Jediná věc je nyní, zda dostaneme americká víza. Ono je to s těmi Američany hodně těžké.

Před 14 dny jsem jel do Manchesteru navštívit Kopala. Má se velmi dobře. Je teď profesorem astronomie a vůbec se nezměnil. Má tři dcerky. Ta nejmladší je chudák nemocná s cukrovkou, což je pro dítě velmi nebezpečné. Líbí se jim zde v Anglii lépe než v Americe a asi zde zůstanou na trvalo. Děti shledávají anglické školství mnohem těžší než americké. V Americe se toho moc nenaučily, tak se jim tam líbilo více než tady. Rodiče doma mluví česky a děti jim odpovídají anglicky. Dnes máme Valnou hromadu Alchymistů, tak mé prezidentství skončí.

Právě přišel dopis z konzulátu, abychom přinesli fotografie, křestní listy atd. Vypadá to, že víza v dohledné době dostaneme! Hurá! Též jsem dostal dopis, jaké jsou v Americe ceny. Je to tam daleko dražší než zde. S valutou \$ 2.80 = £ 1 chleba stojí 17–22 centů, máslo 75 c/lb, mléko 21 c/quart, domy bungalovy od \$ 17 000 nahoru, byt 3–4 pokoje \$ 50–100 měsíčně, auta se dostanou od \$ 1450 nahoru, maso 45 c – \$ 1.19 /lb, pomeranče 35–60 c za 5 lb, rajská jablíčka 35 c/lb. Tak si

to vypočítej (1 lb = 1/2 kg). Ačkoliv nám slibují vyšší plat, budeme na tom asi stejně jako tady. Bude to jedinečná příležitost US navštívit. Nestrachuj se však o nás, mamičko, máme se velmi dobře a nehubneme.

Městečko State College je uprostřed Pensylvánie, v širokém údolí mezi dvěma pohořími Allegheny Hills. Nejbližší železnice je 30 mil na jih, ale jezdí tam autobusy. Je to 5 a půl hodiny z New Yorku. Tak budeme mezi horami a v přírodě.

Tisíckrát Tě líbají

Voloda, Molinka a Míšenska

• • •

15. 4. 1953

Naše nejdražší mamičko,

ptáš se ve svém posledním dopise, jak se chystáme na tu Ameriku. Máme s tím mnoho běhání a starostí. Chtějí čerstvé fotografie na víza, byli jsme na lékařské prohlídce, dokonce jsme si museli pořídit röntgenové snímky a očkování nás ještě čeká. Bohužel cestu si budeme muset platit sami. Bude to stát asi £ 200. Máme slíbenou kabinu dne 30. června na Mauretanii ze Southamptonu do New Yorku. Je to dříve, než jsme si mysleli, ale později jsou všechny lodě úplně vyprodané, protože se všichni Američané vracejí z korunovace. Víza jsou platná jen 4 měsíce a tak, jestli je nedostaneme před 30. červnem, nedostaneme se na loď a budeme muset asi letět. To přijde též asi na tolik jako loď, ale je tam člověk příliš brzo! Prý to trvá, než si zvykneme na nový čas. Ve dne se chce spát a v noci je člověk hladový. S lodí se hodiny posunou asi o hodinu denně a to není tak zlé. Tak špekulujeme, jak nám to dopadne. Dům zde prodáme a též část nábytku. Vezmeme jen to nejnutnější.

Dostal jsem dopis z Ameriky od paní Šibalové, že její manžel Zdeněk Šibal zemřel v březnu 1952. Byl to velký Toníkův kamarád. Mohla bys mu to zatelefonovat. Možná, že o tom Toník ještě neví.

Právě jsem dostal posudek z röntgenů. Našli mi skvrnu na plicích. Myslím, že je to ta stará, ale asi mě budou dále vyšetřovat, zda není nová. Škoda, že s sebou nemám své staré röntgenové snímky! Pamatuji se však, že na nich byla skvrna velikosti hrachu. Tak jako bychom neměli dost starostí, budu muset běhat po špitálech, než mně dají vízum. Ti jsou důkladní!

Tisíce pus a pozdravů

Tvoji Voloda, Molinka a Míšenska

• • •

14. 6. 1953

Drahá mamičko,

máme velkou novinu. Dostali jsme víza, a tak jedeme 30. června do U.S.A.! Máme tedy najednou tolik běhání a starostí. Přišlo to tak náhle.

Odjíždíme 29. června nočním vlakem do Londýna, odtud do Southamptonu a pak lodí do New Yorku. Přistáváme 6. července a odtud do State College. Máme to

vyjednané na 1 rok, a když se nám tam nebude líbit, tak se vrátíme do Glasgowa. Dům zde tedy neprodáváme a pronajímáme jej na rok i s nábytkem. Když tam najdeme trvalé místo, dům prodáme a nábytek si necháme převézt do U.S.A.

Tisíce pus a pozdravů

Voloda, Molinka a Míšenska

P.S. Prosím napiš mně Toníkovu novou adresu. Chci mu zase poslat nějaké ty separáty.

• • •

29. 6. 1953

Naše nejdražší mamičko,

...

Všechno na cestu už máme připravené. Dům jsme pronajali za £ 5.5.0 týdně jednomu inženýrovi se 4 dětmi. Staví dům, jenž bude za rok hotový, a tak se nám to oběma hodí. Univerzita mně dala jednoroční dovolenou, takže když se vrátíme do Glasgowa, budeme zde mít byt i místo. Ovšem univerzita je srozuměna, že když se mně tam bude líbit a najdu si lepší místo, že tam zůstanu. Má nová adresa bude:

Dr. Vladimír Vand
Physics Department
Pennsylvania State College
State College
Pennsylvania, U.S.A.

Odjíždíme dnes večer nočním vlakem do Londýna. V New Yorku přespíme jednu noc v hotelu a pak pojedeme do Harrisburgu (směr Pittsburgh).

Přikládám barevnou fotografii Míši.

Tvoji

Voloda, Molinka a Míša

• • •

2. 7. 1953

Naše nejdražší mamičko,

toto Ti píšeme z Mauretanie. Měli jsme velký shon s pakováním. Na poslední chvíli jsem ještě koupil 2 kufry. To je neuvěřitelné, co jsme si nahromadili krámů! Molinka si chudák trošku zaplakala, když jsme se loučili s Londýnem. Díky Míšovi jsme prošli celníci neobyčejně rychle. Neměl jsem ani představu, jak je ta loď velká. Míša je celý nadšený, chodí po palubě a říká „Big big boat“. Na palubě je i místnost pro děti. Dnes se Míša koupal v mořské vodě a výskal přitom radostí.

Loď nejela do USA přímo. Nejdříve jsme se zastavili ve Francii a pak v Irsku. Naše kabina je veliká, má 3 postele, umývadlo a koupelnu se sprchou. Na lodi je jídelna, bar, knihovna, biograf, ping pong, plovárna, obchod atd. Tak máme o zábavu postaráno.

...

Tisíce polibků a pozdravů

Vladimír, Molly a Míša

• • •

14. 7. 1953

Naše nejdražší mamičko,

v pořádku jsme dostali Tvé dva dopisy — jdou okolo 6 dní. Šťastně jsme přistáli v New Yorku a odtud v úterý 7. července odjeli do State College. Nejbližší stanice je Levistown. Jeden můj budoucí kolega nás tam přivítal, naložil do auta a odvezl do State College. Zde máme byt s velkou kuchyní a ledničkou, dva velké pokoje a dvě ložnice. Blízko je rybník, v němž jsem viděl plavat želvu. Všechno zde je daleko divočejší než u nás. V lese jsou medvědi a hlavně hodně hadů, chřestýšů. Ze State College vedou jen dvě silnice pro auta. K našemu velkému zklamání zde nejsou žádné pěšinky do lesíčka, kam by se dalo jít na procházku. Do lesa se sice může, ale každý říká, že jen ve vysokých botách s dobrou holí a s první pomocí proti uštknutí. Tak jsme do lesa raději ještě nešli. Je zde mnoho nám neznámých ptáků a v noci velkých svatojánských broučků. Večer je velmi příjemné sedět na zahradě nebo jít do města na procházku.

State College je jen 100 let stará. Město má 10 000 obyvatel, leží 400 metrů nad mořem uprostřed širokého údolí. Školní budovy jsou umístěny v „campusu“ s košatými stromy, v nichž se prohánění veverka několika druhů, některé velmi pěkně zbarvené. Ve stromech zpívají cikády, ale dělají takový rámus, že to jde některým lidem na nervy.

Fyzikální ústav je veliký s 9 profesory, 9 Associate Professors (docenty), 9 Assistant Professors, 10 Research Associates (včetně mne) a 5 Research Assistants. Jsem pod prof. Pepinskim. Je teď na dovolené a viděl jsem jej jen jednou. Máme zde dva dobré přátele, jeden je Dán, druhý Švéd. Ti se o nás starají.

Máme tolik novinek. Předně jsme si koupili auto, ačkoli jsme skoro na mizině. Je to tmavomodrý šestisedadlový Chevrolet z r. 1940 v dobrém stavu za \$ 250. Má 100 koňských sil, rádio a elektrické vytápění. Můj přítel Švéd se mnou jezdí, abych si zopakoval řízení. Řidičskou zkoušku jsem dělal v Praze tak dávno, že už jsem to všechno zapomněl! S naším autem lze snadno jet 100 km/hod, ale já s ním na dobré silnici nejedím víc než 70 km/hod. Auto je tu nutné, protože zde není jiný druh dopravy. Například do okolních měst nejedí žádné autobusy. Když jsme měli peníze, chodili jsme pěšky. Teď, když je nemáme, jezdíme jako páni autem! Je zde čím dále větší horko. Proto jíme zmrzlinu a vzpomínáme na Skotsko, jaký tam byl krásný chládek a krásné procházky.

Tisíce vzpomínek a políbení

od Volodi, Molinky a Míši

• • •

17. 8. 1953

Naše nejdražší mamičko,

...

Jak předpovídáš, v neděli jsme si to šupajdili Chevroletem k jezeru se vykoupat. Bez auta bychom si ani zaplavat nemohli. Molinka se učí plavat. Už uplavala 5 metrů na zádech. Zmrzlinu máme každý den k obědu. Střídáme banány s broskvemi — to je zde nejlacinější ovoce. Jsou lacinější než jablka. Míša je krásně opálený a celý nadšený z plavání. Nemůžeme ho dostat z vody. Máme se náramně krásně. Co se týče peněz, jsme právě na nule, ale hlavu si s tím nelámeme. Pokud se mé práce týče, připravuji výpočet na počítačový stroj. Právě jsem si vypočítal, že budu sčítat 2 miliony čísel, bude to trvat 7 hodin a stát 160 dolarů (ne z mé kapsy).

Tisíce vzpomínek a políbení

Voloda, Molinka a Míša

• • •

12. 11. 1953

Naše nejdražší mamičko,

...

Pittsburgh má 800 000 obyvatel a několik mrakodrapů. Nejnovější je celý z aluminia a moc se nám líbil. Univerzita je též mrakodrap. Příspěvky na konferenci nebyly tak zajímavé jako v Anglii, kromě několika přednesených Angličany. Měl jsem též přednášku, která prý zpestřila program.

V prosinci pojedeme do Baltimore, kde budu přednášet. Nabízejí mně tam místo. Zde mi též nabízejí profesuru. Vypadá to, že asi v Americe zůstaneme.

Líbají Tě

Voloda, Molinka a Míšenka

• • •

12. 12. 1953

Naše nejdražší mamičko,

mnoho díky za Tvůj milý dopis z 2. XII. a hlavně za překrásné rodinné fotografie. Purkyněho kováře Jecha⁸ jsme v pořádku dostali. Nevěděl jsem, že byl malován. To jsou překrásné dárky od Tebe. Dáme si je všechny pod stromeček. Já si přeji k Ježíšku stativ pro fotoaparát a lampy, abychom mohli fotografovat Míšenku v bytě v zimě a poslat Ti nějaké ty fotografie — jak se koupá, jí atd. Doufám, že Ježíšek naše prosby vyslyší a Molinka mi je dá pod stromeček.

V úterý jsme jeli přes Annapolis, kde je veliký most 10 km dlouhý. Platí se přes dolar mostné. Odtud jsem jeli do Philadelphie navštívit známé. Měl jsem tam též přednášku v Cancer Hospital. Odtud jsme ve středu jeli překrásnou dálnicí do Baltimore, kde jsem přednášel na univerzitě. Měli však v budově malý požár, ale

⁸Kovář Josef Jech (7. 12. 1825–10. 6. 1876) byl bratr Vandova prapradědečka Václava Jecha. Malíř Karel Purkyně, syn Jana Evangelisty Purkyně, byl vzdáleným příbuzným Vanda.

ten byl jen v přízemí, takže má přednáška neutrpěla, ale bylo tam plno hasičů a vzrušení. Ve čtvrtek jsme se vydali přes Harrisburg, Levistown do State College.

Dnes jsme měli zase návštěvu z Baltimore, doktoru krystalografku, která ode mne v Baltimore slyšela, že zde máme nové metody, a honem přijela, aby se na ně podívala vlastníma očima. Spala v našem bytě a koupila Míšovi k Vánocům tricykl. Tak si dovedeš představit, jak za ní Míša pořád běhal. Míšenka bude jezdit okolo stromečku na tricyklu, jako já jsem kdysi jezdil v Berdičevě, až jsem poškrábal piano. My zde ale žádné piano nemáme, jen rádio. Kdyby ho Míša poškrábal, nebude to žádná velká škoda a budeme zase jedna šťastná rodina.

Mnoho pus a políbení

od Molinky, Volodi a Míšanky

1 9 5 4

16. 2. 1954

Naše nejdražší mamičko,

Molinka mi koupila k narozeninám teleobjektiv. Fotografuji Míšu, jak jí u stolu, jak čte knihu Broučci atd. Prováděli jsme též pokusy, jak dělat duplikáty barevných fotografií, abychom Ti nějaké mohli poslat. Též jsem udělal několik snímků Měsíce. Připomínalo mi to staré doby v Praze, když jsme si hráli s čočkami a dalekohledy a díval jsem se na hvězdičky!

Tisíce a tisíce polibků a pozdravení

od Volodi, Molinky a Míšeny

• • •

31. 3. 1954

Naše nejdražší mamičko,

• • •

Příští týden pojedeme zase na delší výlet do Bostonu přes New York. Vyjedeme v sobotu a vrátíme se za týden. V létě pravděpodobně pojedu do Paříže na krystalografickou konferenci, ale bohužel Molinku a Míšu zde nechám. Stálo by to naše všechny úspory. Vypadá to, že zde zůstaneme déle než rok, ačkoli se nám v Anglii velmi líbilo. Udělali jsme si zde mnoho známých, s nimiž máme pěkný společenský život. Molinka skautuje a oba jsme ve fotografickém klubu. Teď začínáme s ptactvem. Jedna z našich fotografií dostala zvláštní uznání ve fotografické soutěži. Naše jméno bylo dokonce v novinách.

• • •

Líbají Tě

Voloda, Molinka a Míšenska

• • •

8. 6. 1954

Naše nejdražší mamičko,

odpusť, že jsme Ti dlouho nepsali, ale měli jsme toho tolik najednou, že se nám hlava jen točila. Předně mně nabízeli místo v M.I.T. v Cambridge, kde Toník kdysi pracoval. Tak jsme si tam autem zajeli 1600 km.

Pak jsem v State College naléhal, aby se rozhodli, jaké místo mně zde nabídnou, jelikož jsem byl přijat na rok, a oni se včera konečně rozhodli a nabídli mi místo profesora. Tak zde budu „Associate Professor“, protože jsem místo přijal a titul bude platný od září 1954. Mezitím jsme si koupili dům za \$ 7600, splatili již \$ 1000 a napsali jsme do Glasgowa advokátovi, aby tam prodal náš dům. Zbytek zaplatíme, až dostaneme peníze z Glasgowa.

Pokud se zájezdu do Paříže týče, poletím okolo 17. července. Konference končí 31. července a pak se podívám do Belgie, Holandska a odtud do Anglie a Skotska.

Do State College se vrátím 30. srpna. Tak uvidím všechny známé a přátele. Beztoho známé z Anglie zde často potkávám, protože sem zajíždějí buď na zkušenu, nebo když si potřebují něco vypočítat na našich strojích.

...

Tvoji

Volodě, Molinka a Míšenska

• • •

11. 9. 1954

Naše nejdražší mamičko,

...

Nyní se vrátím k nedávným událostem. Z Washingtonu jsem odletěl aeroplánem do Paříže, kde jsem strávil 2 týdny na krystalografické konferenci. Měl jsem 3 přednášky. Setkal jsem se tam s mnohými známými, včetně deputace z Československa a též z Ruska. Navštívil jsem Louvre a vzpomínal, jak jsme nahoru dolů lítali kdysi s tatínkem po Paříži, abychom všechno viděli. Pak jsem zajel do Bruselu, Antverp, Utrechtu a Amsterdamu. To jsou Benátky severu. Odtud jsem letěl aeroplánem do Londýna a udělal si výlety do Oxfordu a Cambridge. Pak jsem zajel do Manchesteru, Liverpoolu, Leeds a odtud do Glasgowu. Tam jsem zapakoval naše zbylé věci a odeslal vše lodí do USA, zastavil se u advokáta ohledně prodeje našeho domu, který ještě není prodán. Odjel jsem zase do Londýna a odtud aeroplánem zpět do USA. Na východním pobřeží ale zrovna řádil hurikán, tak jsme se zastavili na Azorách a čekali, až se otevře nějaké letiště. Toho jsem využil, abych si prohlédl Azory, jež jsou portugalské. Bylo to velmi zajímavé. Primitivní zemědělství s vozy taženými býky atd. vedle moderního letiště. Z Azor jsme letěli do Newfoundlandu, z tepla do zimy, a obletěli hurikán do Washingtonu.

Do State College jsem se vrátil 1. září. Byl jsem na cestách skoro 7 neděl. Nafo-
tografoval jsem 300 barevných obrázků, navštívil řadu univerzit a skoro na každé jsem měl přednášku. Zájezd do Evropy nepočítám jako prázdniny. Byla to dosti namáhavá cesta.

...

Tvůj

Volodě, Molinka a Míšenska

• • •

28. 10. 1954

Naše nejdražší mamičko,

...

Hlavní novinkou je, že nám advokát z Glasgowu napsal, že na náš dům má kupce, jenž nabízí £ 1900. Když jej prodáme, budeme mít zase dostatek peněz.

Zde na univerzitě mám zdravotní pojištění. Platí ale jen v nemocnici, ne za obvyčejného doktora doma. To v Anglii je doktor zadarmo.

Další novinkou je, že jsem právě obdržel dopis z Glasgowské univerzity, že mně udělili doktorát D.Sc. (Doctor of Science). To je velká čest a každý mně gratuloval. O doktorát jsem si zažádal, než jsem odjel. Skoro jsem si myslel, že už jej nedostanu. Nový titul mně jistě pomůže v budoucnosti, budu-li hledat místo v Anglii.

Tvoji milující

Voloda, Molinka a Míšinka

• • •

14. 12. 1954

Naše nejdražší mamičko,

přejeme Ti šťastné a veselé Vánoce, abys byla po těch Karlových Varech hodně zdravá a dožila se vysokého věku. Začátkem listopadu jsem byl na konferenci v Pittsburghu.

...

Jednou z nedávných událostí bylo, že jako profesor jsem poprvé zkoušel žáka — jednu dívku z naší laboratoře, která si chce dělat doktorát. Byla to zkouška s 6 profesory od 8:30 do 12:00, ale ona byla dobře připravená a dobře prošla.

V laboratoři mám práce nad hlavu. To víš, nejhorší je, že mám víc nápadů, než můžu zpracovat. Hodně práce je spojeno s abstrakty, články atd. Příští léto bude konference v Kalifornii, tak se tam chystáme. Je to hrozně daleko a proto to chceme zkombinovat s prázdninami.

Je to zde velice mezinárodní. V laboratoři se v jedné místnosti mluví japonsky, ve druhé dánsky, ve třetí švédsky, i Čecha jednoho máme, ale velmi málo Američanů.

Šťastné a veselé vánoční hody!

Tisíce políbení od Volodi, Molinky a Míši

1 9 5 5

8. 1. 1955

Naše nejdražší mamičko,

...

Jsme velmi rádi, že Tě Toník pozval a že sis mohla promítnout naše obrázky. To je nevýhoda těch malých fotografií, že je nutno mít pořádný projektor, který se možná v Praze ani nedostane. Obrázky z rámečku raději nevyndavej, mohly by se poškodit. Jsme rádi, že Tomášek prospívá a že je tak nadaný. Toníčkův sborník jsem obdržel v červenci a napsal jsme mu dopis s poděkováním. Prosím vyříd' Toníkovi, že mu pošlu separáty.

Tvoji

Voloda, Molinka a Míšenska

• • •

28. 3. 1955

Milý Miláne a Evo,

v pořádku jsem obdržel Váš dopis ze dne 20. t.m. Velice lituji, že Vám nemohu pomoci ohledně léků proti rakovině. Žádný účinný lék, pokud vím, na trhu není. Je zde ovšem několik přípravků, které se dají dostat „pod rukou“, ale ty jsou všechny bezcenný švindl. Některé jsou rozmělněná uranová ruda a podobné hlouposti. Vláda zde proti tomuto trhu přísně zakročuje, protože často lidé tomu věří a k pořádnému doktorovi nejdu, až je pozdě. Tak možná, že se zpráva o nějakém takovém podvodném léku dostala do vašeho tisku. Jediná pomoc je umrtvit rakovinu radiovými jehlami nebo paprsky.

Pokud se týče knih, přivezl jsem ruské knihy sem, když jsem navštívil Paříž, tak jsme o výzkumech v Rusku částečně informováni. Potkali jsme tam ruskou i československou delegaci, a tak jsme měli příležitost si vědecké poznatky v našem oboru vyměnit. Zajímal bych se však o Časopis pro fyziku, ale žádal bych jej, jen kdyby Tě to nic nestálo. Jinak odebírám Říši hvězd, kde je dosti informací o české vědě.

Gratulujeme Vám k dceři Daniele. Tak máte pěknou rodinu. Sem právě přišla studená vlna se sněhem, ale jaro je už za dveřmi. Těšíme se na léto, že pojedeme do Kalifornie a navštívíme arizonský meteorický kráter, Grand Canyon a Yellowstone Park.

Mnoho pozdravů od

Vladimíra, Molinky a Míšanky

• • •

26. 4. 1955

Naše nejdražší mamičko,

právě jsme se vrátili z překrásného výletu, odjeli jsme ve čtvrtek odpoledne do Washingtonu. Bylo tam horko, až jsme se potili, stromy s listím (zde teprve

mají pupence), všude květů a azalek. Tak jsme se ráno procházeli v parcích a obdivovali květiny a po obědě jsem nechal Molinku a Míšu jezdit tramvají. Míša nás o to velmi prosil, a tak se svezl nejmíň ve čtyřech tramvajích. Já jsem zajel do Geofyzikálního ústavu, kde jsem měl přednášku asi pro 40 posluchačů, některé i z Bureau of Standards, a dokonce i prezidenta Carnegie ústavu.⁹ Bylo to velmi zajímavé. Večer jsme pak zajeli z Washingtonu do Baltimore, kam jsme byli pozváni jedním mineralogem.

Líbají Tě tisíckrát

Voloda, Molinka a Míša

• • •

8. 6. 1955

Naše nejdražší mamičko,

...

Navštívil nás zde právě prof. Hujer, český astronom a cestovatel. Tak jsme si moc povídali. Zcestoval Mexiko, Indii a jiné země a je zde na letním kursu semináře v State College.

Líbají Tě

Voloda, Molinka a Míšinka

• • •

17. 7. 1955

Drazí přátelé a příbuzní,

tento rok jsme měli velmi vzrušující zážitky — navštívili jsme autem Kalifornii. Startovali jsme v pátek večer 10. VI. a vrátili se po 5 týdnech v pondělí 18. VII. Na cestě jsme spali celý čas v našem autě s výjimkou 1 týdne v Pasadeně, kde jsme spali v hotelu Konstance a Vladimír¹⁰ navštívil ACA krystalografickou konferenci. Urazili jsme 7980 mil za 4 týdny, což je přes 13 000 km.

Auto — Chevrolet 1948 — je vyrobeno ze dřeva, což nám dovolilo zatlouci doň celou sbírku skob, jež držely a nesly naše kamery, spací pytle, koupací pláště a mnohé jiné věci. Zvednutím našich zadních sedadel se zřídila dvě lůžka. Michael spal na předním sedadle nebo vzadu. Vladimír obvykle procitl jako první. Rozjel se s celou Archou s Molly stále spící na jedné ze vzdušných matrací a Michalem pokračujícím ve spaní na předním sedadle. Když se vzbudil zbytek rodiny, zastavili jsme ke snídani. Po snídani bylo Vladimírovým zvykem si sednouti dozadu a řídila Molly. V 11³⁰ hod jsme opět změnili řidiče a uvolnili zadek, kdež Michael měl místo pro hraní si se svými auty.

V sobotu 25. června jsme dosáhli Pacifick v San Juan mezi Los Angeles a San Diego. Projeli jsme prériemi, horami a pouštěmi bez nehody. Jen jednou uvázlo

⁹Andrew Carnegie založil ve Washingtonu The Carnegie Institution v roce 1902 jako organizaci pro vědecké objevy.

¹⁰Vladimír Křížek, bratranec Vladimíra Vanda.

naše auto v bahně u Mississippi. Museli jsme zatelefonovat pro nákladní auto, aby nás vytáhlo. Jednou také uvázlo naše auto v písku v poušti. Tam jsme si jej museli sami vykopat — bylo to o půlnoci! Překročili jsme i průsmyk Monarch Pass 4000 m nad mořem. Auto se výborně osvědčilo. Velmi pohodlně jsme v něm spali, vařili, jedli a chránilo nás před dešti v prériích i před sluncem v poušti. V Pasadeně jsme zůstali o jeden den déle, abychom se podívali na Mont Palomar.

Jeli jsme okolo Meteor kráteru,¹¹ ale bohužel jsme jej nemohli navštívit, protože vichřice pár dní před naším příjezdem zničila domy u cesty a cesta tak byla pro auta uzavřená. Odtud byl jen krok do kraje kaňonů, Grand Canyon, Bryce Canyon a Zion Canyon. Jejich krása se nedá slovy vylíčit — Grand Canyon svou šíří, 16 km napříč, Bryce svými barvami a Zion svou mohutností. V Grand Canyonu jsme se dívali shora dolů, v Zionu zdola nahoru.

Jeden den jsme urazili 480 mil ve veliké solné poušti, což je okolo 800 km. Byla to panečku pravá poušť s fatou morganou a bez známky života, zrovna jak je to v knihách líčeno. Projeli jsme Salt Lake City a dostali se do Yellowstone Parku. Spatřili jsme tam tolik medvědů černých, hnědých a zrzavých, že jsme je přestali počítat. Jen jsme na ně nadávali, když nám překáželi v prostředku cesty. Viděli jsme gejzíry velké, malé a maličké. Některé jsou skutečně nádherné, některé legrační a některé hrůzu vzbuzující. Yellowstone mně připadal známý, vždyť ty gejzíry jsme viděli mnohokrát na obrázcích. Dvě věci však na obrázcích nejsou. Jedna je, že Yellowstone je velmi vysoko v horách, jako Švýcarsko, a je tam řídký vzduch. Člověk se rychle zadýchá. Celý park je okolo 3000 m nad mořem, výše než Tatry, které jsou 2600 m. V tom řídkém vzduchu se nám špatně šlapalo. Za druhé všechny ty gejzíry smrdí, některé po vajíčkách, jiné po čertu, a tak mě v noci tlačila můra a měl jsem hrozné sny. Nakonec jsme byli rádi, když jsme dali Yellowstonu sbohem a sjeli po hornaté cestě do nížiny (2000 m nad mořem), kde jsme se dobře vyspali.

...

Vladimír

• • •

28. 9. 1955

Naše nejdražší mamičko,

...

Máme mnoho novinek. Předně jsme prodali naše auto, které nám tak dobře přes léto sloužilo, za \$ 300 a koupili jsme si za \$ 1000 novější Plymouth (Chrysler), model 1951 celokovový. S tím dřevem jsme nebyli spokojeni. Ono rychle trouchniví a je větší nebezpečí ohně. Dřevo se při srážce tříští a kov je bezpečnější. Ten nový vůz je daleko lepší (úplně nový stojí \$ 2600). Je to zase station wagon a dá se v něm spát a tábořit. Bohužel je trošku nižší a kratší, takže v něm není tolik místa na zavazadla. Zato bude daleko trvanlivější, tudíž jej budeme asi mít po mnoho let a v případě, že bychom se vrátili do Anglie, bude stát za to si jej vzít s sebou.

...

¹¹Meteor Crater v Arizoně.

Mnoho pus a pozdravů Ti posílají

Voloda, Míša a Molinka

• • •

4. 11. 1955

Naše nejdražší mamičko,

právě končíme naši konferenci v Pittsburghu. Byla velmi zajímavá. Cesta naším novým vozem trvala necelé 4 hodiny, takže jsme pohodlně přijeli do hotelu. Máme pokoj v 9. poschodí s krásným výhledem. V pátek měla Molly velmi rušný den. Vstávala v 7 hodin ráno, aby stihla na pittsburském letišti aeroplán. Přiletěl ze San Franciska s jednou známou rodinou z Japonska, která zde byla před rokem. Vrátili se do State College pracovat s Pepinským.

Pokud se týče konference, měl jsem na ní jednu přednášku a potkal hodně známých. Zvláště jsem se těšil na setkání s Andrew Langem, mým žákem z Lever Brothers z Anglie, kterého jsem vyučil krystalografii a který je nyní na Harvardské univerzitě. Ukazovali jsme si fotografie z Kalifornie. Odpoledne mně prof. Jeffrey ukázal své nové laboratoře. Má je pěkně zařízené. Bylo mnoho zajímavých přednášek o nových pokrocích díky použití nukleární energie v našem oboru. Jedeme zpět do State College v sobotu ráno. Povezu zpět jednoho kolegu z Norska a jednoho z Francie. Prof. Pepinsky na této konferenci není, protože jeho paní se zrovna narodil chlapeček, tak zůstal doma.

...

Mnoho pus a pozdravů

Vladimír, Míša a Molinka

1 9 5 6

2. 2. 1956

Naše nejdražší mamičko,

...

Přístavba nového pokoje 9×5 metrů pokračuje krásně. Je už pod střechou a dnes začnou dělat vnitřní omítku. To potrvá přibližně týden, takže okolo 15. února se budeme do nové přístavby stěhovat.

V dubnu asi pojedu do Španělska. V Madridu je konference, na níž budu přednášet. Koupil jsem si španělsky mluvenou gramofonovou desku. Španělský jazyk je velmi zvukný — krásnější než angličtina. Čtu tedy knížky o Španělsku, o inkvizici, o zvycích (košile bez kravaty nejsou dovoleny, těž plavky se musí nosit s tričkem atd.). Je to přísně katolická země, žijící ještě převážně v 18. století. Tak to bude velmi zajímavé.

Právě se zde zakládá společnost pro postavení muzea pro děti, s dílnou, kde děti mohou kuchat myši a žáby, stavět modely atd. Tak jsem do toho zatažen a možná, že budu zvolen předsedou!

...

Líbá Tě tisíckrát

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

2. 4. 1956

Naše nejdražší mamičko,

přejeme Ti všichni šťastné Velikonoce.

...

Dostal jsem od Milána předplacený Časopis pro fyziku. Měli jsme zde hodně rušno s tím zakládáním „muzea pro děti“. Uspořádali jsme výstavu dětských prací a zálib, 130 dětí nám půjčilo hračky a různé věci k vystavení a měli jsme přes 300 návštěvníků. Pak jsme uspořádali schůzi s filmem a přednáškou, tak zájem zde je. Jednal jsem jako předseda.

Příští týden budeme mít u nás doma schůzi ornitologické společnosti. Tak se náš velký pokoj uplatňuje. V neděli jsme si vyjeli na první výlet do lesa. Ještě je tu sníh mezi stromy. Viděli jsme 2 divoké labutě, 3 velké krahujce a jiné ptáky.

Tisíce políbení

Vladimír, Molinka a Míša

P.S. Prosím poděkuj Milánovi za časopis.

• • •

1. 5. 1956

Naše nejdražší mamičko,

odpusť, že jsme Ti zase tak dlouho nepsali, ale měl jsem velmi mnoho práce — zajel jsem na několik dní do New Yorku udělat nějaké výpočty, a jelikož Pepinsky

mě vzal s sebou svým autem, nechal jsem Molinku a Míšu doma. Pepinsky je však pozdní pták. Pracuje do 12ti do noci, kdežto já jdu obvykle do postele v 10, a tak jsem se moc nevy spal.

Počasí bylo v New Yorku mizerné, studeno a déšť. Byl jsem se podívat v Central Parku, ale vše vypadalo velmi holé, a tak jsem šel do Národního muzea se podívat na vycpané medvědy, ptáky aj. Je to veliké muzeum s některými zvířaty krásně vystavenými v jejich přirozeném prostředí. V muzeu je velký obchod s různými hračkami, tak jsem koupil Míšovi dva dinosaury (bronzové sošky) a dva pejsky s magnety uvnitř, takže za sebou běhají. Molince jsem koupil krásnou indiánskou panenku s mokasíny a sobě jednoduchý počítačový stroj (za dva dolary) pro sčítání našich účtů. Míša měl velkou radost. Takové hračky se v obvyklých obchodech nedostanou.

Druhý den jsem šel do Rockefeller Center podívat se na kluziště. Je velmi umělecky vyzdobeno. Také jsem zašel do muzea moderního umění podívat se na krásné Rodinovy sochy, na různé nerealistické a kubistické obrazy, z nichž z Picassova mládí se mně docela líbily.

Naše „muzeum pro děti“ se zdá být velmi úspěšné. Měli jsme výstavu dětských zálib, dále týden „pozorování ptáků“ dohromady se skauty, s výstavou ptáků (vy-půjčili jsme si vycpané z univerzity), dále jsme měli vystavené živé kachničky a já měl přednášku *Ptáci Pensylvánie*. Mám už okolo 100 barevných obrázků různých zdejších ptáků. Měl jsem asi 100 posluchačů, většinou studentů, a těm se to velmi líbilo.

Mnoho políbení a pozdravů Ti posílají

Vladimír, Molinka a Míšinka

• • •

1. 6. 1956

Naše nejdražší mamičko,

...

Stěžuješ si, že se u Vás mnoho nového neděje, já si zase můžu stěžovat, že se u nás příliš mnoho děje. Kdybychom si to mohli trochu vyměnit, já bych si nenaříkal. Tak například před dvěma týdny jsme navštívili provincii Michigan, Kanadu a Niagáru. Strávili jsme týden na cestě. A příští týden pojedeme na konferenci do French Licku v Indianě (na půl cesty mezi Cincinnati a St. Louis). Také plánujeme, že pobudeme měsíc neb šest neděl v létě v New Yorku.

Nyní Ti napíši o naší výpravě do Michigánu. V Dow Company mně nabídli konsultanství, což znamená zajet do jejich továrny čtyřikrát ročně. To je sice velmi hezké, jenomže k nim je to 1000 km. Tak jsme se k nim vypravili. Chtěli jsme vyjet v sobotu, ale Míša měl záchvaty kašle. V neděli mu bylo dobře a tak jsme nasedli do auta a jeli. Když jsme přijeli do Clevelandu, viděli jsme velkou spoušť od tornáda, pokácené stromy, několik domů bez střechy, rozmačkaná auta od spadlých stromů. Byli jsme rádi, že jsme výlet o den odložili, protože to tornádo měli zrovna den předtím, než jsme přijeli. Byl to jenom asi 2 km úzký pruh, ale nadělalo to 2 miliony dolarů škody. Odtud jsme jeli po dálnici na Toledo. Na břehu jezera Erie

jsme se brodili zátopami, které tornádo s sebou přineslo. V Bay City, kde je Dow umístěna, jsme si najali rybářskou kabinu na břehu jezera za 5 \$ denně. Tam jsme strávili 2 dny, já s inženýry v továrně a Molinka se myslím dost nudila, protože přšlo jako z konve a nemohla jít s Míšou ven. Na cestě domů jsme se rozhodli podívat se do Kanady. Hranici jsme překročili v Sarnia a jeli do Londýna [v Kanadě]. Mnohé věci jsou v Kanadě lacinější. Další den se vyjasnilo a my jeli v nádherném počasí do Hamiltonu, kde jsme navštívili botanickou zahradu, a podle břehu jezera Ontario do Niagary. Byla to nádherná podívaná na sady plné kvetoucích jabloní. Vodopád byl mnohem mohutnější po tolika deštích než posledně. Pak jsme překročili hranici do USA a jeli skrz Buffalo do Pensylvánie.

Do New Yorku pojedeme, abych se naučil pracovat na těch nových počítačích strojích u IBM (International Business Machines Corporation). Mají tam stroj, který je tak veliký, že potřebuje 100 matematiků, aby mu dávali problémy, když chtějí, aby nezahlélel. Tak se tam doufám toho dost naučím. Člověk se musí dneska stále učit. To není jako za starých časů.

Zapomněl jsem Ti napsat, že jsem na třetím místě v Color Slide Clubu v State College. Máme měsíční soutěže, kde okolo 30–40 soutěžících ukazuje po dvou fotografiích. Za přijatou fotografii soudce uděluje body, které se na konci sezóny sečtou. Kdo má nejvíce bodů, je na prvním místě. To bylo překvapení, když jsem dostal dopis, že jsem na třetím místě, abych se dostavil na jmenování vítězů. A tak jsem dostal pohár. První pohár, který jsem kdy dostal. Je to velmi dobré umístění, protože State College Club je jedním z předních klubů v USA — jenom několik kalifornských klubů je lepších.

Líbá Tě tisíckrát

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

30. 6. 1956

Naše nejdražší mamičko,

hodně se zase událo od posledního dopisu. Byl jsem v jednom shonu až do dneška. Okolo 4. června skončily přednášky a opravoval jsem písemné zkoušky studentů. Pak jsem si připravoval 3 přednášky na French Lick Meeting.

French Lick je město jako Karlovy Vary. Mají tam 3 smradlavé prameny, promenády, pavilony a hotely. Ale dnes není v módě pít smradlavou vodu, a tak je to tam sešlé, opuštěné a zastaralé. Po celý týden jsme neviděli nikoho, kdo by tu vodu pil. Náš hotel nabízel své taneční sály za přednáškové síně pro vědecké schůze a konference, aby se užívali. Pořádali tam současně 3 konference, jednu o železnicích, druhou o krystalografii a třetí o prodeji chladicího zařízení. Na tu železniční přijel prezident železnic ve svém vlastním vlaku, se spacím a jídelním vozem krásně vybaveným. Měli tam televizi, 2 telefony, krásnou kuchyň a stěny vyzdobené modely starých lokomotiv. Na konferenci jsem se sešel s mnoha známými i starými kolegy z Anglie.

Mezitím jsem zařídil, že pojedeme na 6 neděl do New Yorku, kde budu pracovat v IBM laboratoři. To je veliká početní laboratoř se stroji trochu jako ten Tondův.

Jak už jsem Ti psal, každý je tak rychlý, že potřebuje 100 matematiků k obsluze, aby nezahálel. Tyto stroje jsou však trochu zastaralé a nové potřebují každý 1000 matematiků. Říkali mi, že už nebudou stavět větší stroje než tyto, protože je těžké sehnat 1000 matematiků. Našli nám luxusní byt v předměstí na Long Islandu. Za 14 dní tedy budeme ve velkoměstě. Na podzim zase asi pojedeme do Pittsburghu na konferenci a do Bay City (Michigan) na konzultaci. Tak toho máme najednou moc.

Líbá Tě

Vladimír, Molinka a Míša

P.S. Prosím poděkuj Milánovi za časopis.

• • •

30. 7. 1956

Naše nejdražší mamičko,

tak jsme 14 dní v New Yorku z naší zálesácké Pensylvánie. Do práce mám 3/4 hodiny podzemní drahou ze stanice Jamaica do Madison Avenue u Central Parku.

Minulou neděli byla bezvadná viditelnost — z našeho okna jsme viděli Empire State Building čnítí nad obzor, ačkoli jsme od něj vzdáleni 16 km. Sedli jsme na podzemní dráhu, že jej půjdeme navštívit. Právě když jsme našli vchod, přijel vyhlídkový autobus a přemluvili nás, abychom jeli na okružní cestu New Yorkem. Jeli jsme okolo celého Manhattanu; Rockefeller Center, Broadway, Battery Park, odkud jsme viděli Statue of Liberty, Seventh Avenue, Central Park, domy milionářů, Columbia University atd. k Times Square. Byli jsme hladoví, a tak jsme šli na oběd ve 3 hodiny odpoledne.

Pak jsme šli zpět k Empire State Building. Koupili jsme si lístky na observatoř na střeše a šli do výtahu. Museli jsme přeseďat, protože nemají tak dlouhá lana. Ze střechy byl dech zatajující pohled. Byla bezvadná viditelnost a viděli jsme až naše hory pensylvánské. Na druhé straně bylo moře se všemi zálivy, řeky s mnoha mosty. A auta dole vypadala jako malí broučci. Nahoře jsme strávili celé odpoledne.

Nedivíme se, že se Míšovi v New Yorku líbí. Ale pro mě těch 3/4 hodiny hlučnou podzemní dráhou je trochu moc, když jsem byl zvyklý chodit lesíčkem do práce ve State College. Kancelář na 5th Avenue je trochu hlučná od všech těch aut a autobusů, ale na všechno si člověk zvykne. Využíváme tedy této příležitosti a radujeme se ze života.

Líbají Tě Tvoji

Vladimír, Molinka a Míšenka

• • •

10. 9. 1956

Naše nejdražší mamičko,

tak jsme se vrátili z velkoměsta a máme jen vzpomínky na mrakodrapy. Navštívili jsme United Nations a poslali Ti odtud pohlednici. Naše zahrada byla po

návratu plná býlí vysokého jako les. Zrovna jsme měli na návštěvě prof. De Boera z Holandska. Zůstal u nás se svou paní dvě noci, tak jsme si povídali, co je v Evropě nového.

Míša šel dneska poprvé do školky. Roste jako z vody. První rok se učí kreslit, dělat věci z plastelíny a jen si spolu hrát. Bude chodit každé ráno od 9 do 12. Odpoledne je druhá směna. Tolik je zde dětí a nedostatek škol.

Jak se daří známým a Toníkovi? Dostávám v pořádku Československý časopis pro fyziku. Mám radost, že mnoho mých známých v něm publikuje.

...

Líbají Tě tisíckrát

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

22. 11. 1956

Naše nejdražší mamičko,

...

Byli jsme v Pittsburghu na konferenci. Obyčejně míváme závěje sněhu a letos krásné počasí! Tento týden jsme měli návštěvu ze Skotska — jednoho z mých žáků z Glasgowské univerzity. Tak jsme si hodně povídali a vzpomínali na skotské hory. Je horolezec. Zajímal se hlavně o lezení v Bryce a Zion Canyonu. Řekli jsme mu, že ve Skotsku se to pěkně šplhá, když není horko, ale v těch kaňonech je trochu horko na horolezectví. Když se tam lidé chtějí někam vyšplhat, tak si sednou na mezka, ať se potí on.

Koupili jsme si zde konečně piano, v dražbě za \$ 10 a je docela dobré. Bylo velmi laciné, protože lidé mají televizi a na piana už nehrají. Tak zase hrají!

Mnoho políbení od Molinky a Míši.

Líbá Tě tisíckrát Tvůj Vladimír

• • •

9. 12. 1956

Naše nejdražší mamičko,

...

Nyní jezdím měsíčně do Detroitu. Obyčejně jedu v neděli večer do Altoony, odtud jedu spacím vozem, který mě v 8 h ráno přiveze do Detroitu. Tam jdu do General Motors, kde vyrábějí auta — hlavně Chevroletky. Po dva dny dělám výpočty, v úterý v noci jedu zpátky nočním vlakem do Altoony a ve středu v poledne jsem doma.

...

Naše nejdražší mamičko, přejeme Ti veselé Vánoce a šťastný nový rok.

Tvoji Vladimír, Míša a Molinka

1 9 5 7

12. 1. 1957

Naše nejdražší mamičko,

děkujeme Ti velmi za Tvé krásné dárky, které jsi nám poslala k Vánocům. Když jsme dostali magnetický pásek,¹² honem jsem zatelefonoval do univerzitní knihovny, aby mně půjčili aparát, a celý večer jsme si jej pouštěli. A ta hudba na piano. To má Tonda ze svého syna radost! A všechny ty hlasy z domova! Pomyslím si aparát koupit, ale ten nejlevnější stojí \$ 100, a tak se rozmýšlíme.

Bohužel Ti nemohu napsat žádný dlouhý dopis. Máme zde už po 2 týdny konferenci o počítačích strojích, která je po večerech. A tak každý den přijdu v 5 h 30 z práce domů a v 6 h 30 musím jít na konferenci, která je od 7 do 10 večer.

...

Tisíce pozdravů

Volodě, Molinka a Míšena

• • •

17. 2. 1957

Naše nejdražší mamičko,

právě jsme se vrátili z výletu do Philadelphie. Nebylo to vůbec pro dolary, jen v zájmu vědy — ve State College nemáme velký počítačí stroj, a proto musím jezdit tam, kde nám dají volný čas. Na tento výlet do Philadelphie k Remington Rand, kde mají počítačí stroj Univac, jsem vzal Molinku a Míšu s sebou. Zatímco jsem pracoval, oni šli nakupovat a svezli se podzemní dráhou a tramvají k Míšově radosti.

...

To bylo překvapení, když jsi mi napsala, že se Tonda chystá sem na cestu! Vyříd mu, že zde bude srdečně uvítán, může u nás přespat a zůstat po kolik dní se mu zachce. Ať si vezme lístek na vlak do Lewistown, což je 230 mil západně od New Yorku. Tam pro něj přijedeme naším autem — je to 30 mil od State College. Nemohl by Tě vzít s sebou jako sekretářku?

Zdraví Tě

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

14. 5. 1957

Naše nejdražší mamičko,

...

Tento týden ve středu večer zase pojedeme na cestu do Providence, Rhode Island, kde dám přednášku. Pojedeme tam přes New York, zpátky přes Catskill (trochu severněji od New Yorku), kde jsou mosty přes řeku Hudson.

¹²Magnetofonový pásek.

V laboratoři máme na návštěvě na 1/2 roku Dr. Beeverse, což je slavný krystalograf, ale trochu staromódní.

...

Tvoji

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

28. 9. 1957

Naše nejdražší mamičko,

...

Z konference v Kanadě jsme přijeli koncem července, pak jsme s Molinkou a Míšou strávili týden v Detroitu. Měli jsme u nás na návštěvě hodně učenců z různých zemí včetně Ruska. Koncem srpna jsem zase zajel na týden do Detroitu. Byl jsem i ve Washingtonu v National Bureau of Standards.

V pondělí 16. září byla schůze našeho klubu barevné fotografie. K mému údivu jsem obdržel pohár jako první cenu v soutěžích za minulý rok. Jsem tedy oficiálně první fotograf ve State College. Dosáhl jsem nejvíce bodů. Na téže schůzi se opět promítaly fotografie, jež vyhrály během roku, a obecnostvo hlasovalo, které budou první. Moje 3 fotografie vyhrály a budou zaslány do národní soutěže, které se zúčastňují kluby z celé Ameriky.

Další novinkou je, že organizují 4. a 5. listopadu konferenci ve Washingtonu na užití počítačích strojů v krystalografii — možná to může Tonda zajímat.

Koupili jsme si také stroj na hraní magnetické pásky. Dává nám hodně zábavy a někdy, až se k tomu dostaneme, nahrajeme Ti pozdrav a pošleme Ti jej, jako Ty jsi nám poslala.

Líbají Tě tisíckrát

Vladimír, Molly a Míša

• • •

27. 10. 1957

Naše nejdražší mamičko,

posílám Ti balíček potravin na pražskou adresu. Dozvěděl jsem se, že budou změněny předpisy od 1. ledna a že bude tak vysoké clo, že pak nebude výhodné balíčky posílat. Proto ten poslední je hodně veliký. Též jsem poslal paklíček Jiřímu Křížkovi a Tomáši Svobodovi.

...

Příští týden budu mít konferenci ve Washingtonu a pak v Pittsburghu. Budu pryč po 1 týden a zase nebudu mít čas na rodinu ani na psaní. To je moderní život!

Mnoho pus a pozdravů

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

12. 12. 1957

Naše nejdraší mamičko!

Šťastné a veselé Vánoce Ti přejí Vladimír, Molly a Míša. Minulý týden jsem byl v Detroitu a příští týden zase jedu do Cambridge navštívit Massachusetts Institute of Technology, kde Toník působil.

Do Detroitu jsem jel sám autem. Po cestě jsem si pustil rádio a poslouchal různé stanice. V Ann Arbor měli českou hodinku. Tak jsem zase poslouchal pravé české písničky, dechovou hudbu, sokolskou muziku, českého hlasatele a vzpomínal jsem, vzpomínal! To tam musí být okolo Detroitu hodně Čechů. Občas mohu chytit Prahu na krátkých vlnách, ale jen slabě a s velmi mnoha poruchami.

Poslal jsem balíčky ještě Věře a Milánovi, a pak Kadavému na hvězdárnu.

Příští rok můj 5-letý kontrakt s univerzitou vyprší, tak nevím, zdali jej obnovím a zda zůstaneme ve State College nebo se zase postěhujeme někam jinam — nejraději do Anglie.

K Vánocům jsme si koupili televizi 3 roky starou za \$ 50. Velmi dobře funguje a je na ní hodně programů pro děti. Ráno vždy mají 1/2 hodiny pořad Kapitán Kangaroo, což dostane Míšu rychle z postele. Tak, drahá mamičko, brzy budeme mít stromeček. Dáme si pod něj dárečky a budeme zpívat koledy a vzpomínat na naše drahé a co nám příští rok přinese.

Tisíce políbení Ti posílají

Vladimír, Molly a Míša

1 9 5 8

18. 1. 1958

Naše nejdražší mamičko,

...

Na štědrý den jsme měli na návštěvě rodinu profesora Brindleyho z Leedsu z Anglie. Tak jsme se dobře bavili, hráli hry, zpívali a vzpomínali na Anglii. Míša dostal mnoho dárků, z nichž nejraději má dětský gramofon s deskami, pořád si je hraje. Dále dostal kovbojský oblek a hasičskou stříkačku, která doopravdy stříká vodu z hadice. Molinka mně koupila nový amplión a zesilovač, což naši hudbu zdokonalí. Jsou to vlastně tři amplióny, jeden pro basy, jeden pro střední frekvence a jeden pro výšky. To je teď móda.

Jak ses rozhodla ohledně návštěvy zde? Chceš-li přijet nás navštívit, měla by ses začít starat o víza. Od Tondy jsme nedostali odpověď, ale jsem rád, že náš balíček obdrželi.

Líbají Tě a pozdravují

Vladimír, Molly a Míša

• • •

20. 3. 1958

Naše nejdražší mamičko,

...

Začali jsme zde nový vědecký projekt. Utvořili jsme Krystalografický institut a já v něm budu mít dobrou pozici. Tak to vypadá, že se letos ze State College nepřestěhujeme. Do Anglie na prázdniny asi nepojedeme, protože v roce 1960 tam bude světový kongres krystalografů a to budu mít aspoň já cestu placenou.

Další novinkou je, že Molinka začala pracovat v laboratoři na tom institutu. Pracuje 3 hodiny denně, když je Míša ve škole, a myslím, že jí to dělá dobře. Doma byla příliš osamělá a takto přijde do styku s lidmi. Pomáhá s „abstraktováním“ literatury.

Tisíce políbení Ti posílají

Vladimír, Molly a Míša

• • •

19. 4. 1958

Naše nejdražší mamičko,

...

Stále jsme na Groth institutu pro krystalografii. Molinka už pracuje 4 hodiny denně a velmi jí to baví. Je placena \$ 1.60 za hodinu.

Byli jsme na 4 dny v New Yorku. Já jsem pracoval na newyorské univerzitě a Molly a Míša navštívili zoologickou zahradu, obchody a cirkus. Též jsme navštívili mezinárodní výstavu automobilů, kde vystavovala i Škodovka. Nejlíp se nám však líbila švédská auta — sedadla se dají sklopit a ustlat na dvě pohodlné postele.

...

Objednal jsem si na rádio frekvenčně modulovanou přijímačku. Dnes jsem to zapojil a ono to krásně funguje. Tak posloucháme krásnou muziku ze studentské vysílačky z univerzity. Ta má velmi krásné programy. V obyčejném rádiu je většinou jen jazz a reklamy. Pěkná muzika je tam tak jednou týdně, ale zkreslená. Frekvenčně modulované vysílání je dokonale čisté a nezkrslé. To je panečku požitek!

Podle zákona nesmějí rodiče nechat děti samotné v bytě, když jdou pryč. Musí si najmouti „babysitter“. Ti jsou placeni okolo \$ 0.50 za hodinu a mohou přitom poslouchat rádio nebo se dívat na televizi.

...

Tisíce políbení

Vladimír, Molly a Míša

• • •

18. 6. 1958

Naše nejdražší mamičko,

dostali jsme Tvůj drahý dopis č. 11, kde píšeš, že dům nemůžeš prodat. Nemůžeš učinit vlastenecký čin a darovat ho státu? Abychom Tě trochu obveselili, poslal jsem Ti do Tuzexu \$ 20. Ty od nich obdržíš certifikát, za nějž si můžeš zboží vybrat, a to bez daně, poštovného a ne na lístky. Můžeš si za to koupit 2 kg vlny nebo 10 kg čaje nebo 10 kg másla nebo si vyber, co právě potřebuješ. Napiš mi, zda je toto lepší systém, než systém dřívější, kdy jsi platila clo a poštovné, a zda je kvalita stejná.

V sobotu odjíždíme na dovolenou. Hlavně na Kanadu se těšíme. Máme mnoho práce s pakováním. Tak, drahá mamičko, není možno, abys k nám přijela na trvalo? Dům daruj vlastenecky státu, zapakuj kufry a přijed'. Měla bys po starostech s opravami a komisemi.

Tisíckrát Tě líbají

Vladimír, Molly a Míša

• • •

14. 8. 1958

Naše nejdražší mamičko,

jako obyčejně, když přijedeme z dovolené, je toho tolik co psát, ale času není — zahrada je zanedbaná, ve schránce hromada účtů a dopisů, v laboratoři je toho co dohánět, vědecké časopisy číst. Tak tento dopis je jen stručný, abys věděla, že jsme se všichni šťastně a bez nehody vrátili do našeho domečku.

Navštívili jsme Waterton Lakes a konečně přijeli do kanadských velehor. Všude tam jsou teplé prameny, z nichž jsou napájeny plovárny. Kdykoliv nám bylo zima, šli jsme si zaplavat a to nás ohřálo. Jsou tam vyhlášky „Je zakázáno házet sněhové koule na plavce“. Ty prameny jsou totiž tak teplé, že plovárny jsou otevřeny i v zimě. Viděli jsme divoké bizony a divoké ovce, ale kamzíky jsme viděli až v Jasperu. Medvědů je tam mnoho. Hlavně v noci byli velkou nepříjemností, protože se do

všeho, co obsahovalo jídlo, dobývali. Nemohli jsme venku nechat žádné krabice s jídlem. To jsou nepolepšitelní zloději!

Pak jsme jeli na sever k Lake Louise, jednomu z pěti nejkrásnějších jezer na celém světě. Na jednom konci je hotel jako zámek a na druhém je hora s překrásným ledovcem. Tak jsme si najali koně a vyjeli po jedné horské stezce. Konec nás ani jednou neshodili.

Odtud jsme to vzali dále k Jasperu. Je to horská železniční stanice s mohutným indiánským totemovým sloupem na nástupišti. Tam jsme si trochu zarybařili a šli si zase zaplavat. V horkém prameni ale byla voda 40 °C, a tak jsme to déle než 5 minut nevydrželi a polouvaření jsme plovárnu opustili.

Cesta zpět Kanadou byla mnohem zajímavější. Zastavili jsme se v několika kanadských městech, hlavně Winnipegu. Zde jsme utratili zbylé peníze za zboží, které je v Kanadě lacinější než v USA, což je předně vlna, punčochy, svetry, sukně, anglické hračky a zavařeniny. Rybízové a angreštové se v USA nedostanou, protože je zakázáno pěstovat rybíz a angrešt, které jsou nositeli jedné nemoci, jež může nakazit jedle. Z Kanady jsme překročili hranice u Velkých jezer, kdež jsme navštívili ostrov, na němž jsou auta zakázána. Tak jsme si najali drožku. Vše mě to velmi dojalo a vzpomínal jsem na své mládí v Rusku, když jsme izvozčíka¹³ najali a rolničky cinkaly.

Celkem jsme urazili 10 000 km, což je méně, než když jsme jeli do Kalifornie. Naše nové auto Plymouth 1956 je mnohem stabilnější a dobře pérované, takže jeti stovkou je velmi pohodlné, teprve při stodvacítce začne být příliš hlučné. Je delší, takže lze v něm spát pohodlně. Já se mohu natáhnout jako v posteli.

...

Tisíckrát Tě líbá a vzpomíná

Vladimír, Molly a Míša

• • •

27. 9. 1958

Naše nejdražší mamičko,

...

V laboratoři jsme měli fotografie. Pořídili několik snímků pro časopis Chemical Engineering News. Právě teď je otiskli a tak Ti posílám jako tiskopis část toho časopisu. Z něj částečně můžeš vidět, co v laboratoři děláme. Máme zde hodně cizinců, Japonců, Švédů, Francouzů atd., ale jen málo Američanů. Je zde hodně Angličanů — tak je to mezinárodní prostředí.

...

Tisíckrát Tě líbají

Vladimír, Molly a Míša

• • •

¹³Drožkáře.

10. 11. 1958

Naše nejdraší mamičko,

...

Jsme velmi rádi, že ses rozhodla se sem přestěhovat natrvalo. Jak vidíme, ten dům je překážka. Musíš se ho pokusit prodat. Měla bys mně napsat, jaká je Tvá finanční situace, a budeš-li moci své peníze a majetek vyvézt. Slíbil jsem Ti, že Ti zaplatím lístek.

...

Tisíckrát Tě líbají

Vladimír, Molly a Míša

1 9 5 9

20. 2. 1959

Naše nejdražší mamičko,

...

Jak pokračuješ s přípravami, abys sem přijela? Já špekuluji, jak bychom Tě zde zaměstnali, až přijedeš. Pro starší osobu je lepší mít nějakou práci, než sedět celý den v lenošce — zaměstnání udržuje mladého ducha. Přišel jsem k názoru, že by bylo možná vhodné zaměstnání pro Tebe obchodování se známkami. Ty ses o známky vždy zajímala, jak svědčí ty krásné známky, které nám na dopisy lepíš.

Tak jsem koupil několik odborných časopisů o známkách a studoval jsem, jak se to obchodování dělá. Nejjednodušší obchod, na který si můžeš pomyslet, je „Stamp Exchange“. Princip je tento. Dáš si inzerát do novin znějící: *Vyměním 100 různých známek světových za 10 různých stejné neb lepší kvality. Přiložte 10 c a adresovanou frankovanou zpětnou obálku.* Když Ti ty známky přijdou, tak prostě pošleš známky osoby A osobě B a známky osoby B osobě A a vyděláš 20 c. Trvá-li tato transakce 12 minut, vyděláš \$ 1.00 za hodinu, což je dobrý příjem. Další princip je, že známky cizí jsou vždy více hledané než domorodé. Takže je dobré mít styky s cizinou a vyměňovat domorodé známky za cizí.

...

Tisíce pozdravů

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

24. 5. 1959

Naše nejdražší mamičko,

...

Dnes jedu do New Yorku na několik dní a 6. června jedeme na 6 týdnů do Boulderu, Colorado. Budu tam přednášet na univerzitě.

Koupil jsem zde na zkoušku 1 kg československých známek na papíře za \$ 4.80. Všechny velmi hezké, hodně Wolkera, Janáčka, Boženy Němcové atd. Budu mít hodně na výměnu. Byly velmi dobré kvality v porovnání s jinými známkami na papíře za stejnou cenu. To stát je exportuje. Náš dům je už pod střechou, přibíjejí se tašky a příští týden budou pokládat elektriku a omítku. Čím více tam chodíme, tím více se nám to líbí. Přikládám letecký papír.

Líbá Tě

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

11. 6. 1959

Naše nejdražší mamičko,

tak jsme na naší dovolené v Coloradu a díváme se z okna na zasněžené hory. Vyjeli jsme v sobotu ráno. Snídani jsme měli v Pensylvánii, oběd v Ohio, večeri

v Illinois a další snídani v Michiganu. Z Chicaga jsme se vydali přes prérii přímo na západ. Cestovali jsme denně 800 km — to je rychleji než vloni. Do Boulderu jsme přijeli v úterý odpoledne. Je to blízko Denveru, zrovna kde hory trčí z roviny. Je to velkolepý pohled.

Setkali jsme se tam s naším přítelem Macintyrem, který byl kdysi mým žákem v Glasgowě a nyní je profesorem na univerzitě v Coloradu. Ve středu nás vzal do horské kabiny situované 3000 metrů nad mořem, kde jsme nyní ubytovaní. Je to nad hranicí stromů a vzduch je zde hodně zředěný, tak se nám nedobře spalo. Pořád jsme se probouzeli celí udýchaní. Naše kabina je hornický domek v opuštěném městě (Ghost Town). Na jedné straně jsou opuštěné zlaté doly a na druhé straně opuštěné stříbrné doly. Tak jsme vzali pekáč a šli rýžovat zlato, ale žádné jsme nenašli. Zato jsme našli stříbrnou rudu a jiné minerály. Doly hlídá jeden starý kovboj. Je samý revolver. Všechny má nabitě a na stole má pušky, také nabitě. Míšovi se moc líbil. Trochu jsme střeleli z pušky do plechovky, i Míša si vystřelil.

Přejeme Ti šťastný svátek a narozeniny. Tvoji

Vladimír, Molinka a Míša

• • •

4. 9. 1959

Naše nejdražší mamičko,

...

Náš nový dům bude hotový asi za 14 dní. Starý nemůžeme prodat, tak budeme mít dva domy.

V horách v Coloradu to bylo krásné. Je to nyní jako sen, na nějž budeme dlouho vzpomínat. Pak jsme byli týden na Cornellské univerzitě ve městě Ithaca, stát New York.

Zajeli jsme si ještě do Ocean City nedaleko Washingtonu a Baltimore na břehu Atlantického oceánu. To je naše nejbližší výletní místo od State College, pouhých 500 km vzdálené. Je tam nádherná pláž, jenom vlny jsou tam poněkud větší. Pro změnu jsme tam jedli jen produkty moře, vařené kraby, škeble, i marlína jsme okusili.

...

Mnoho pozdravů

Vladimír, Molly a Míša

• • •

26. 9. 1959

Naše nejdražší mamičko,

tak jsme se konečně přestěhovali!

...

V pondělí vezu Molinku do nemocnice na operaci. Špatně slyší, tak jí nadzvednou bubínek a ten trmínek, kovadlinku a kladívko uvolní a bubínek zašijí. Mají na to

zvláštní mikroskop s mikromanipulátorem. Prý je to bezbolestné, jen lehká operace, ale musí v nemocnici 3 dny v posteli ležet.

...

Míša je už ve 3. třídě! Tisíce polibků

Vladimír, Molly a Míša

• • •

20. 10. 1959

Naše nejdražší mamičko,

...

Trochu jsme se zasmáli Tvé starosti ohledně balíčků. Lidé jsou zde velmi poctiví a neznáme případ, že by někdo poštovní schránku vykradl. V dobrém počasí listonoš nechá balík na lavici a Míša, který jde ze školy okolo našich poštovních schránek, jej vezme domů. Když prší, listonoš donese balíček až do domu.

Co se týče poctivosti, my dům ani nezamykáme, když jdeme pryč. V našem starém domě se ztratil žebřík, který byl venku. Myslel jsme si, že jej konečně někdo ukradl, ale v pondělí byl žebřík zpátky. Tak si ho někdo jen vypůjčil. Ovšem jiné je to v Chicagu a v New Yorku. Tam si musí člověk dát na zloděje pozor.

Starý dům jsme ještě neprodali, tak musíme splácet hypotéku za oba domy, starý \$ 95 měsíčně a nový \$ 140 měsíčně. V bance nám zbylo \$ 500. Nejsme tedy na mizině, a když je nutno, tak zatáhneme růžky a začneme šetřit. Molinka si vydělá okolo \$ 100 měsíčně, protože pracuje jen 4 hodiny denně. Můj plat po zaplacení daní je \$ 600 měsíčně a živobytí (potraviny, šaty, obuv) nás stojí zde pro 3 osoby okolo \$ 200 měsíčně. Přestože máme hypotéky, budeme si moci ušetřit. A tak, i když dům neprodáme, budeme zase peníze mít. Budeme je potřebovat, protože příští rok chceme všichni zajet do Anglie. Cesta lodí dnes stojí stejně jako letadlem. Zpáteční lístek pro Molinku \$ 435 a pro Míšu poloviční. Já budu mít cestu hrazenou laboratoří, protože v Cambridge bude krystalografický kongres, 14.-24. srpna. Tak jsme pro Molly a Míšu už zarezervovali lístky.

...

Tisíce pozdravení a polibků

Vladimír, Molly a Míša

• • •

20. 12. 1959

Naše nejdražší mamičko,

...

Pozemek, na němž je univerzita, před několika lety přejmenovali na „University Park“. Dříve to bylo Pennsylvania State College, což byla divná adresa. Stále bydlíme v State College, nikoli University Park.

Minulý týden jsem byl zase v New Yorku, ale hlavně jsme pracovali na počítačím stroji, tak jsem z New Yorku mnoho neviděl. Jen pár obchodů jsem navštívil a nakoupil vánoční dárky.

Koupili jsme krásný stromeček, zrovna včera jsme jej vyzdobili. Míša pomáhal. Budeme mít k Vánocům krocana, Molinka už ho koupila, a anglický vánoční pudding (ten černý a mazlavý).

Přejeme Ti veselé Vánoce a šťastný nový rok!

Vladimír, Molly a Míša

P.S. Mnoho díky za přiložené známky, ty nás vždycky velmi potěší.

1 9 6 0

22. 1. 1960

Naše nejdražší mamičko,

...

To je smutné s Toníkem, že mu to dobře nejde. Já vždy myslel podle publikovaných zpráv, že je velmi úspěšný. Prosím pozdravuj jej.

V neděli jedu do Washingtonu, tak se tam přeptám na tu Tvoji emigraci. Říkáš, že kluci zase sbírají známky. Řekni jim, aby mně poslali 100 jakýchkoliv československých a já jim pošlu 100 amerických.

Mnoho políbení a zdaru s úřady

Vladimír, Molly a Míša

• • •

2. 3. 1960

Naše nejdražší mamičko,

máme bílou zimu a hodně sněhu. Náš dům je proti svahu, který je vhodný na lyžárení a sáňkování. Míša stále venku s klukama sáňkuje. Roste jako z vody a velmi sílí. Já jezdím na lyžích denně do laboratoře. Mám to jen přes kopec a jsem tam. Jsem ale jediný, kdo to dělá, a děvčata mě obdivují. Míša jezdí do školy ve žlutém autobusu. Právě začal na vlastní popud skautovat. Dnes půjde na první schůzi vlčat.

Pokud se obleků týče, není zde žádná paráda. Každý se obléká, jak chce. Studenti nosí čtverečkované košile, rozhalenky, červené kabáty nebo ex-vojenské jako trampové. Profesori též nosí každý, co ho napadne. Žádné formální černé šaty nebo štráfkované kalhoty. To jsem zde ještě neviděl. V létě se hodně nosí bílé nylonové košile, protože jsou studené a snadno se vyperou. Já ale mám raději obyčejnou bílou košili bavlněnou.

...

Líbá Tě

Vladimír, Molly a Míša

• • •

24. 4. 1960

Naše nejdražší mamičko,

...

Molinka byla v nemocnici na operaci druhého ucha a nyní je zase doma. Opět jí doktor odchlípl bubínek, oškrábal třmínek, ale zjistil, že je vadný. Tak jej nahradil plastickým třmínkem. Zdá se, že se operace podařila. Molinka nyní po operaci slyší o celou oktávu výše. Slyší, co si venku Míša povídá.

Tisíc pozdravů

Vladimír, Mollinka a Míša

• • •

14. 5. 1960

Naše nejdražší mamičko,

...

Molinka už zase pracuje a slyší lépe než já. To jsou zázraky. Posíláme Ti snímky našeho domu. Garáž nemá dveře. To je nynější móda. Za garáží je komín od krbu, který je v hlavním pokoji. Na krbu poznáš svého jelena z Karlových Varů. Dále jsou tam tři poháry, které jsem vyhrál za nejlepší barevné fotografie. Příští semestr mě zvolí za prezidenta zdejší fotografické společnosti! Míša stojí u rádia a ladí. Má černé kruhy pod očima, protože se při sáňkování na svahu potkal se stromem. Dále máme skříňku s gramofonem, magnetický rekordér, pod ním zesilovač a skříňku s magnetickými páskami. Na skříňkách poznáš fotografie, moji před vojnu, Tvoji a tatínkovu. Tvůj budoucí pokoj má stěny růžové.

S Míšou jsme začali číst verneovky. Právě jsme dokončili *20 000 mil pod mořem* a začali jsme *Na kometě*. Nyní vím, kde jsem se svou astronomii poprvé naučil — ovšem ve verneovkách a později mně to přišlo vhod! Co je přímo neuvěřitelné, že Verne to všechno tak přesně předpověděl. Jeho knihy jsou ještě dnes moderní, je v nich jenom velmi málo vědeckých omylů (jako že sopky potřebují kyslík — nyní víme, že jsou žhavé od zemské radioaktivity). O radioaktivitě ovšem Verne nevěděl.

Tisíc políbení

Vladimír, Molly a Míša

• • •

2. 6. 1960

Naše nejdražší mamičko,

...

Máme zde velmi tvrdou vodu, ale máme změkčovač, který každý měsíc firma vymění. Je to velký rozdíl. S měkkou vodou mýdlo mydlí a čaj je mnohem tmavší. Změkčovač je cylindr vyplněný zrnky jako slídou. Firma jej nasytí obyčejnou kuchyňskou solí, a když skrz něj teče voda, tak ta slída zachytí všechno vápno a uvolní totéž množství kuchyňské soli. Nájem a obsluha nás stojí okolo \$ 4.00 měsíčně.

Molinka umí dobře vařit čaj. Tak to asi budete společně čajovat. Já vypiji 1–2 šálky, Molinka až 4, až je čajník prázdný. Až sem přijedeš, budeme si muset koupit větší čajník!

...

Líbají Tě

Vladimír, Molly a Míša

• • •

9. 7. 1960

Naše nejdražší mamičko,

den našeho odjezdu do Anglie se blíží. Máme hodně práce s přípravami. Molly odjíždí v neděli 17. července. Pojede vlakem do New Yorku a odtud do Glasgowa

letadlem. Já odlétám 23. července do Londýna, kde budu do 29. července v Queensborough Court Hotel. Pak navštívíme příbuzné blízko Liverpoolu a vydáme se na sever do Skotska. Od úterý 9. srpna do 13. srpna budeme v Glasgowě na konferenci. Pak pojedeme do Cambridge na konferenci od 15. do 23. srpna: International Union of Crystallography. Bude tam několik Čechů, Martin Černohorský z Brna, V. Syneček z Ústavu technické fyziky z Prahy, M. Simerská, L. Žák, Karel Toman a jiní. Od 24. srpna do 2. září navštívíme Oxford a Leeds. Molly poletí zpět 2. září, protože Míšovi začíná škola. Já pak pojedu do Manchesteru do 9. září, kdy se vrátím zpět do USA.

...

Vše nejlepší k Tvým narozeninám!

Vladimír, Molly a Míša

• • •

4. 9. 1960

Má nejdražší mamičko,

...

Dostali jsme tvé dopisy do Glasgowa a Cambridge. Setkal jsem se tam s krajany. Bylo jich tam z Československa mnoho! Je velmi pravděpodobné, že příští rok zase pojedu do Anglie na dva měsíce na práci do Lever Brothers v Port Sunlight u Liverpoolu. Navštívil jsem je a oni mně nabídli práci přes léto.

Tuto neděli si udělám výlet do Chesteru. Jinak všechnen čas navštěvuji laboratoře a vědecké pracovníky. Kdy k nám přijedeš?

Líbá Tě Tvůj

Vladimír

• • •

19. 12. 1960

Naše nejdražší mamičko,

tak je tu už vánoční nálada. Všude hodně sněhu a Míša a já jsme si zalyžařili. Ale nějak už stárnu. Lyžaření mi už nejde tak, jako dříve. Když do toho sněhu upadnu, dá mi mnohem více práce se zvednout, než to bývalo kdysi.

Mám zde okolo 40 českých knih, které jsi mi občas posílala. Myslíš-li, že je to pro Tebe málo, pošli mi své nejmilejší české knížky, abys měla co čísti. Když přijedeš, budeš jíst anglická jídla nebo budeš chtít vařit česká?

...

Šťastné a veselé Vánoce a nový rok

Vladimír, Molly a Míša

1 9 6 1

5. 1. 1961

Naše nejdražší maminko a babičko,

...

Velmi děkujeme za krásného ježíška. Prosím Tě, kup dlouhohrající desky (33 otáček): Prodanou nevěstu, Rusalku, Dalibora. Vezmi také triedr v pouzdru okolo krku, až poletíš. Chceš-li, vyber zajímavé dopisy a pošli mi je sem zpět poštou.

Tvůj Vladimír, Molly a Míša

• • •

9. 2. 1961

Naše nejdražší mamičko,

...

Připravujeme se na prázdniny do Anglie. Jak už jsem Ti psal, budu pracovat v Lever Brothers od 3. července do 6. září. Poletíme přes Island. Na týden se tam zastavíme, abychom viděli ledovce, sopku Heklu, horké prameny a půlnoční Slunce. Jsou tam gejzíry, překrásná jezera, též obyvatelstvo je izolované a má ještě staré zvyky, které se datují od starých Vikingů.

...

Tisíce pozdravů a vzpomínek

Vladimír, Molly a Míša

• • •

21. 2. 1961

Naše nejdražší mamičko,

...

Lever Brothers, kam pojedu toto léto na 2 měsíce práce, mně nabízejí trvalé místo. Můžeme se o něm rozhodnout, až tam přijedeme. Ameriku máme v oblibě, je to zajímavá země, ale přece jenom Anglii máme ve větší lásce. Lidé jsou tam příjemnější, více si navzájem pomáhají a navštěvují se. Zde se každý stěhuje na jiné místo každé dva roky a tak není času na skutečná trvalá přátelství. Stále jsou okolo noví lidé, jsou velmi přátelští, ale jakmile se odstěhují, na sousedy zapomenou. V Anglii je též lékařská služba zadarmo, kdežto zde jsou doktoři velmi drazí. Jinými slovy, Amerika je pro mladé lidi.

...

Mnoho pozdravů

Vladimír, Molly a Míša

• • •

23. 7. 1961

Naše nejdražší mamičko,

tolik po Anglii jezdíme, že ani na psaní času nemáme. Minulý týden jsme měli pamětihodný zážitek. Zajeli jsme si na den do Walesu do města Llangollen, kde právě probíhala světoznámá pěvecká soutěž. Bylo to panečku krásné, sbory z celého světa a národní tance. I Češi tam byli, Slovačky v národních krojích a dudák ze Šumavy, který měl velký úspěch. Tak jsme byli v myšlenkách v Čechách.

...

Na Islandu jsme si užili hodně dobrodružství. Počasí je studené jako v Anglii a hotely jsou primitivní (jen postel a židle). Je to země, kam běžní turisté nejezdí. Až do Akureyri na severu jsme se z Reykjavíku dostali autobusem. Celkem to trvalo 12 hodin a cesty jsou tak primitivní, že jsme za celý den potkali jen 5 aut. Několik cestovatelů dostalo mořskou nemoc. Potrava byla jednoduchá, jen ryba a jehněčí, nebo jehněčí a ryba. To jehněčí bylo pořád z téhož jehněte, až jsme je snědli. Některé ryby byly čerstvé, ale jako lahůdka byla servírovaná ryba sušená venku po 6 měsíců. Ale na všechno si člověk zvykne. Scénérie však byla překrásná, samé sopky, ledovce a lávová pole. Kde láva byla stará, rostlo mnoho překrásných květin. Tak jsme se dostali až k jezeru Mývatn, kam přírodopisci jezdí, aby pozorovali vodní ptactvo. Všude ho tam bylo plno. Najali jsme si průvodce a jeep, jenž nás dovezl do té divočiny. Průvodce nám ukázal gejzíry, síru a vařící se bahno. Pak jsem sám vylezl na sopku. Je to samá škvára, boty tam dlouho nevydrží. Ty sopky vybuchují jen každých 200 let, tak je to celkem bezpečné, protože nevybuchnou náhle.

Tak kdy k nám mamičko přijedeš? Uspořádej si to brzy! Těšíme se velmi na Tebe. Tisíce pozdravů

Vladimír, Molly a Míša

• • •

16. 8. 1961

Naše nejdražší mamičko,

...

Minulý týden jsem si zaletěl (na útraty firmy) do Holandska. Navštívil jsem Rotterdam, kde mají továrnu na margarín. Jedl jsem tam třikrát uzené úhoře a vzpomínal na Antverpy, kdy nám bylo po nich špatně. Těž mají výborné studené pivo, v Anglii se pije pivo teplé. Bylo to kousek Evropy!

...

S těmi astronauty to jsou velké úspěchy. Viděli jsme to zde přímo z Moskvy v televizi. Těž Gagarin měl v Londýně velké uvítání. To víš, jakými jsou Angličané milovníky zvířat. A tak zde koluje anglický vtíp: *Ty davy lidu by byly v Londýně desetkrát větší, kdyby sem poslali psa Lajku*. Situace mezi těmi všemi národy nevypadá velmi bezpečně. Ale ona ani nikdy bezpečně nevypadala.

Tisíce pozdravů

Vladimír, Mollinka a Míša

• • •

25. 9. 1961

Naše nejdražší mamičko,

konečně jsem se dostatečně usadili, že máme čas na psaní dopisů. Když jsme přijeli, dům byl plný pavouků, tráva byla po pás atd. Přijeli jsme velmi unavení, protože letadlo mělo 17 hodin zpoždění a museli jsme čekat na letišti. Když jsme přijeli ve 3 hodiny v noci do New Yorku, bylo už pozdě na hotel, tak jsme seděli na nádraží na lavici až do 8 hodin, kdy první vlak jel do Pensylvánie. Pak jsme si nemohli zvyknout na nový čas. Probouzeli jsme se ve 3 hodiny v noci. Ale bylo to v Anglii krásné.

Lever Brothers mně nabízejí místo s velmi vysokým platem na anglické poměry a zaplatí stěhování! Tak jsme se skoro určitě rozhodli do Anglie odjet natrvalo. Když jsme se ale vrátili, nastaly komplikace. Pepinsky, pod nímž zde pracuji, se rozhodl odstěhovat celou laboratoř do North Carolina, což je na jih od nás. Nám se ale na jihu nelíbí, jsou to samé tabákové plantáže a v létě velmi horko, tak s Pepinským nepůjdeme. Tím se ale zde uvolnilo jeho místo a univerzita mi je nabízí. Takže kdybychom zde zůstali, měl bych svou laboratoř a byl bych samostatný. Rozhodujeme se tedy, zda zůstat či nezůstat?

Míša už zase chodí do školy, ale domácí práce ještě domů nepřinesl. Já začnu přednášet v pondělí. Studenti jsou už zpět na univerzitě. Tento rok se jich zde zapsalo 14 000.

Přikládáme snímky z Islandu. Líbá Tě

Vladimír, Mollinka a Míša

• • •

2. 11. 1961

Naše nejdražší mamičko,

...

Profesor Pepinsky se odsud odstěhuje do North Carolina, tak zde v Americe zůstaneme. Jmenovali mě též plným profesorem,¹⁴ předtím jsem byl pouze Associate Professor, budu tedy moci mít své studenty, svou vlastní laboratoř, budu svým vlastním pánem a dělat si výzkum, jaký chci. To je konečně velké uznání a čest. Tak jsme to oslavovali. Měli jsme párty, Angličany, známé z Dánska a bylo velmi veselo. Všichni mně připíjeli na zdraví. Je to všechno krásné, ale vidím, jak stárnu, když už jsem plným profesorem. Největší radost měla Molinka. Je na to víc hrdá, než jsem já.

Možná, že bych napsal článek do Říše hvězd. Pošlu Ti jej, abys jej na hvězdárnu donesla a zařídila tak styk.

Prozatím Ti posílám přes Tuzex certifikát na \$ 20. To je k Vánocům. Potřebuješ-li více, napiš nám.

Mnoho tisíc pozdravů

Vladimír, Molly a Míša

¹⁴Angl. Full Professor.

1 9 6 2

30. 1. 1962

Naše nejdražší mamičko,

dostali jsme od Tebe všechny zásilky, přišel diplom, bonbóny, rukavice, dečka, blůzka, kalendář a papíry. Velmi Ti za ně děkujeme. To jsme měli ježíška a my Ti poslali jenom dolary.

...

V neděli jsme měli na návštěvě mnoho kolegů z mého nového pracoviště, mineralogy, geology atd. Hodně cestují a tak mají co vyprávět. Půjčil jsem si sbírku tektitů. Jsou v ní dva vltavíny, tak je studuji. Jak se zdá, nejsou to odštěpky od Ries Kessel meteoritu, ale podle chemického složení je to spíše roztavená skála z Ries Kesselu, která po dopadu meteoru až do Čech vyšplouchla. Máme zde obloukovou pec, která působí jako čočka, v jejímž ohnisku lze skály roztavit. Tak tavím kousky skály z Ries Kesselu, abych viděl, zda lze uměle připravit vltavíny, aspoň přibližně. Je to vše velmi zajímavé a mám jednoho studenta na analýzy. Už jsme si udělali cestovní program pro léto: do Londýna poletíme 22.–23. června, do Mnichova 24. července, v Ries Kesselu a Nördlingen strávíme dobu od 1.–11. srpna a do Ameriky se vrátíme 1. září 1962.

Můžeš zajít do muzea a zeptat se, kdo na vltavínech pracuje, zda mají nějaké publikace o vltavínech a poslat mi je? Zvláště popis nalezišť, geologickou mapu atd.

Mnoho pozdravů

Vladimír, Mollinka a Míša

• • •

10. 2. 1962

Naše nejdražší mamičko,

děkuji za dopis č. 6 ze 4. 2. 62. Jelikož píšeš, že Milán se o článek zajímal, napsal jsem jiný článek mnohem vědecktější s referencemi, vhodný pro publikace v seriózních časopisech. Prosím Tě, abys jej Milánovi předala a aby jej podle své vůle umístil. Zeptej se ho též, zda by nechtěl napsat na základě těchto článků něco do novin neb populárního tisku. Dnes se lidé o meteority zajímají! Též bys mohla zajít do muzea a zeptat se, kdo se dnes o vltavíny zajímá, a článek mu ukázat. Posílám Ti proto jednu kopii.

...

Děkuji za blahopřání. Mnoho pozdravů

Vladimír

• • •

7. 4. 1962

Naše nejdražší mamičko,

...

Tak ty chodíš na hvězdárnu! S těmi vltavíny je to velmi zajímavé. Až budu v Praze, chtěl bych vědět, bylo-li by možno udělati výlet na Moravu a navštívit moravské místo Dukovany, kde je naleziště vltavínů. Bylo by možno si vypůjčiti auto na 3 dny a zajet tam na sobotu a neděli? Jsou tam také zajímavé zkameněliny ze středního miocénu a mušle *Oncophora*. Rád bych obdržel několik exemplářů. Ty zkameněliny datují vltavíny a bylo by zajímavé zjistit, zda jsou vltavíny téhož geologického stáří jako Ries Kessel (15–20 milionů let). Bylo by nejlépe se obrátit na místního učitele v Dukovanech, který by možná znal někoho, kdo se o tamní zkameněliny zajímá.

Líbá Tě

Vladimír, Molly a Míša

• • •

27. 4. 1962

Naše nejdražší mamičko,

velmi nás potěšil Tvůj dopis z 18. III., který přišel po Tvém telegramu. Jsme tak rádi, že už máš povolení od Ministerstva zahraničních věcí sem přijeti. Kdysi jsme si poslali věci z Anglie lodním kufrem do USA, ale byli jsme velmi zklamáni, co to stálo peněz a jak dlouho to trvalo. Když kufr přišel, jeho obsah jsme už nepotřebovali. Mnohem lepší je poslat věci obyčejnou poštou.

...

Pokud se týče návštěvy Prahy, napřesrok pojedeme na konferenci do Říma, jež bude 9.–18. září 1963. Chtějí-li mě astronomové neb fyzikové do Prahy pozvat, mohl bych Prahu navštívit v období před 9. zářím. Možná, že v Praze bude nějaká konference, na kterou bych mohl obdržet oficiální pozvání a mít tam přednášku.

Všichni se na Tebe hrozně těšíme a myslíme, že by bylo nejlépe, kdybys ihned přijela.

Tisíce políbení

Vladimír, Molly a Míša

• • •

8. 5. 1962

Naše nejdražší mamičko,

...

Nerozumíme, co máš s tím vzdáním se občanství. Vzdáš-li se občanství, jaký pas budeš mít? Nelze nabýt US občanství, až po 4–5 letech v USA. To budeš po několik let bez občanství?

...

Všechno si dobře rozmysli. Stále myslíme, že by bylo nejjednodušší, kdybys sem co nejdřív přijela a měla po trápení. Nasedneš do letadla a přiletíš do New Yorku. Odtud Tě odvezeme autem do State College.

Velmi se těší a zdraví Tě

Vladimír, Molly a Míša

• • •

30. 5. 1962

Naše nejdražší mamičko,

• • •

Těšíš se na mne, Molinku a Míšu. Jen se obávám, abys námi nebyla trochu zklamána. Já už jsem starý, vlasy mně začaly šedivět, mám břicho a už nejsem čilý, jak jsem býval.

Tisíce pozdravení

Vladimír, Molly a Míša

• • •

10. 6. 1962

Naše nejdražší mamičko,

• • •

Přijed' ihned, jakmile dostaneš pas.

• • •

Na brzkou shledanou

Vladimír, Molly a Míša

• • •

Zde dopisy Vandově matce Jindřišce končí, protože se přestěhovala do USA.

1 9 6 5

24. 7. 1965

Milý Miláne,

velmi mne zarmoutila zpráva, že strýc Jara zemřel. Měl jsem jej velmi rád. Často jsem vzpomínal na své mládí, když jsem byl kluk a strýc Jara si se mnou hrál. Bylo to v devatenáctém roce, my přijeli z Ruska a já byl bez hraček. Měli jsme to bídou existenci. Strýc Jara mě později zasvětil do tajů elektřiny a magnetismu. Později jsme dokonce udělali elektrický motorek. Je docela možné, že jemu vděčím za svou vědeckou kariéru.

Pamatuji se také, že občas na housličky hrál, ale tehdy jsem „hudební ucho“ neměl a strýc Jara se na mne zlobil, že nepoznám ani ty nejjednodušší písničky jako „Šla Nanaynka do zelí“.

Prosím přijmi od rodiny Vandovic upřímné kondolence. Jsem tak rád, že jsem se se strýcem Jarou setkal, když jsme se posledně v Praze sešli.

Vladimír Vand

P.S. Miláne, právě jsem dostala dopis od Mirka Pillera, ve kterém mi píše, že Tvůj tatínek zemřel. Jeho smrtí jsem velmi zarmoucena. Vzpomínám na naše dětství, na naše společné hry, na výlety, které jsme spolu podnikali na Jíloviště a Všeroky. Zdá se mi, že to bylo včera . . .

Nejvíce jej budou postrádat jeho vnuci, kterým byl pravým dědečkem, učitelem a vychovatelem. Je to velmi bolestivé, myslet na všechny ty děti, které by „dědečka“ ještě velmi potřebovaly.

Na Tvého tatínka budu vždy s láskou vzpomínat. V mém dětství byl mi vždy tím nejlepším kamarádem.

Tvoje teta Jindra

• • •

22. 12. 1965

Milý Miláne,

. . .

Vláda má stále mnoho práce. Teď létaly ty oběžnice, které jsme sledovali. Máme zcela novou televizi s velkou obrazovkou a dokonalými barvami. Vláda také sledoval Mars — dokonce dle fotografií, které obdržel. Na velkém glóbusu si namaloval všechny ty temné a světlé skvrny, co se jevily.

Vzpomínáme na Tebe a přejeme Ti vše nejlepší do nového roku! Jsem ráda, že sis vzpomněl na starou vzdálenou tetu Jindru.

1 9 6 6

4. 6. 1966

Milý Miláne,

dozvěděl jsem se, že jsi byl v Paříži na optickém kongresu. Doufám, že stále pracuješ na rytí optických mřížek.

Já taky trochu dělám do optiky. Hraji si s laserem na osvětlování defektů v krystalech, které se pak mohou studovat mikroskopicky. Napsal jsem o tom pojednání a pošlu Ti separát, až je dostanu.

Myslím, že v Tvém oboru zde pracuje někdo v Ann Arboru. Nemohl by sis nějak obstarat sem pozvání, abys obdržel více zkušeností z ciziny? My zde máme už třetího návštěvníka — vědeckého pracovníka z Československa. Je to Dr. Prosser. Pracuje s prof. Henishem na luminiscenci a spektroskopii. Je velmi pilný a oblíbený, a moc se mu zde líbí. Kdyby bylo potřeba, napsal bych Ti doporučení a s pobytem bych Ti též mohl vypomoci.

Prosím, pozdravuj upřímně Bačkovského a Rozsívala. Často na ně vzpomínám.

Mnoho pozdravů

Vladimír Vand

• • •

6. 6. 1966

Milý Miláne,

matka mně říkala, že se zajímáš, jak se zde vyrábějí kuličková péra. Většina má ocelové kuličky, které se vyrábějí jako ty v kuličkových ložiskách. Kuličková péra píšou mnohem lépe i na mastném papíře.

...

Právě si kupujeme nové auto. Snad Tě bude zajímat ekonomika vozidel v USA. Průměrně se zde najezdí 10 000 mil ročně a naše auto 3 roky staré má už 29 000 mil za sebou. Nové auto stojí průměrně \$ 3000, ale jeho cena klesá první čtyři roky cca o \$ 500 ročně. Potom klesá o \$ 200 ročně, ale opravy jdou nahoru. Naše auto ujede 15 mil na 1 galon za 30 centů. Zato pojištění je drahé, okolo \$ 150 ročně a \$ 250 ve velkých městech. Pneumatiky, garáž, daně, mýta, opravy, výměna oleje, mazání atd. přijdou na \$ 150 ročně, neboť potřebují lidskou práci a ta je drahá. Proto se zde nikdo příliš nezajímá o zdokonalení pohonu či ekonomie motoru. I kdyby nějakým zázračným uspořádáním klesla spotřeba benzínu ze 2 centů na 1 cent na míli, benzín je tak laciný, že je to zlepšení jen 10% z celkových nákladů, a to nestojí za to. Auta se zde tudíž vyvíjejí optimálně přizpůsobené poměrům, tj. hodně místa, pohodlí a bezpečnosti pro dálkové jízdy.

Doufám, že jsi se měl v Paříži velmi dobře a že jsi tam měl vědecký úspěch. Potřebujeme advertizovat v cizině československou vědu!

Zdraví Vláďa

1 9 6 7

August 1967

Dear Friends and Relations,

This is to let you know that we had a most difficult year. I had an operation for a blood clot in my right leg in February and had to stay for two and half weeks in Geisinger hospital. I soon was better, and planned to go to England for four weeks to consult with Unilever. The doctor gave me permission to go, but on the journey to London, everything went wrong. BOAC had some wage dispute, and I had to queue for an hour to have my ticket processed, and then there was a mixup about boarding gates, and I had to walk several times the long distance from the gate to the desk and back. The plane was several hours late, and I developed a new blood clot, this time in my left leg. I was thus hospitalized in Bedford hospital. Unilever were extremely helpful, and arranged consulting visits at the hospital during visiting hours. Later, I obtained a pass from the hospital from two to five, and a limousine with a chauffeur took me every day to Sharnbrook, where Mr. Ken Durham provided for me a garden chair, and I consulted with my legs up in royal style. I then spent the mornings in writing reports. At the end of my stay, Unilever provided a farewell party, which I enjoyed very much. After dinner, a chauffeur took me by car from Bedford to Southampton, a trip which took about four and half hour. Unilever booked a return journey by boat "France", first class, sailing from Southampton of Thursday, 27 July.

In New York, a Page Boy took me in a wheelchair right from my cabin on to the dockside, and there, Michael was waiting for me with Dr. Vedam, who works with me at the lab, and Ray Greer, one of my research students.

You can imagine my shock when I came home to find Molly with her foot bandaged and looking very ill. This is what happened to Molly. On the day after my departure, she went out to mow the grass with an electric rotary lawnmower. She was wearing heavy shoes, but she slipped on the freshly mown wet grass, and the lawnmower sliced through the shoe. She was immediately taken to Bellefonte hospital. In about a week, she was sent home, and it was really something marvellous how our friends, neighbours and my students are taking turns in driving me to the hospital to see Molly during visiting hours. The situation is very serious, as several organs seem to be affected, and her old disease may also be acting again.

I repeat that all our neighbours, friends, and colleagues from the lab are doing a marvellous work in providing transport, doing shopping, supplying meals, helping in keeping the house clean, and offering moral help in this so difficult time for us. I am so distraught that I cannot concentrate on my work yet properly, but I managed to read two theses of my students, and on Friday, we had a Doctor Candidacy examination at my house, as I was unable to go to University yet with my leg. The student passed with flying colors, and all the examiners commented how good his thesis was, which made me very proud of him.

Yours sincerely

Vladimír Vand

• • •

17. 9. 1967

Drahý Vladimíre,

...

Mé výzkumy jdou dobře. Už mám přes 160 vědeckých publikací. Jedna firma už vyrábí můj laserový mikroskop. Byl odměněn zlatou medailí jako nejlepší nový přístroj z roku 1966.

Když jsem onemocněl v únoru 1966, začal jsem psát autobiografii, včetně dějin rodiny Vandovy a Křížkovy. Když Molly umřela na 20. výročí naší svatby, začal jsem psát sekci 1947–1950. Kolegové říkají, že by stálo za to ji publikovat jako knížku.

Připojuji význačnější data, která už mám.

Líbá Vás a objímá

Vladimír Vand

- 6. 2. 1911 narozen v Sumy,¹⁵
- 6. 2. 1913 návštěva Prahy,
- 1914 stěhování ze Sumy do Berdicheva,
- 28. 7. 1914 Německo zahájilo válku s Ruskem,
- 1919 přestěhování do Prahy XVI, Zahradní 22, otec pracuje ve Škodovce,
- 1919 navštěvuji 3. třídu obecné školy,
- 1920 feriální (prázdninová) osada,
- léto 1922 odjezd do Belgie,
- 1925 návrat z Belgie,
- 1930 tábor na Lužnici,
- 14. 6. 1930 maturita
- 1931 hvězdárna, Korytnica,
- duben 1931 první publikace v Říši hvězd,
- 8. 3. 1932 demonstrátor Astronomického ústavu,
- 1932 Raspenava,
- 1932 otec odchází do penze,
- 8. 2. 1933 začínám pracovat u prof. Dolejška,
- 1933 Raspenava,
- 5. 10. 1933 předseda sekce proměnných hvězd,
- 13. 1. 1934 předseda klubu mládeže ČAS,
- 22. 6. 1934 druhé státnice,
- 11. 3. 1935 nastupuji do Škodovky,

¹⁵Tehdy Malá Rus, nyní Ukrajina.

12. 6. 1937 akademický titul RNDr.,
1937 Dánsko,
1. 10. 1937 nastupuji na vojenskou službu do Litoměřic,
zima 1938 se zápallem plic v nemocnici,
léto 1938 sokolský slet,
22. 6. 1938 Radešice,
21. 9. 1938 Ďáblice,
29. 9. 1938 Mnichovská dohoda,¹⁶
16. 3. 1939 protektorát Böhmen und Mähren,
31. 3. 1939 jsem demobilizován,
1. 5. 1939 příjezd do Paříže,
1. 9. 1939 vypukla 2. světová válka,
14. 6. 1940 Montlucon ve střední Francii,
25. 6. 1940 na lodi ze St. Jean-de-Luz,
30. 6. 1940 příjezd do Liverpoolu,
1. 12. 1940 zaměstnán ve firmě Precista Engineering Company,
srpen 1941 pracuji v továrně Golders Green,
16. 9. 1941 stěhuji se do Golders Green,
14. 9. 1942 odešel jsem z Precisty,
12. 3. 1943 Fellow of the Royal Astronomical Society,
11. 10. 1943 Unilever Ltd. v Port Sunlight,
6. 6. 1944 vylodění Američanů v Normandii (D-day),
17. 6. 1944 Lake District v severní Anglii,
září 1944 Cambridge Summer School,
8. 3. 1945 Fellow of Institute of Physics,
19. 5. 1945 návštěva Walesu,
14. 6. 1945 dostávám telegram "Parents are well",
27. 11. – 29. 12. 1945 návštěva Prahy,
9. 7. 1946 – London X-ray Conference,
prosinec 1946 Wales,
28. 1. 1947 potkávám Molly,
červen 1947 zasnuby,
červenec 1947 Skotsko,
30. 8. 1947 svatba s Eileen Molly Lavery,
duben 1948 Mindhead,

¹⁶Mnichovská dohoda o připojení pohraničních území Československa k Německu.

27. 8. 1948 Overpool,
17. 9. 1948 získal jsem britské občanství,
13. 8. 1949 zemřel můj otec Rudolf Vand,
20. 1. 1950 zemřelo naše dítě,
20. 6. – 11. 7. 1950 Švýcarsko,
27. 9. 1950 Milngavie u Glasgowa ve Skotsku,
2. 10. 1950 začal jsem pracovat na Glasgow University,
23. 6. 1951 Švédsko,
27. 12. 1951 se narodil náš nevlastní syn Michael Joseph Vand,
11. 3. 1952 zvolen presidentem Glasgow University Alchemist Club,
září 1952 zemřela matka Molly,
prosinec 1952 navštívil jsem Hudce v Londýně,
30. 6. 1953 odjezd lodí Mauretanie do USA,
6. 7. 1953 příjezd do USA,
září 1954 Paříž,
1955 Kalifornie,
1956 New York,
1957 Montreal,
1958 Canadian Rockies,
1959 Boulder,
1960 Cambridge v Anglii,
1961 Iceland,
1962 Mnichov, Ries Kessel a studium vltavínů,
22. 9. 1962 přijela moje maminka natrvalo do USA,
17. 10. 1962 Molly měla první operaci rakoviny,
1963 Rýn, Ries, Řím, Praha,
1964 Ries, Zürich,
1965 Florida,
1966 operace páteře,
29. 8. 1967 umírá Molly.

• • •

December 1, 1967

Dear Friends and Relations,

...

Within a week after my arrival, Molly went to Bellefonte hospital for the last time, and we said our last farewell to her at the end of August, after 20 years of marriage to a day.

. . .

My radiation treatment must have been effective, because already after the fourth dose my backache subsided; only some pain in the left leg remained. Whether the effect will be permanent remains to be seen: the kill is statistical, and it is enough for one bad cell to survive to multiply within six months or a year to cause trouble again. One can then use radiotherapy again, but more good cells are killed, and the process cannot be repeated indefinitely.

. . .

You may wonder how my work is progressing. I must say that my work at the lab is doing quite well, thanks to some of my excellent students and assistants. A Japanese, Kanamaru, finished a very interesting work on complexes of clays with organic compounds, and went back to Osaka just recently. We had a farewell party, and his charming wife had made a gorgeous Japanese doll, originally intended for Molly. Gerry Johnson is looking after work concerning X-ray powder patterns, and Ray Greer has very good results under our NASA contract concerning luminescence and color on the Moon. They may build some color cameras into one of the Orbiters on the basis of our work, the idea being that one may map this way the distribution of lunar surface minerals. The laser ultramicroscope, built by a local firm, Tem-Pres, received in New York the I-R 100 Award, which is a great honor. Research on water has been taken up by Mrs. Barnes, who recently returned from Germany. Work on polytypism of crystals under Hanoka is going well, too, the only investigation which bogged down is the one on least squares, originally initiated by Dunning when he visited us from England for a year, a couple years ago.

WISHING YOU A MERRY XMAS,

Vladimír, maminka and Michael Vand